

Allmänna planeringsanvisningar för At/s-områdena i Dragsfjärds skärgård och uppdatering av Högsåra utvecklingsplan

3.4.2025

Lundén
Architecture
Company

Lundén Architecture Company
Siltasaarenkatu 18-20 A, 2nd Floor
00530 Helsinki, Finland

T +358-40-521-3174
E info@lunden.co
W www.lunden.co

Beställare

Kimitoöns kommun 2024

Styrgrupp

Vauhkonen Heli, planläggningsarkitekt
Lindblad Oscar, teknisk chef
Lindén Heidi, planeplanerare
Renfors Dan, tillsynschef
Lindroos Sebastian, byggnadsinspektör

Översättningar

Kawecki Sophie, Idelhöjd Ab
Lindén Heidi

Planeringsanvisningarna och utvecklingsplanen har
utarbetats av

Lundén Architecture Company
Broholmsgatan 18–20 B
00530 Helsingfors, Finland

Toivonen Tuuli, arkitekt/projektchef
Linnasalo Kaisa, landskapsarkitekt
Baiardi Kaisa, landskapsarkitekt
Chaveroche Catarina, arkitekt
Huisko Sirkku, landskapsarkitekt
Oksanen Tiia, landskapsarkitektstuderande
Kivekäs Johanna, arkitektstuderande
Kirves Hilla, byggnadsarkitekt
Vuorinen Johanna, arkitekt

Lundén
Architecture
Company

Arbetets innehåll

1. Utarbetande av allmänna planeringsanvisningar för de områden i bycentrumen som ska bevaras (AT/s) och som anvisats i delgeneralplanerna för Dragsfjärds västra och östra skärgård.
2. Uppdatering av Högsåra utvecklingsplan (utarbetad 2001).

Målet med anvisningarna är att:

- Upprätta principer för planeringen av Kimitoöns kulturellt, landskapsmässigt och byggnadshistoriskt värdefulla bycentrum i skärgården så att principerna stöder tillståndsförfarandet för byggande i bycentrumen.
- Upprätta principer för eventuellt kompletteringsbyggande och placering av nya byggplatser samt byggplatsernas storlek och antal.
- Bättre beakta områdenas särdrag och värden i planeringen och vid reparationer och eventuellt nybyggandet på byområdena samt öka områdenas livs- och dragningskraft.

Myndigheterna har ombetts kommentera arbetet.

Planeringsanvisningarna och uppdateringen av Högsåra utvecklingsplan är inte juridiska dokument och har heller ingen rättsverkan. De är riktgivande och stöder uppdateringsarbetet av områdets delgeneralplan och tillståndsförfarandet för byggande i byområdena.

Innehåll

Innehåll

1. Inledning

- 1.1. Bakgrund till anvisningarna
- 1.2. Anvisningarnas mål
- 1.3. Material och metoder

2. Analys av landskapet och den byggda kulturmiljön

- 2.1. Inledning till analysen
- 2.2. Landskapsanalys
- 2.3. Analys av den byggda kulturmiljön

3. Allmänna planeringsanvisningar för byområdena på öarna

- 3.1. Inledning till anvisningarna
- 3.2. Principer för kompletteringsbyggande i anslutning till bycentrumen
- 3.3. Nybyggande utanför bycentrumen
- 3.4. Anvisningar för landskapsvård och gårdsbearbetning

4. Uppdatering av Högsåra utvecklingsplan

- 4.1. Landskap - kompletterande analyser
- 4.2. Uppdatering av utvecklingsplanen
- 4.3. Hamnområdena på Högsåra
- 4.4 Anvisningar och rekommendationer för hamnen och gästhamnsområdena

5. Källor

1. Inledning

1. Inledning

1.1. Bakgrund till anvisningarna

Kimitoöns kommun beställde allmänna planeringsanvisningar för de områden i bycentrumen i den västra och östra skärgården där miljön enligt delgerenaplanerna ska bevaras (AT/s). Dessutom beställde kommunen en precisering av Högsåra utvecklingsplan som utarbetades år 2001.

Objekten för planeringsanvisningarna ligger i den natursköna och livskraftiga skärgårdskommunen Kimitoön i Egentliga Finland. Kommunen bildades år 2009 genom en sammanslagning av Dragsfjärds, Kimito och Västanfjärds kommuner. Kommunens areal är 2 801 km² och det bor 6 462 invånare i kommunen (2023). Till kommunen hör ungefär 3 000 holmar och öar. Stugtätheten i Kimitoön hör till Finlands högsta. Arbetets målområden ligger i historiska Hitis skärgård. På grund av kommunens planläggningshistoria används namnet Dragsfjärds skärgård om området i den här utredningen, vilket är i linje med ordvalet i delgeneralplanerna.

Det blev aktuellt att uppdatera delgeneralplanen för Dragsfjärds skärgård år 2019. I ändringen av delgeneralplanen uppdateras delgeneralplanen som godkändes år 2003 så att dess planbeteckningar och planbestämmelser granskas och förenhetligas i tillämpliga delar med planbestämmelserna i delgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård. Uppdateringen av delgeneralplanen har påbörjats för delområde 1 och ett utkast fanns för påseende från och med sensommaren 2024. I arbetet med delgeneralplanen granskas områdesgränserna för AT/bycentrum. Noggrannare planering av byområdena görs inte i samband med uppdateringen av planen. På områden för bycentrum (AT) har målet varit att utarbeta mer detaljerade delgeneralplaner, till exempel i enlighet med byplanerna i MBL 44 §, eller detaljplaner, men planläggningsarbetet har ännu inte inletts.

På området för delgeneralplanen i Dragsfjärds västra skärgård finns tre AT/s-områden: öarna Vänö, Högsåra och Holma. Högsåra och Holma hör till nationellt betydelsefull byggd miljö (RKY 2009) enligt Museiverkets inventeringar. Bybebyggelsen i Kimitoöns yttre skärgård. Högsåra och Holma byar hör också till Skärgårdshavets regionalt värdefulla landskapsområden

På området för delgeneralplanen för Dragsfjärds västra skärgård finns AT/s-områdena Hitis, Rosala, Bikopsö och Bolax. Hitis och Rosala hör till RKY 2009-områdena.

I styrgruppen från Kimitoöns kommun ingick planläggningsarkitekt Heli Vauhkonen, tekniska direktören Oscar Lindblad, planplaneraren Heidi Lindén, övervakningsdirektör Dan Renfors och byggnadsinspektör Sebastian Lindroos. Dessutom har före detta planläggningsarkitekten vid Kimitoöns kommun, Åke Lindeberg, bidragit med värdefulla bakgrundsuppgifter. Lundén Architecture company har ansvarat för konsultarbetet, med Tuuli Toivonen som projektchef och landskapsarkitekt Kaisa Linnasalo, landskapsarkitekt Kaisa Baiardi, byggnadarkitekt Hilla Kirves, arkitekt Johanna Vuorinen, arkitekt Catarina Chaveroche, landskapsarkitektstuderande Tiia Oksanen och arkitektstuderande Johanna Kivekäs som planerare samt landskapsarkitekt Sirkku Huisko som kvalitetsgranskare.

1.2. Anvisningarnas mål

Målet med anvisningarna är att

- Upprätta principer för planeringen av Kimitoöns kulturellt, landskapsmässigt och byggnadshistoriskt värdefulla bycentrum i skärgården så att principerna stöder tillståndsförandet för byggande i bycentrumen.
- Upprätta principer för eventuellt kompletteringsbyggande och placering av nya byggplatser samt byggplatsernas storlek och antal.
- Bättre beakta områdenas särdrag och värden i planeringen och vid reparations- och eventuellt nybyggande på byområdena samt öka områdenas livs- och dragningskraft.

1.3. Material och metoder

SPlaneringsanvisningarna och uppdateringen av Högsåra utvecklingsplan har utarbetats utifrån källmaterialet och observationer under fältbesöken. Dessutom ordnades en öppen tillställning under arbetet med planeringsanvisningarna. Då gav områdets invånare tilläggsuppgifter.

Som källmaterial användes tidigare inventeringar och rapporter för områdena, geografisk information, gamla kartor och flygbilder samt litteratur med anknytning till områdena. Också Egentliga Finlands Museicentrals informationsportal har använts. Därutöver har genomförda och aktuella undantagslov på områ-

dena använts som bakgrundsmaterial. Under terrängbesöken har områdena dokumenterats genom fotografering av de viktigaste landskapselementen och centrala byggnader med omgivning.

Värderingen av kulturlandskapet och byggnaderna genomfördes som expertvärderingar. Vid beskrivningen och värderingen av landskapets och den byggda miljöns nuvarande tillstånd har man beaktat landskapsvärden i tidigare utredningar (RKY-områden och regionalt värdefulla landskapsområden), naturvärden, arkeologiska kulturvärden (t.ex. jungfrudanser), kala klippor, betydelsefull växtlighet, skogsbryn, skärgårdstyper, betydelsefulla siktlinjer, betydelsefulla öppna områden, betydelsefulla historiska väglinjer, bygrupperingar och boplatser, fiskarstugor, landmärken och sevärdheter samt historiska konstruktioner.

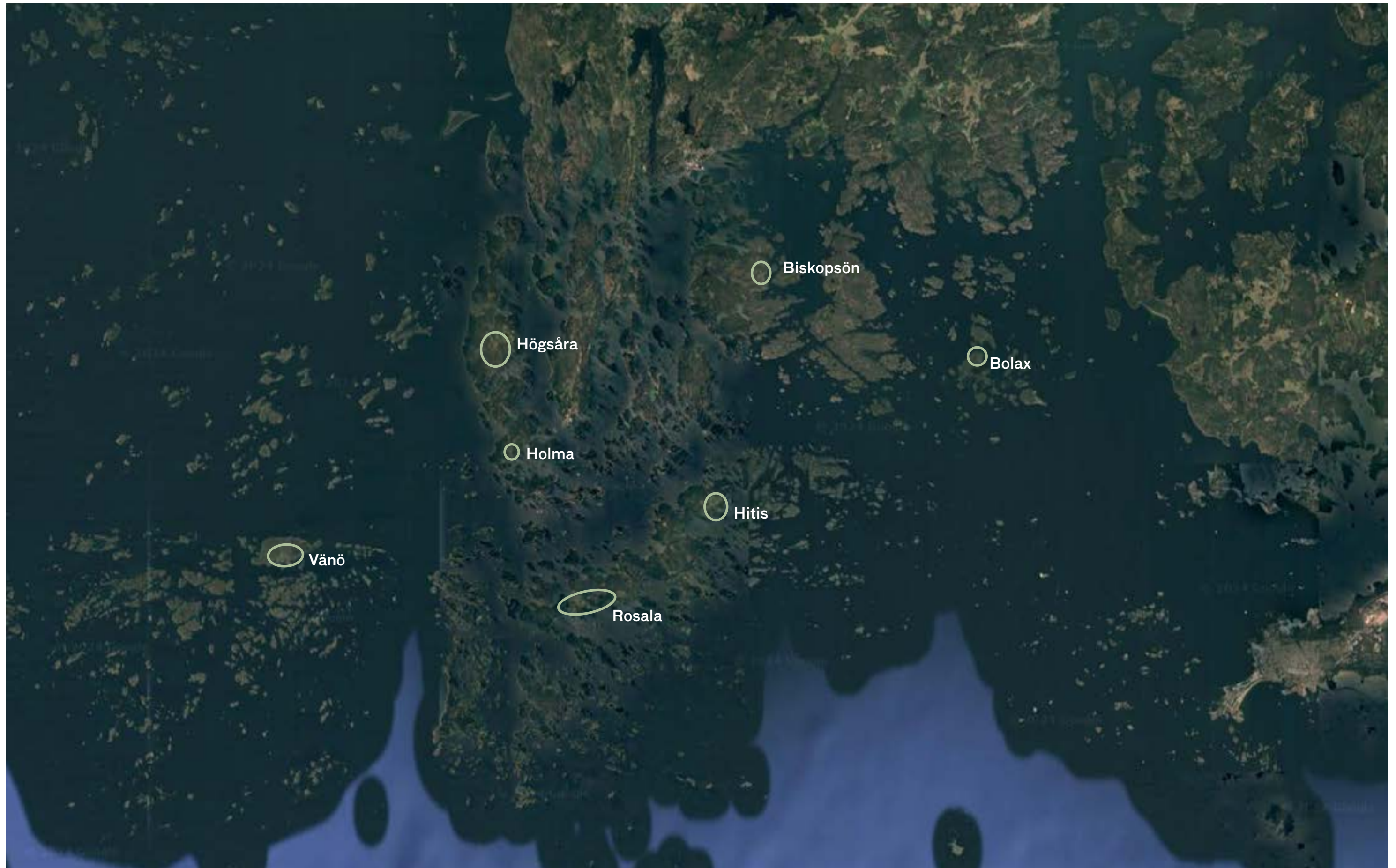

Bild 1. Bycentrumens lägen finns utmärkta på kartan. I arbetet med delgeneralplanen granskas områdesgränserna för AT/bycentrum

2. Analys av landskapet och den byggda kulturmiljön

2. Analys av landskapet och den byggda kulturmiljön

2.1. Inledning till analysen

För att utarbeta planeringsprincipenar för totalt sju AT/s-områden på ön har vi utformat analyser för landskapet och den byggda kulturmiljön. Som grund för dessa gick vi igenom de värden som vi känner till från området samt byarnas historiska utveckling.

Det sammanställda materialet inkluderar bland annat:

- Historiska kartor (1845, 1870) (Lantmäteristyrelsens kartarkiv/ Riksarkivet)
- Gamla grundkartor (1969, 1991) (Lantmäteriverket)
- Flygbilder (1969, 1991, 2022–23) (Lantmäteriverket)
- Stränddelgeneralplanen för Dragsfjärds västra skärgård 2003 (Kimitoöns kommun)
- Stränddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020 (Kimitoöns kommun)
- Nationellt värdefulla byggda kulturmiljöer (RKY 2009) (Museiverket)
- Traditionslandskap (Egentliga Finlands NTM-central /Lounaistieto)
- Inventerade värdebyggnader och värdeområden (Åbo museicentral / Egentliga Finlands regionala ansvarsmuseum)
- Fornlämningar (Museiverket)
- Egentliga Finlands landskapsmuseums landskapshistoriekartor, utarbetade utifrån storskifteskartorna från slutet av 1700-talet (Åbo museicentral /Lounaistieto)

Därutöver har för respektive ö gjorts en närmare analys av de särdrag och värden i landskapet och den byggda kulturmiljön som är relevanta för det här projektet.

Analysen bildar grunden för planeringsanvisningarna på AT/s-områdena. Ett centralt mål för analysen är att kartlägga särdragen för områdena samt de kulturhistoriska värdena. Planeringsanvisningarna strävar efter att så gott som möjligt beakta de konstaterade värdena så att livskraften och boendemöjligheterna bibehålls i skärgården i framtiden

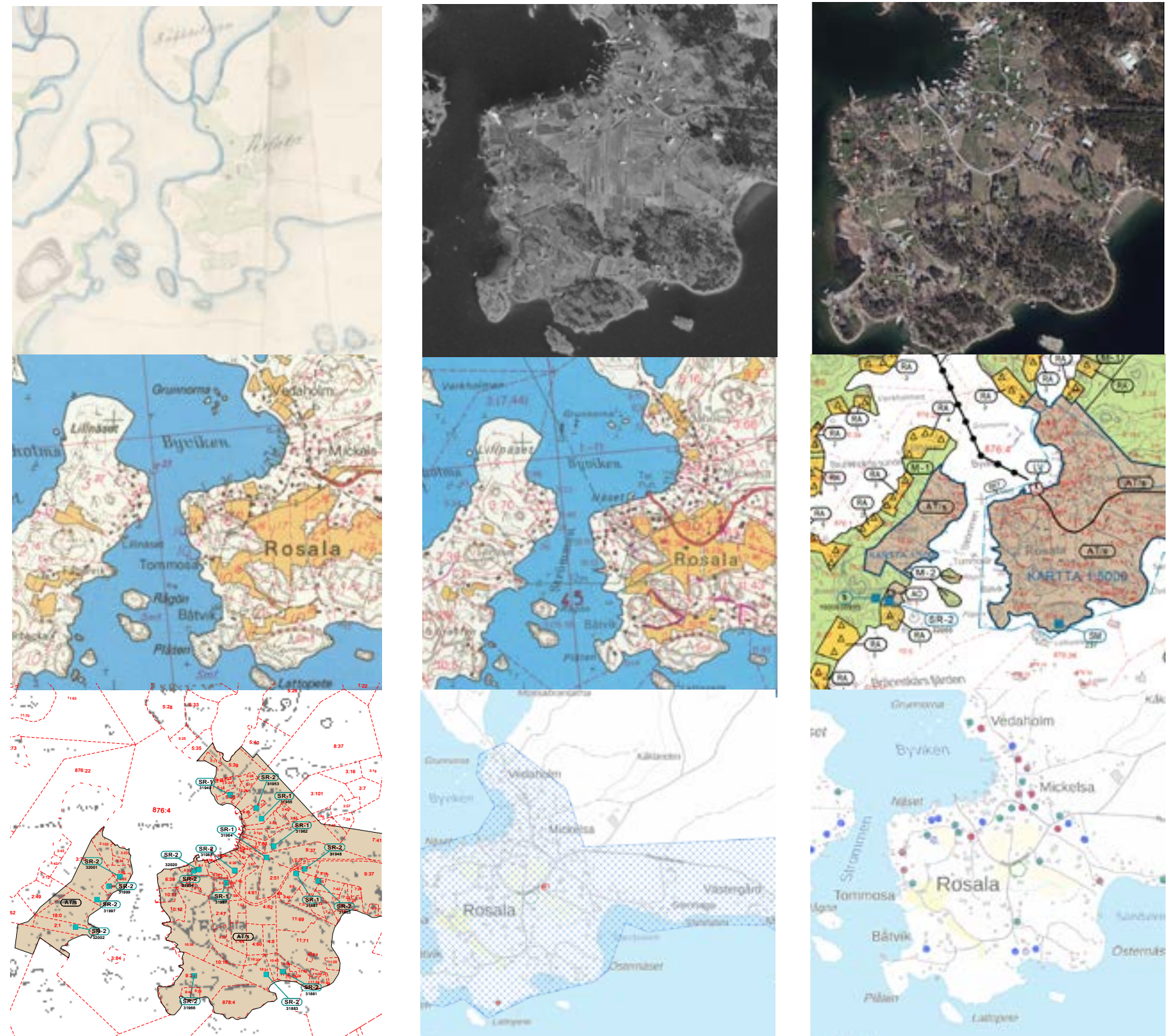

Bild 2. Exempel på material som använts i kartanalysen.

2.2. Landskapsanalys

Zonmetoden som använts i landskapsanalysen delar in landskapet i tydliga delar, som utgår från landskapets särdrag samt landskapets historiska användning och dess nuvarande tillstånd. Zonerna hjälper oss att förstå landskapets struktur och varför vissa områden är så värdefulla delar av kulturlandskapet.

Metoden lyfter fram skikten i landskapet, där spår av det förgångna, såsom områden som tidigare använts för odling, och traditionella bebyggelseområden förenas med nuvarande markanvändning. Med hjälp av zonerna kan man undersöka landskapets öppenhet, bevarande av viktiga utsikter samt hur användningen av området har förändrats under årens lopp. Det här sättet att granska landskapet gör det enklare att visualisera dess särdrag och identifiera landskapsvärden samt beakta dessa i utvecklingen av området.

Strandzonen vid bycentrumet är ett historiskt öppet område där båthus och ängar varit centrala, men i dag är området igenvuxet vilket begränsar utsikten. Bebyggelsezonen ligger på en högre kulle och på kanterna av åsen. Området präglas av gårdssområden, trädgårdar och byvägar. Åkerzonen, mellan bebyggelsen och de skogbevuxna åsarna, är ett viktigt öppet område för utsikten, men är i dag skogbeklätt eller igenvuxet. Åsarnas kantzoner där landskapet domineras av klippor och kullar, bildar ett övergångsområde mellan åkrarna och skogszonerna. Skogszonerna består av bergbunden skog och kala klippor, som är viktiga för landskapet men utmanande för byggande. Skogsstrandzonerna är å sin sida skogbevuxna eller består av stränder med kala klippor där bebyggelsen döljer sig i landskapet. De lövträdsdominerade stränderna vittnar om traditionell användning såsom torp och villor.

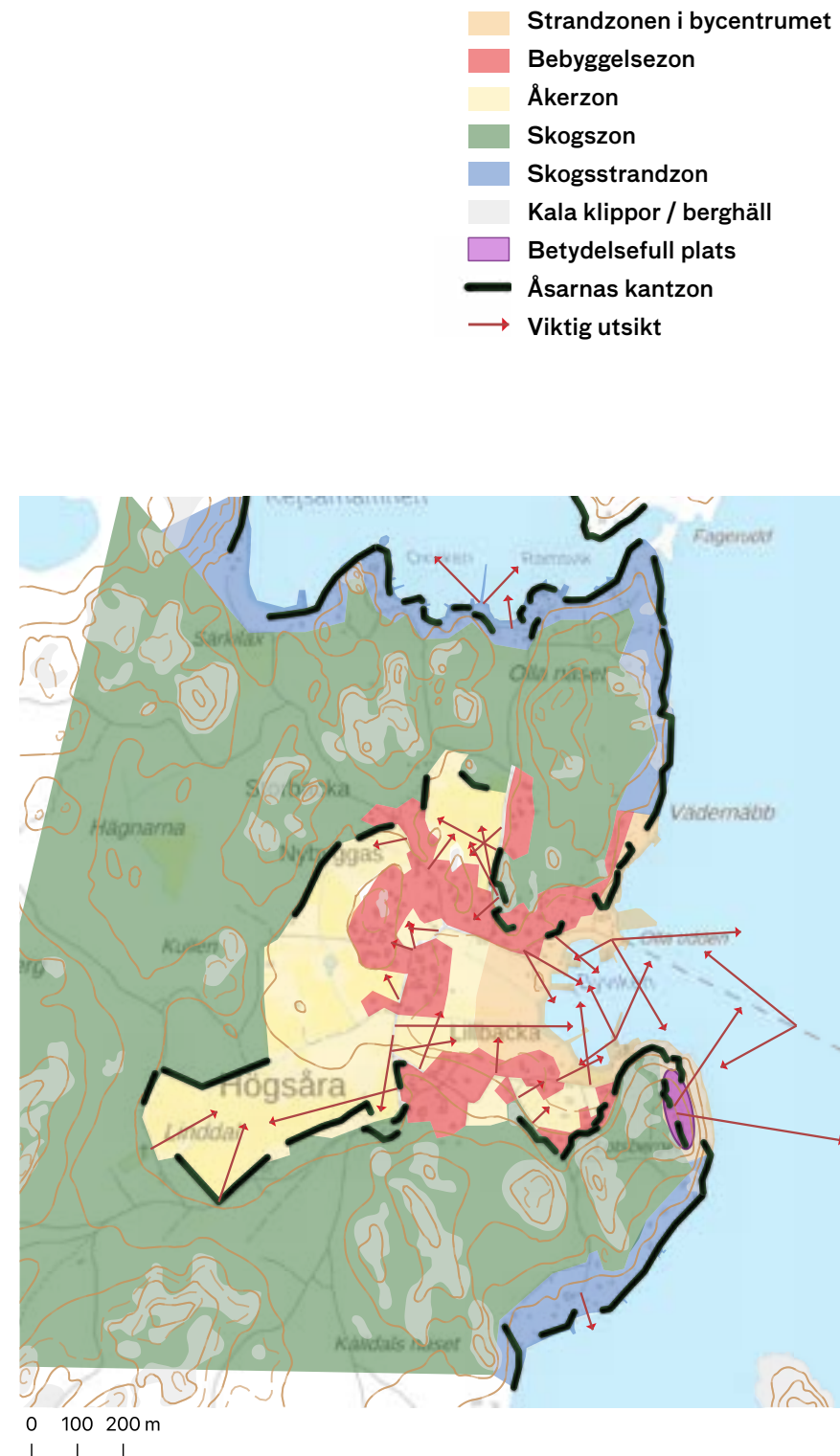

Bild 3. Landskapets zonering har varit utgångspunkt för analysen

Bilderna 4, 5. En jämförelse mellan gamla och moderna flygbilder ger information om hur landskapets rumslighet och markanvändningen har utvecklats under de senaste decennierna. Övan flygbild över Högsåra från år 1963 och nedan från år 2024.

Zonering av landskapet

1. Strandzonen i bycentrumet

- Vid stranden finns det ofta bryggor, båthus eller andra skjul samt ekonomibyggnader.
- Traditionellt har stränderna varit ängar, ibland också små åkrar eller betesmark.
- Ända fram till 1960-talet var landskapet öppet och utsikten ut mot havet samt från havet in mot land var viktig.
- De grundaste havsvikarna har förvandlats till landhöjningsmark och ängarna har bytts ut mot vass.
- Utsikten har försämrats genom igenväxning på grund av buskar och träd, vilket berott på att betesdrift och slåtter inte längre idkas.
- I dag når gårdarnas gräsmattor ofta ända fram till stranden.

2. Bebyggelsezon

- Bebyggelsen ligger lite högre upp från stranden, ungefär 2,5–7,5 meter ovanför havsytan.
- Byggnaderna är vanligtvis placerade på kullar eller kanten av åsen.
- På området finns bostadsbyggnader, ekonomibyggnader och trädgårdar, i vilka det växer fruktträd och finns trädgårdsland.
- De gamla historiska gårdsområdena är fortfarande delvis öppna, gräsmattorna övergår i gårdens utkanter till mer vildvuxen gräsmark. Under 1900-talets lopp har gårdens trädbestånd på flera ställen förvandlat gårdarna till lummiga, halvöppna trädgårdar.
- Byvägar genomkorsar området.
- Staket finns oftast bara mot byvägarna och de består av olika trästängsel samt fritt växande häckar, såsom syren.
- Mellan byggnader och växtlighet finns det öppningar med utsikt.

3. Åkerzon

- Åkerzonen finns mellan bebyggelsezonen och de skogbevuxna åsområdena. Den är ett betydelsefullt område i landskapsbilden bestående av gamla åkrar och ängar.
- På området idkas höodling och betesdrift.
- På flera områden finns vårdbiotoper.
- En del av området har vuxit igen eller blivit skogbevuxet, vilket har lett till att de öppna vyerna har försvunnit och landskapsbilden grumlats.
- Ibland finns det också ny bebyggelse på området.

Bild 6. Rosala. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 7. Högsåra. Foto: Tuuli Toivonen.

4. Åsarnas kantzon

- Åsarnas kantzoner är ofta enhetliga skogsbryn längs åkerområdena.
- Klippor och kullar bildar de mest betydelsefulla och kraftigaste kantzonerna i landskapet.
- På en del områden finns det gammal bybebyggelse och åsarna sträcker sig till stranden.
- Nyare byggnader har placerats vid åskanterna.
- En del av de gamla åkrarna är skogbevuxna eller så har åkerkanterna börjat växa igen.

5. Skogszon

- Bergbunden skog, kala klippor och åsskogar.
- De kraftiga landskapsformerna gör området utmanande att bygga på.
- I dalarna växer frodig lövskog.
- De före detta åkrarna och ängarna är delvis igenvuxna eller skogbevuxna.
- Det finns knappt några byggnader alls i skogszonen.
- Huvudsakligen ekonomiskog, ställvis naturskyddsområden.

6. Skogsstrandzon

- Huvudsakligen skogbevuxen, ställvis kala klippor.
- I bästa fall döljer sig sommarbebyggelsen eller så skymtar den fram på de skogbevuxna stränderna.
- Bebyggelsen kan också visa sig som lövträdsdominerad strand, typisk för gårdsområden vid gamla torp och sommarvillor.

Bild 8. Högsåra klippiga skogsstrandzon. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 9. Högsåra bryggor och strandbyggnader. Foto: Kaisa Linnasalo.

2.3. Analys av den byggda kulturmiljön

I analysen av den byggda kulturmiljön har huvudsakligen Åbo Museicentrals informationsportal, fältbesök och webbtjänsten Google maps använts. Analysen har delats upp i två delar: värdefulla historiska gårdsmiljöer och arkitektur.

1. Värdefulla historiska gårdsmiljöer

- Bycentrumen på öarna bildas av gårdsmiljöer med historiska byggnader som är regionalt, lokalt och landskapsmässigt värdefulla för landskapet (Åbo museicentral och byggnadsinventeringar).
- I bycentrumen läggs fokus på de större stomlägenheternas huvudbyggnader. Övriga byggnader är underordnade

2. Arkitektur

- I arkitekturen för de värdefulla byggnaderna återkommer samma principer gällande byggnadstyp, dimensionering, färgsättning och skala.
- Ofta sadeltak som takform. Ställvis några mansardtak. Andra våningen placerad under takåsen.
- Fasaderna är ofta röda, gråa, vita eller gula. På en del gårdsområden har huvudbyggnaden en annan färg än ekonomibyggnaderna. Ekonomibyggnaderna är nästan alltid antingen röda eller gråa.
- Flera byggnader har vita knutbrädor och foderbrädor runt fönstren.
- Öppningar i moderat storlek. Spröjsade fönster.
- Takmaterial tegel eller plåt.
- Knappt några terrasser förekommer, utan gräsmattorna används som vistelseområdena utomhus.

Bild 10. Hitis, Lillgård. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 11. Rosala bystrand. Foto: Tuuli Toivonen.

Högsåra

Högsåra är en nationellt värdefull kulturmiljö där det traditionella bylandskapet och det historiska byggnadsbeståndet smälter in i den havsnära naturen. Bycentrumet ligger i en skyddad dal, kringgärdad av en kuperad terräng samt åker- och ängsområden som bevarats öppna. Vita och röda byggnader med sadeltak samt gamla båthus och bryggor illustrerar byns rika historia. Från byvägarna öppnar sig utsikten över havet, gårdarna och de öppna åkrarna, vilket berikar landskapet. Lotsberget sydost om bycentrumet är höjdpunkten i landskapet.

Högsåra

Kartanalys

1. RKY 2009 -område och arkeologiska objekt

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009): Bybebyggelse i Kimitoöns yttre skärgård. Fasta fornlämningar: Lillers, klippinristningar från historisk tid på byområdet. Olla näset, stenugnsgrupper och gropar från historisk tid på strandsidan av åsen på norrsidan av byn. Styrsvik, gravröse från bronsåldern. På öns södra spets, på en liten klippa som är aningen förhöjd i förhållande till omgivningen. Möjlig fornlämning: Killingholm, ryssugn på lilla Killingholm på Kejsarhamnen strandområde.

2. Kombinationslandscapsplan 2023

Område som är viktigt för kulturmiljön eller landskapet: Regionalt värdefullt landskapsområde (randigt område)

3. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

4. Naturskyddsområden

Statsägda naturskyddsområden: Skärgårdshavets nationalpark (bl.a Lotsberget). Skyddsområden på privatägd mark: Notkärrets Naturskyddsområde, Gamlas naturskyddsområde, Högsåra Anders, Appelvikens naturskyddsområde. Natura 2000 (randigt område): Skärgårdshavet, betydelsefullt häcknings- och flyttområde för fåglar.

5. Traditionslandskap

Högsåra (P) lokalt värdefullt, betesmarksområde

6. Byggnadsinventering och värdeområden

Regionalt och lokalt värdefulla objekt såsom stomlägenheter, en före detta skola, ungdomsföreningshuset, samt landskapsmässigt/historiskt värdefulla objekt.

RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Sammanställning av Egentliga Finlands landskapsplaner

Dragsfjärds västra skärgårds stranddelsgeneralplan 2003

Naturskyddsområden

Traditionslandskap

Byggnadsinventeringar och värdeområden

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Museiverket, Egentliga Finlands förbund, Kimitoöns kommun, Finlands miljöcentral, Egentliga Finlands NTM-central Lounaistieto, Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP

Högsåra

Kartanalys

7. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av hur markanvändningen såg ut vid sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. På kartan syns också platserna för gamla byggnader, bryggor, tomtgränser och leder med orange färg samt klippor med grått raster.

8. Gamla kartor och flygbilder

Med hjälp av gamla kartor och flygbilder kan man undersöka hur markanvändningen utvecklats på öarna från och med slutet av 1800-talet fram till i dag. Ett allmänt fenomen är att antalet öppna åkrar och ängar har minskat och att trädbevuxna områden samt mängden bebyggelse och infrastruktur har ökat.

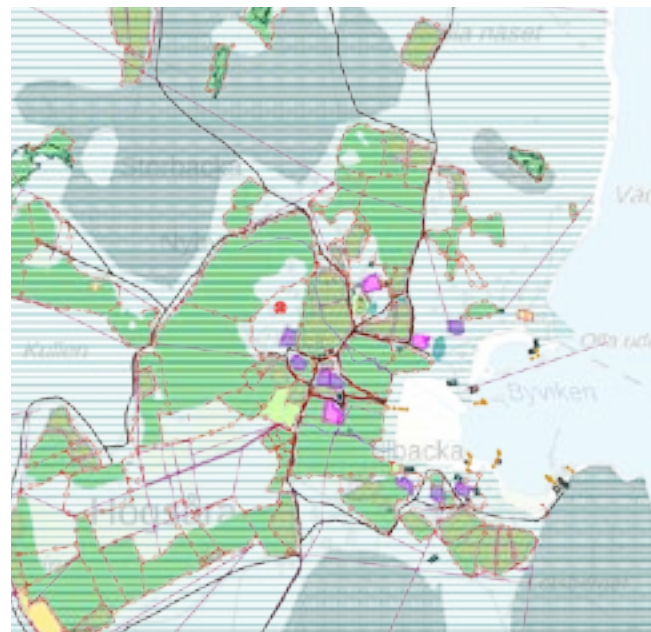
Karta 1870

Flygbild 1963

Flygbild 2023

Landskapets historia

Karta 1845

Karta 1968

Karta 1986

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, tjänsten Gamla kartor, Kimitoöns karttjänst

Högsåra

Landskapsanalys

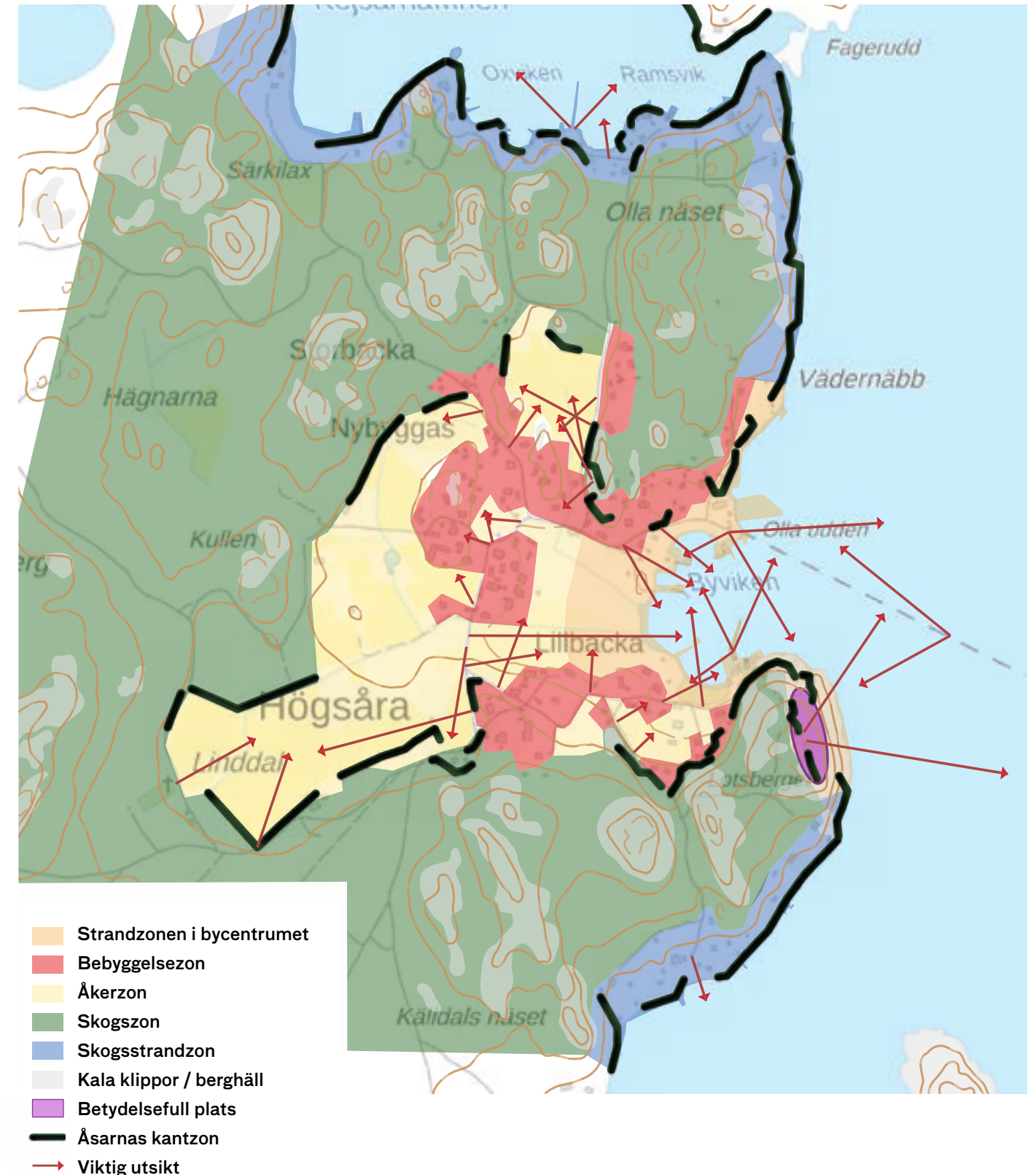
- Bycentrumet ligger på öns östra sida i en dal skyddad av åsar och är en välbevarad livskraftig helhet.
- Från bebyggelsezonen och byvägarna öppnar sig utsikten mot havet.
- De gamla åkerområdena har bevarats öppna och berikar det lokala landskapet.
- Lotsberget på bycentrumets sydostsida är landskapets höjdpunkt.
- De tre vindkraftverken på ön syns i fjärrlandskapet.

Bild 13. Strandklippor på Högsåra och byns södra strand, den före detta lotsstationen på klippans topp. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 14. Åkerfält i norr och utsikten från Ramsvikvägen till huvudbyggnaden på Kalvgården. Foto: Kaisa Linnasalo.

Högsåra

- Bycentrumet böjer sig runt vikens strandområde, stöder sig mot åsarna som reser sig från norr och söder samt kullarna som reser sig mitt i åkerområdena.
- Åker- och ängsområdena är mycket vidsträckta, även om de mest låglänta markerna har drabbats av igenväxning. Tills vidare odlas det hö och finns betesmarker i byn.
- I byns norra delar finns gamla åkrar som är beskogade men landskapet är fortfarande öppet eftersom träplantorna är små.
- I bycentrumets strandzon finns gårdarnas bryggor, båthus och bastubyggnader.
- Flera av de gamla gårdsmiljöerna har bibehållit den traditionella öppenheten där grasmattorna kombineras med ängar och åkrar.
- Trädbeståndet på gårdarna har vuxit under de senaste 50 åren och gjort bylandskapet lummigt.
- Vanligtvis är gårdarna avgränsade av trästaket eller syrenhäckar mot byvägen.
- Bredvid Mangelboden längs Byvägen finns en central öppning som är ett landskapsmässigt viktigt öppet område kringgärdat av gamla och nya gårdsområden.
- Viktiga landmärken i bylandskapet är bland andra tornet på FBK:s hus och den före detta skolans byggnader.
- I bybilden avviker de nya byggnaderna och konstruktionerna i omgivningen vid färjästet stilmässigt från byns övriga bebyggelse. Med harmonisk färgsättning skulle de smälta in i bymiljön bättre.
- På Högsåra finns tre gästhamnar: två i byns centrum på Byvikens ständer och den historiska Kejsarhamnen i norr. Hamnarna erbjuder tjänster som ankarplatser, bastu, sandstränder och förbindelse till öns mest idylliska sevärdheter såsom Farmors Café och lotsmuseet.

Bild 15. Högsåras öppna och parkliknande landskap. Foto: Tuuli Toivonen.

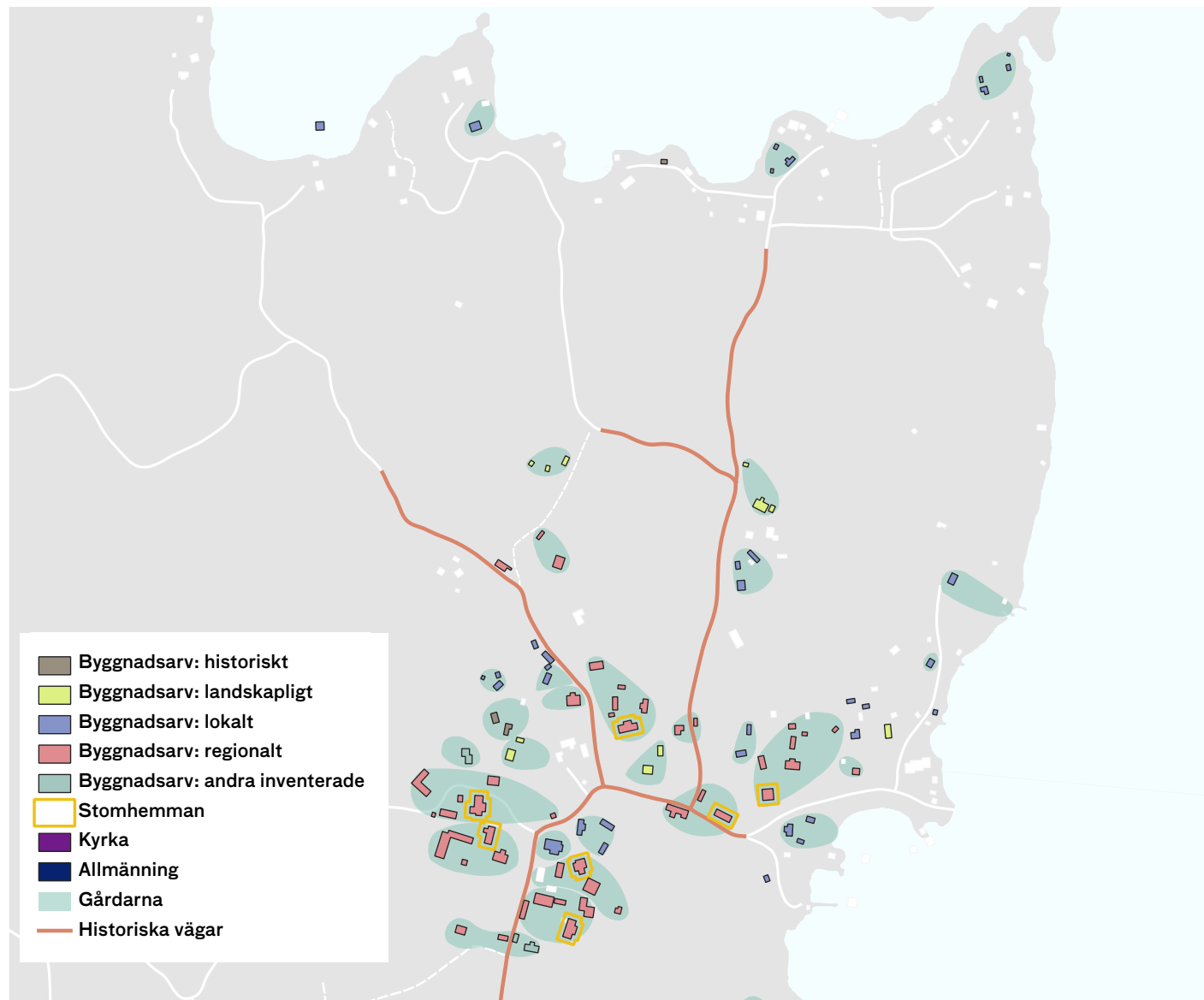

Bild 16. Bedårande gamla byggnader tittar fram mellan träden på gårdarna. Foto: Tuuli Toivonen.

Högsåra

Analys av den byggda miljön

- Till största delen ligger de historiska gårdsområdena längs Högsåra byväg, Särkilaxvägen och Ramsviksvägen vilka är historiska byvägar.
- Gårdarna och byggnaderna har legat mycket tätt i förhållande till varandra.

0 100 200 m

Bild 17. Hemmanet Storbackas gårdsområde. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 18. Ollas, ett av hemmanen på Högsåra, med en huvudbyggnad från 1920-talet. Foto: Tuuli Toivonen.

Högsåra

- Huvudbyggnaderna är ofta vita eller röda.
- Till största delen utrustade med sadeltak, men det finns en del huvudbyggnader med mansardtak.
- Vid vikens strand finns fortfarande bryggor i användning samt gråa och röda båthus och bastur som vilar mot bryggorna.
-

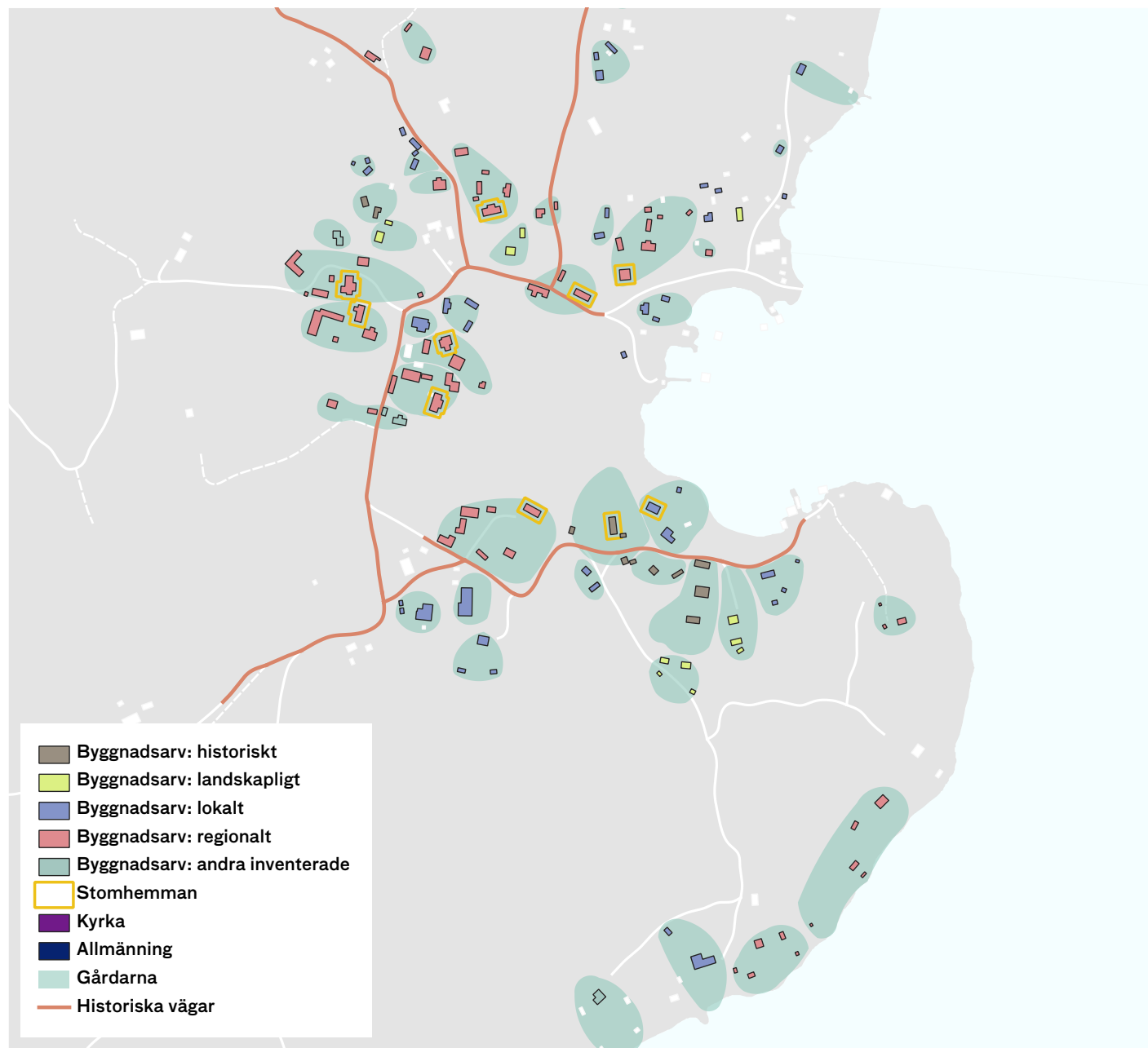

Bild 19. De gamla båthusen är en betydelsefull del av kulturmiljön. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 20. De gamla huvud- och ekonomibyggnaderna med sina parkliknande omgivningar bildar historiska gårdsområden. Foto: Tuuli Toivonen.

Holma

Holma är en organiskt bildad by på öns inre delar som man når längs en smal vik och dal i skydd av klipporna. De lummiga lunddalarna och den halvöppna bergbundna skogen inramar de nationellt värdefulla traditionslandskapen såsom skogsbeten och ängar. De historiska gårdssområdena med röda, gula och mörkbruna byggnader ligger tätt i bycentrumet. På den sydvästra delen av ön finns det fornlämningar såsom en jungfrudans och rösen från bronsåldern. De visar att området har ett rikt kulturarv.

Holma

Kartanalys

1. RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009):

Bybebyggelse i Kimitoöns yttre skärgård

Fasta fornlämningar:

Västernäset 2, odaterad stensättning

Västernäset 1, gravröse från bronsåldern

Västerfladan, jungfrudans

2. Kombinationslandscapsplan 2023

Område som är viktigt för kulturmiljön eller landskapet:

Regionalt värdefullt landskapsområde (randigt område)

3. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

4. Naturskyddsområden

Statsägda naturskyddsområden:

Skärgårdshavets nationalpark

Natura 2000 (randigt område):

Skärgårdshavet, betydelsefullt häcknings- och flyttområde för fåglar

5. Traditionslandskap

Betesmarker (V) på Holma, nationellt värdefulla, en del av de objekt som tillagts i den uppdaterade inventeringen har inte värderats. Representativa objekt, utrotningshotade och beaktansvärda arter, har landskapsvärde. Flera typer av traditionslandskap: skogsbetesmark, torräng, havsstrandäng, äng, hage, hällemarkstorräng, före detta åkrar.

6. Byggnadsinventering och värdeområden

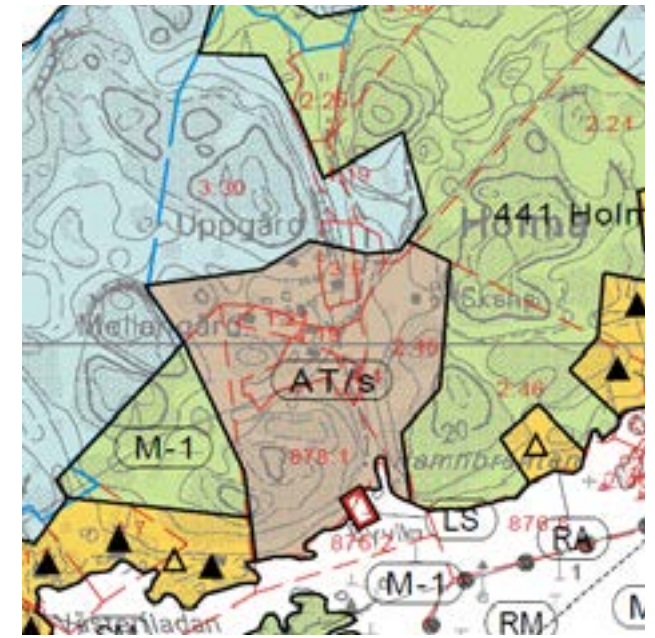
Lokalt och historiskt värdefulla objekt till exempel hemman, sytningshus. Vid Västanfladan sannolikt gamla torp. I bycentrumet en historisk bytomt som värdeområde.

RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Sammanställning av Egentliga Finlands landskapsplaner

Dragsfjärds västra skärgårds stranddelgeneralplan 2003

Naturskyddsområden

Traditionslandskap

Byggnadsinventering

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Museiverket, Egentliga Finlands förbund, Kimitoöns kommun, Finlands miljöcentral, Egentliga Finlands NTM-central/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal

Holma

Kartanalys

7. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändningssituationen vid sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. På kartan syns dessutom platserna för gamla byggnader, tomtgränser och leder med orange färg samt klippor med grått raster. Från Byviken norrut syns gammal hagmark utmärkt med grönt raster.

8. Gamla kartor och flygbilder

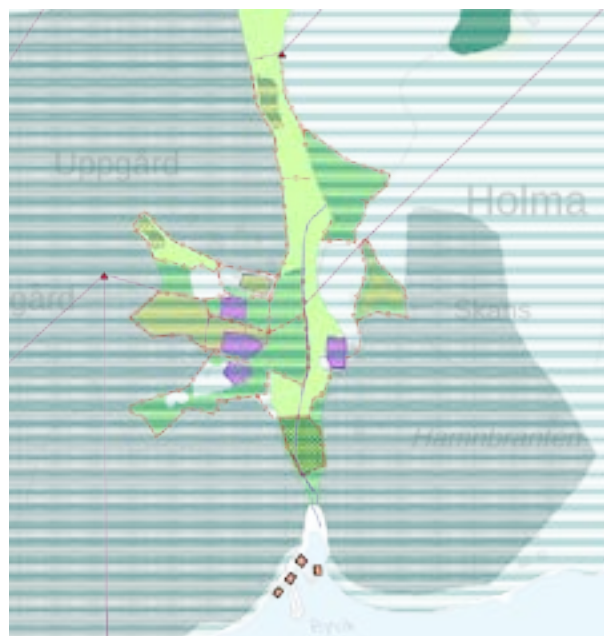
Med hjälp av gamla kartor och flygbilder kan man göra en tolkning av hur markanvändningen utvecklats på öarna från och med 1800-talets slut till i dag. Ett allmänt fenomen är att antalet öppna åkrar och ängar har minskat och trädbevuxna områden samt mängden byggnader och infrastruktur har ökat.

Karta 1845

Karta 1870

Landskapshistoria

Karta 1969

Karta 1991

Flygbild 1963

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, tjänsten Gamla kartor, Kimitoöns karttjänst

Holma

Landskapsanalys

- En liten by som uppstått organiskt och är dold på det inre av ön.
- Man anländer till byn längs en smal vik och dal mellan klipporna.
- Lummiga dalar (lundar) kombineras med halvöppen bergbunden skog
- Stranden vid bycentrumet är en inbuktning kantad av kala klippor. Här finns förbindelsebåtens brygga, båthus och husens bryggor.
- Det idkas tills vidare betesdrift i byn.
- På gårdsområdena finns stora träd och lummiga trädgårdar mellan gräsmattor och klipputsprång och ängar.

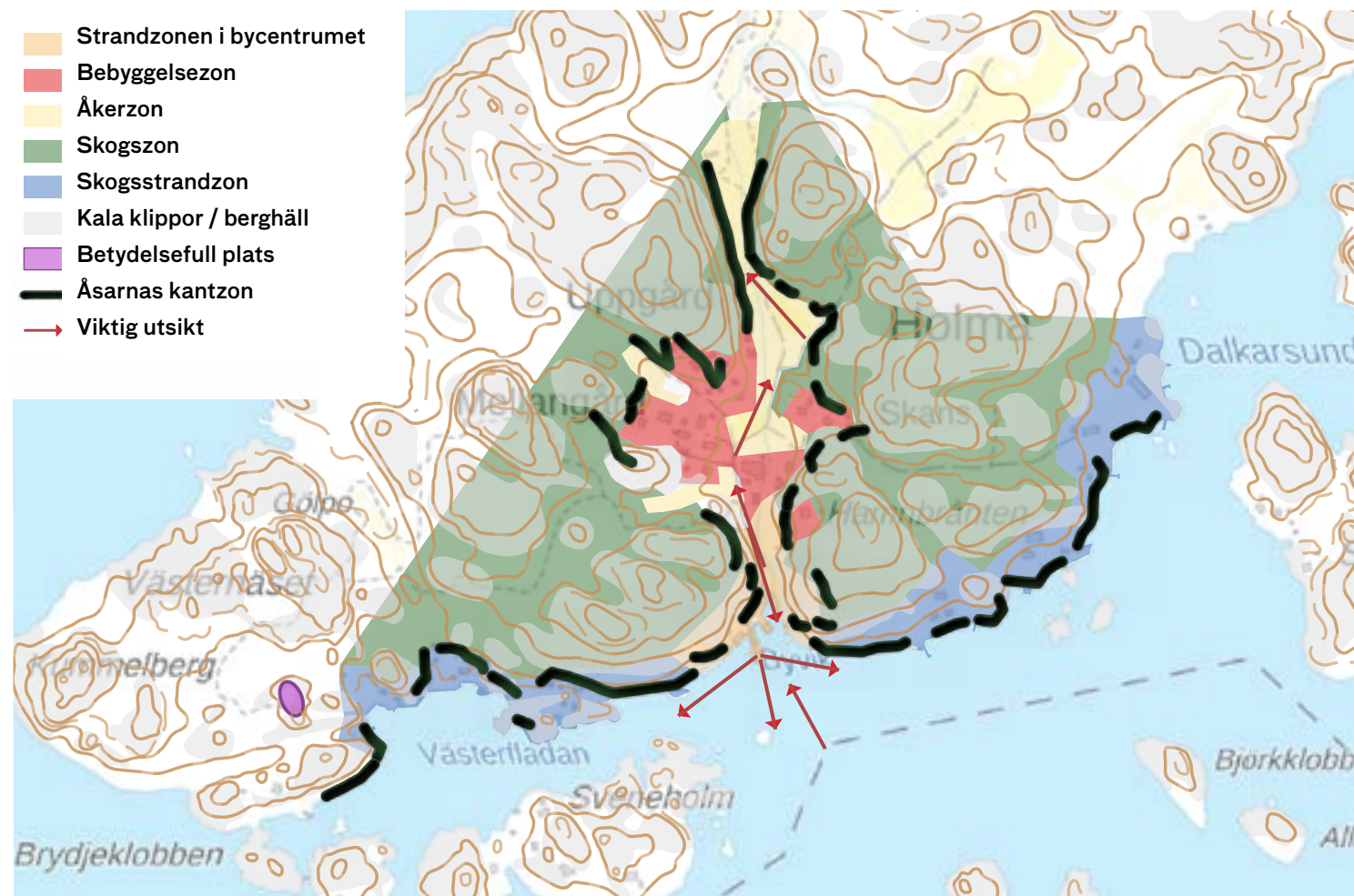

Bild 22. Bylandskap. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bild 23. Den trädgårdsliknande miljön på Holma. Foto: Heli Vauhkonen.

Byggd kulturmiljö

- De historiska gårdarna är placerade tätt i förhållande till varandra.
- På en del av gårdsområdena finns det enstaka byggnader längre bort från stranden.
- Strandbyggnaderna förbinds med gårdsområdena med hjälp av vägen, men i övrigt samsas gårdsområdena i en friare placering.
- Huvudbyggnaderna är röda, gula eller transparent mörkbruna. I huvudsak vertikal beklädnad eller stockväggar.
- Terrasskonstruktioner där man bland annat använt kryssräcken.

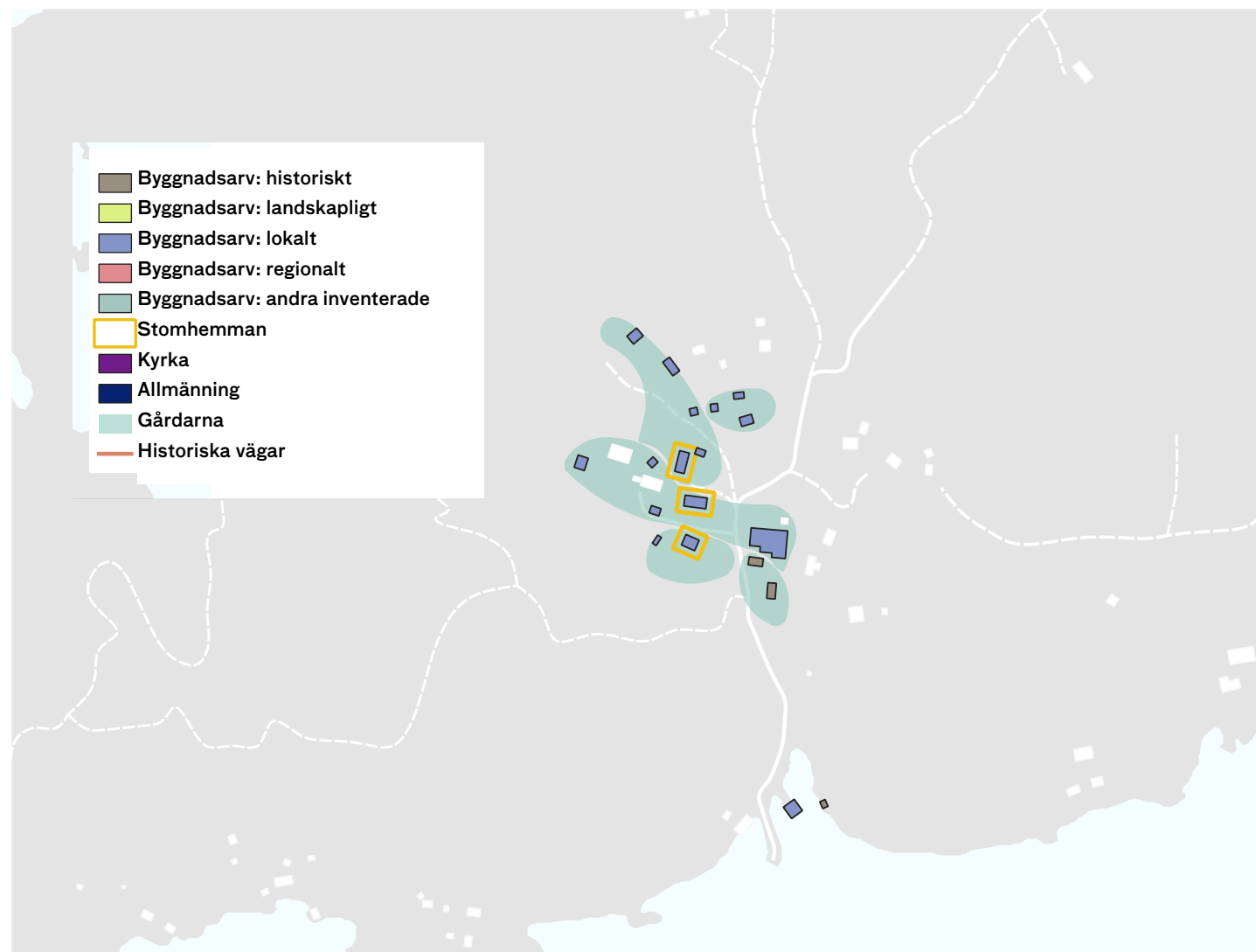

Bild 24. Kryssräcke på terrass. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bild 25. Gammal stomlägenhet där vistelseområdet utomhus ligger på klippan. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Vänö

Vänö representerar karg skönhet i ytterskärgården, där kala klippor och hedmark smälter in i traditionslandskapet. Historiska objekt, såsom lämningarna av ett kapell och en jungfrudans, vittnar om öns rika kulturhistoria. Huvudbyn och Västerby bildar en enhetlig helhet där de röda och gula byggnaderna är placerade nära stranden. Båtturismen och de öppna hamnarna vid klipporna upprätthåller livskraften på ön.

Vänö

Kartanalys

1. Kombinationslandscapsplan 2023

Betydande områdeshelhet i den byggda miljön (sra):
Vänö by

2. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

3. Traditionslandskap

Vänö betesängar (M), regionalt värdefulla. Torräng, äng, hedmark, före detta åker.

4. Byggnadsinventering och värdeområden

Lokalt, historiskt och miljömässigt värdefulla objekt i huvudsak hemman men också fastigheter avstyckade från stomlägenheterna. Historisk bytomt som värdeområde (blått område).

5. Arkeologiska objekt

Fasta fornlämningar (röda):

Vänö Skräddars och Pällas, boplatser från historisk tid

Vänö kapell och begravningsplats, kyrkobyggnader från historisk tid, på öns östra del.

Nyäng, jungfrudans, öns östra del.

Vänö Maraholmen: vrak

Möjliga fornlämningar (violett):

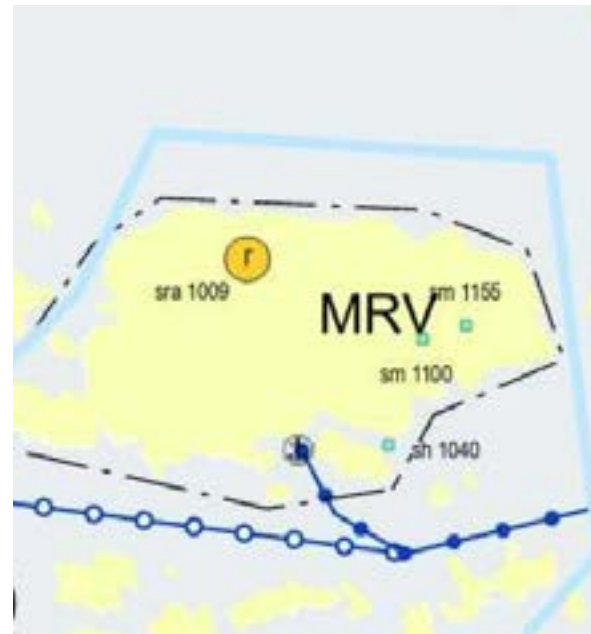
Vänö Vänö 1 och 2, platser för eventuella bryggglämningar

Vänö Mårdstomtarna, plats för gammal bybebyggelse

Övriga kulturarvsobjekt (bruna):

Vänö Bergs och Klings, 2 boplatser i huvudbyn

Vänö Västerbygge och Stens, 2 boplatser i Västerby

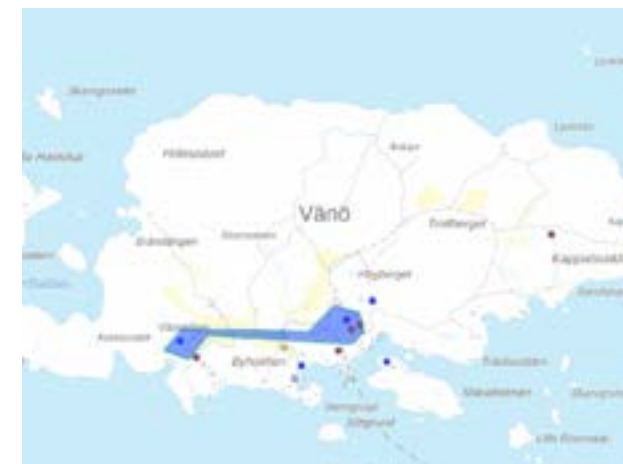
Kombinationslandscapsplan

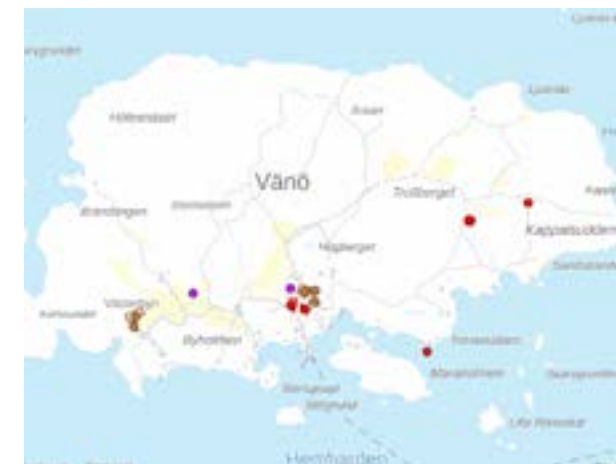
Dragsfjärds västra skärgårds stranddelgeneralplan 2003

Traditionslandskap

Byggnadsinventering och värdeområden

Arkeologiska objekt

Källor:

Egentliga Finlands förbund, Kimitoöns kommun, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Egentliga Finlands NTM-central/Lounaistieto, Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP

Vänö

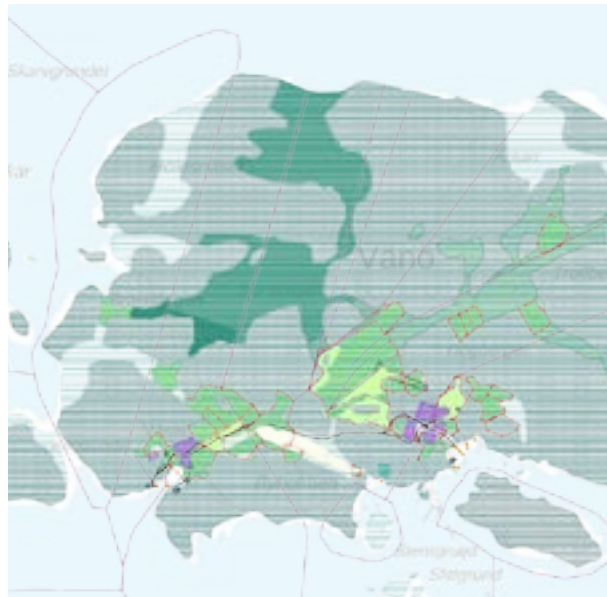
Kartanalys

6. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändnings-situationen vid sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. På kartan syns dessutom platserna för gamla byggnader, tomtgränserna och leder med orange färg samt klippor med grått raster. Med brungrönt finns dälldområden utmärkta och med mörkgrönt myren på öns nordsida.

7. Gamla kartor och flygbilder

Med hjälp av gamla kartor och flygbilder går det att undersöka hur markanvändningen utvecklats på öarna från och med slutet av 1800-talet fram till i dag. Ett allmänt fenomen är att antalet öppna åkrar och ängar har minskat och trädbevuxna områden samt antalet byggnader och infrastruktur har ökat. På Vänö har småskaliga öppna områden bevarats ända till i dag, men en del av traditionslandskapet håller på att växa igen.

Landskapshistoria

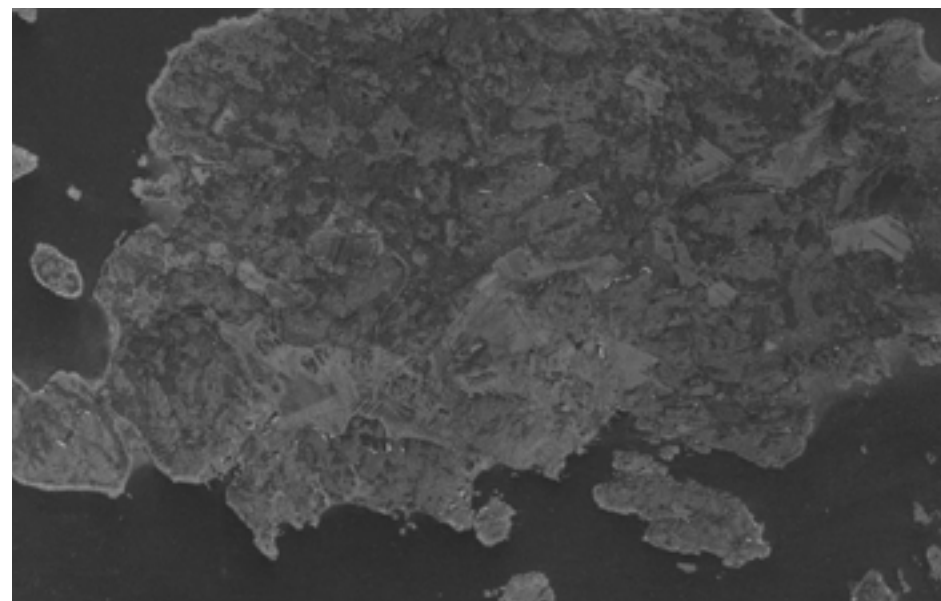
Karta 1845

Karta 1955

Karta 1969

Flygbild 1963

Flygbild 2024

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, tjänsten Gamla kartor, Kimitoöns karttjänst

Vänö

Landskapsanalys

- Vänö representerar typen yttre skärgård (Maisema-alueityöryhmä 1993)
- Kala klippor och hedmark smälter in i det traditionella landskapet
- En del av traditionslandskapet håller på att växa igen.
- Historiska traditionslandskap: lämningar efter ett gammalt kapell, jungfrudans på öns östra sida
- Två byar: huvudbyn och Västerby
- Aktiv båtturism, öppna klipphamnar
- Trivsamma gårdsplaner och mångsidig växtlighet

- Strandzonen i bycentrumet
- Bebyggelsezon
- Åkerzon
- Skogszon
- Skogsstrandzon
- Kala klippor / berghäll
- Betydelsefull plats
- Åsarnas kantzon
- Viktig utsikt

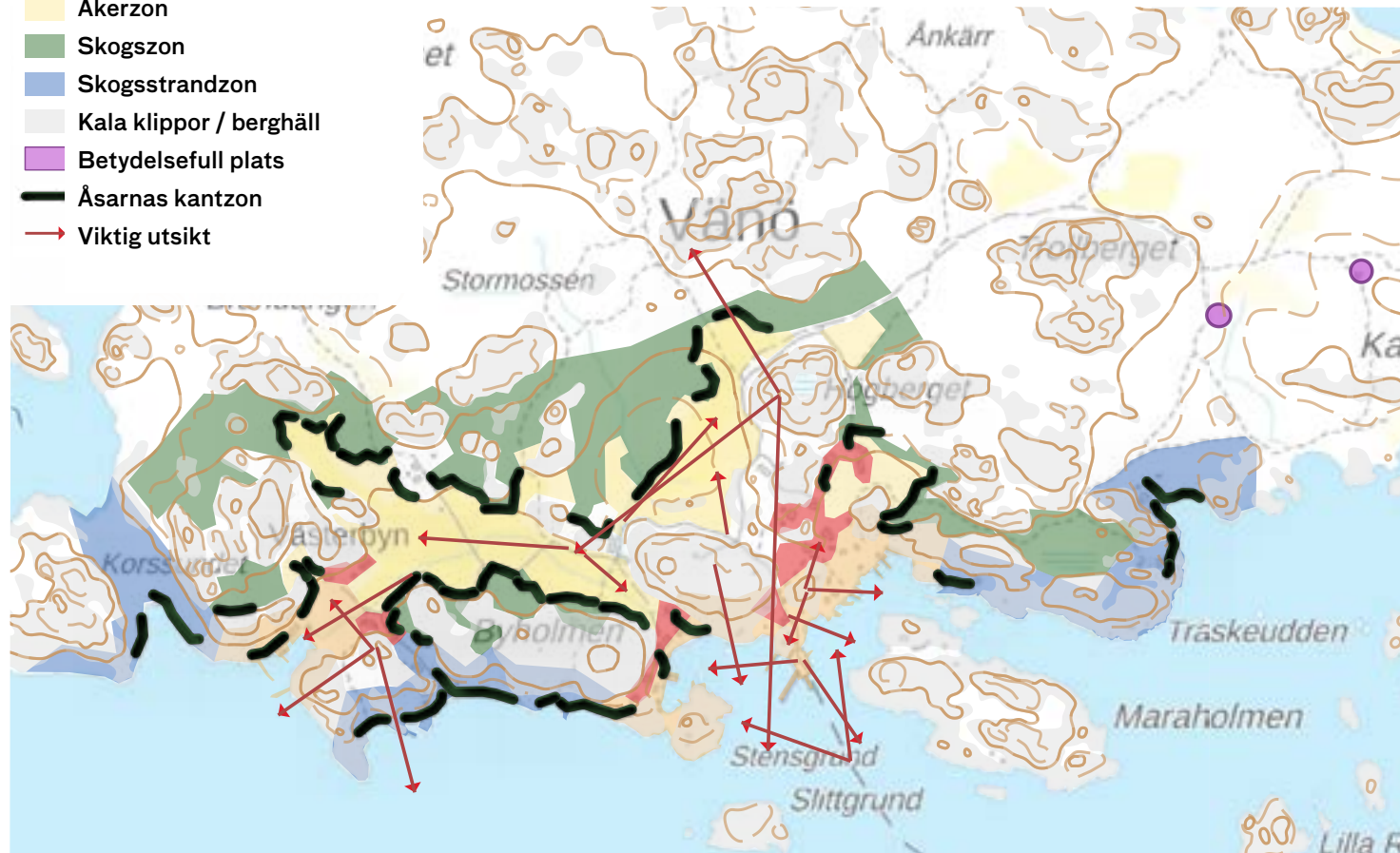

Bild 27. Öppen miljö på Vänö. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bild 28. Strand på Vänö. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Byggd kulturmiljö

- De historiska gårdssområdena ligger till största delen nära stranden. Också en huvudbyggnad till en stomlägenhet har legat nästan vid stranden.
- En vägförbindelse binder samman gårdarna. Den har funnits på ungefär samma plats i form av en stig redan på 1800-talet.
- Huvudbyggnaderna är huvudsakligen röda eller gula.

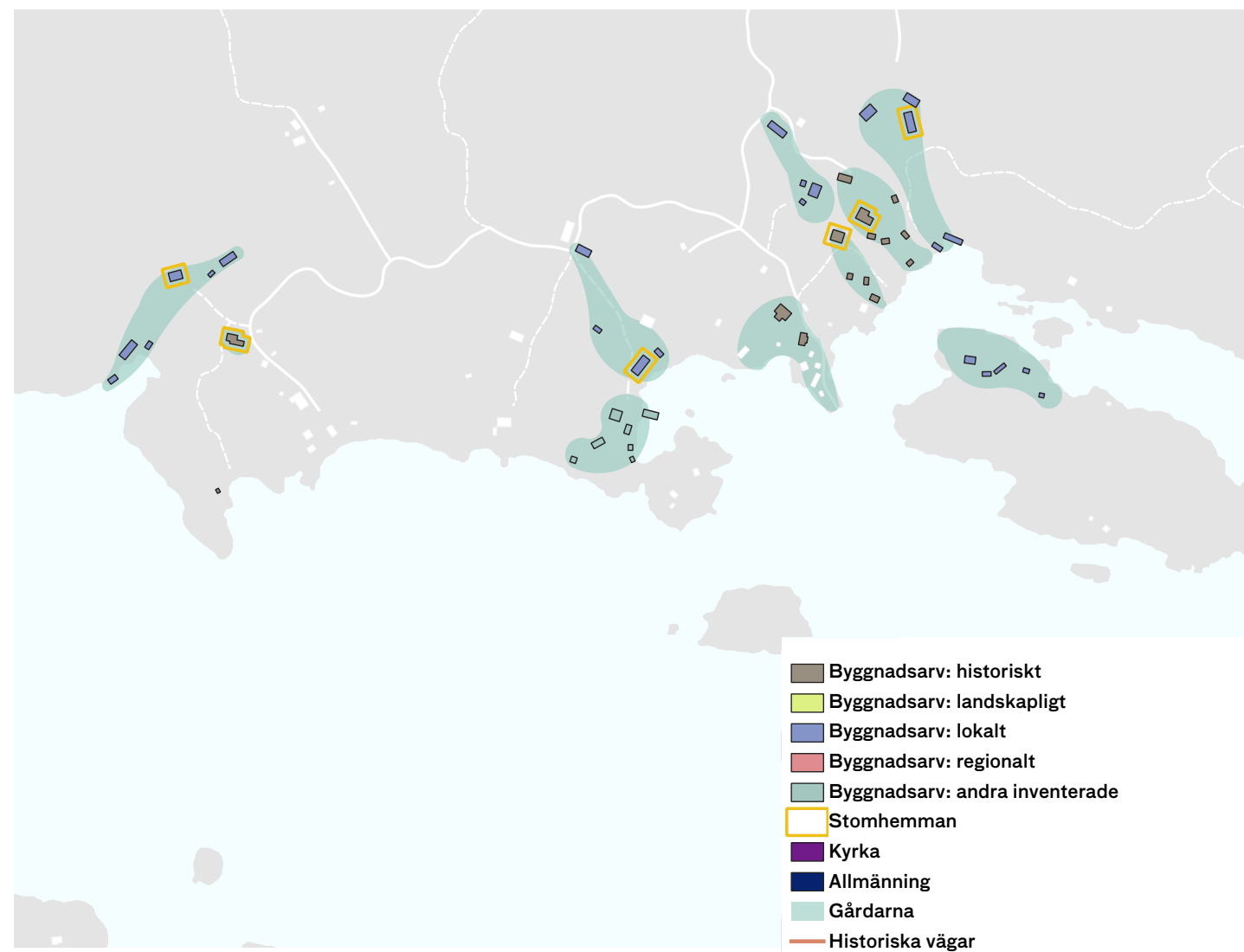

Bild 29. Gårdssområden vid stranden. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruuhonen.

Bild 30. Ett proportionerligt gårdssområde på en klippig gård. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruuhonen.

Rosala och Böle

Rosala och Böle bildar en nationellt värdefull kulturmiljö vars identitet skapas av historiska byggnadsdrag och traditionslandskapet i skärgården Rosala bycentrum med sina båthus och bryggor breder ut sig längs vikens stränder medan den bandliknande bebyggelsen i Böle på södra stranden smälter in i de lummiga åker- och beteslandskapen. De gula och röda byggnaderna på stomlägenheterna med sina gårdsområden ligger längs byvägarna och sträcker sig på flera ställen ända till stranden.

Rosala

Kartanalys

1. RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009): Bybebyggelsen i Kimitoöns yttre skärgård. Fasta fornlämningar: Lattopete, klippinristningar från historisk tid i strandklipporna söder om Rosala by. Möjliga fornlämningar: Rosala Rosalaby: Tecken på gammal bebyggelse
Rosala Halsbacken: kulturlager funna i samband med vägförbättringsarbeten.
Rosala Ryssberget 2: Plats för optisk telegraf på en kulle, i Rosalalandets västra ända, där det också finns ett minnesmärke över havets offer.
Rosala Sommarö 3: gravplatser, påstådd fyndplats för likgravar

2. Delgeneralplan

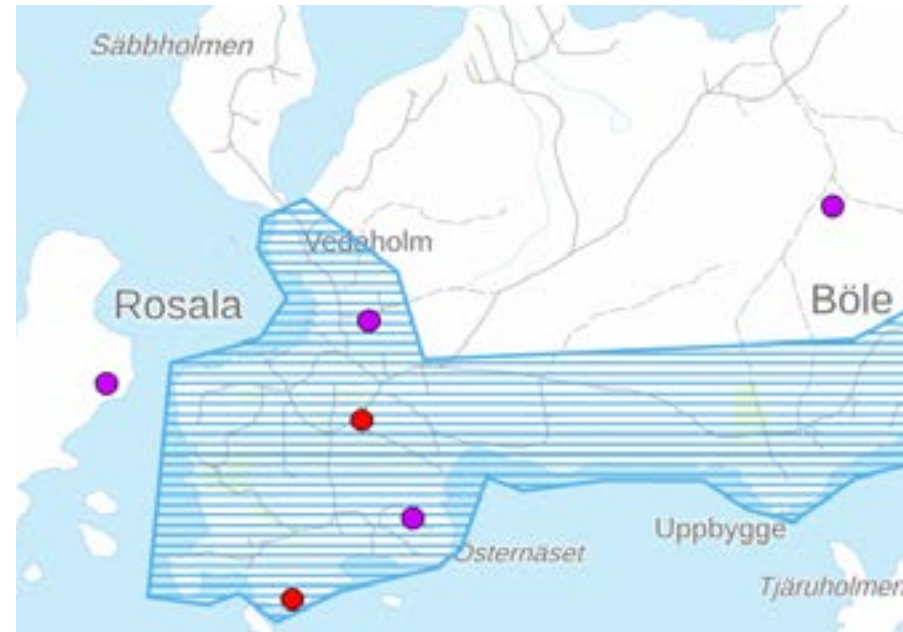
AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras
SR-1: RByggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, nationellt/regionalt betydelsefull byggnad som ska skyddas
SR-2: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, byggnad som ska skyddas med anledning av historiska, landskapsmässiga, lokala eller andra betydelsefulla värden.

3. Traditionslandskap

Rosala byäng (P+) lokalt värdefull, torräng och äng, på platsen reses midsommarstången om somrarna

4. Byggnadsinventering och värdeområden

Regionalt och lokalt värdefulla objekt och landskapsmässigt/historiskt värdefulla objekt bland annat hemman och gamla torp och gårdar som typiskt avstyckats från stomlägenheterna i början av 1900-talet, en före detta skola, föreningshus.

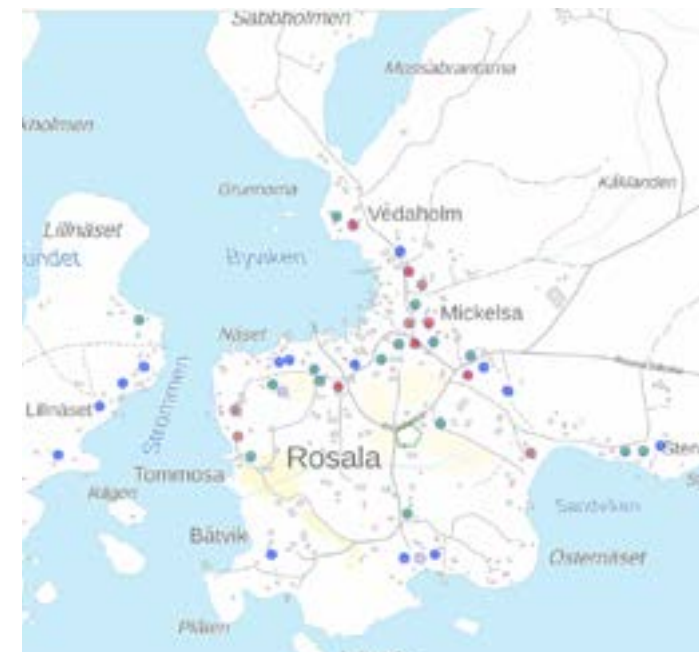
RKY 2009-område och arkeologiska objekt

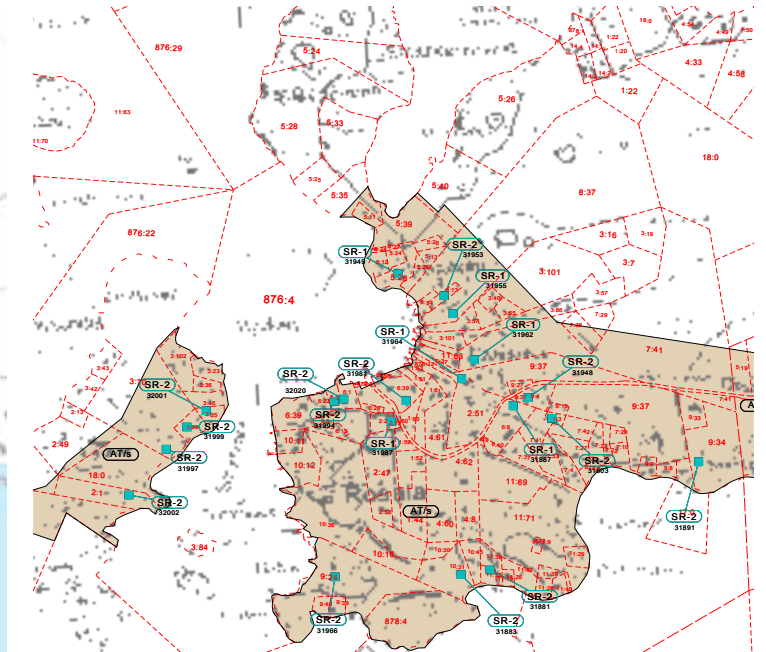
Strandelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020

Traditionslandskap

Byggnadsinventering och värdeområden

Strandelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020 - byggnadsskyddsobjekt

Källor:

Museiverket, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Kimitoöns kommun, Egentliga Finlands NTM-central/Lounaistieto, Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TKM/MIP

Rosala

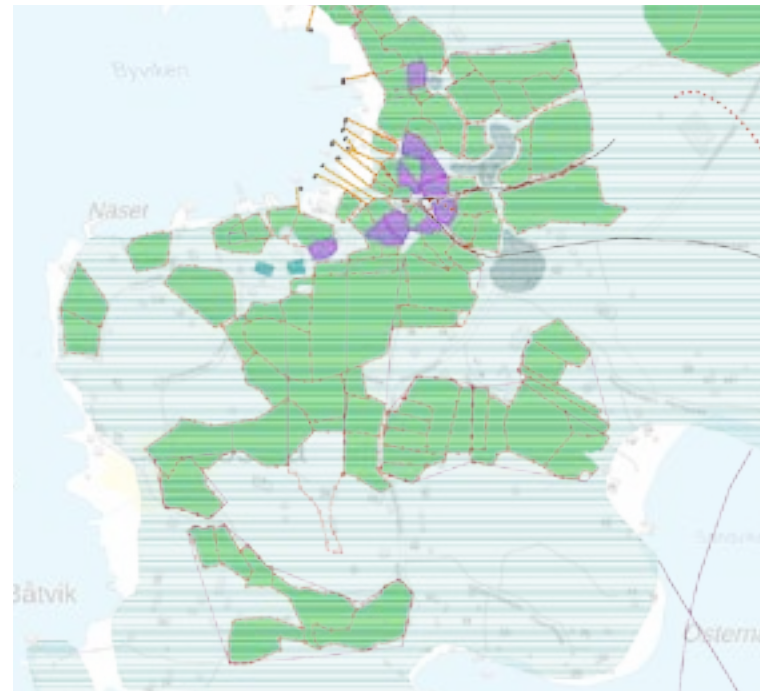
Kartanalys

5. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändningen under sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan är åkerområdena utmärkta med gult, ängarna med ljusgrönt och tomterna med ljusrött. Dessutom syns platserna för gamla byggnader, bryggor, tomtgränser och leder utmärkta med orange färg samt klippor med grått raster.

6. Gamla kartor och flygbilder

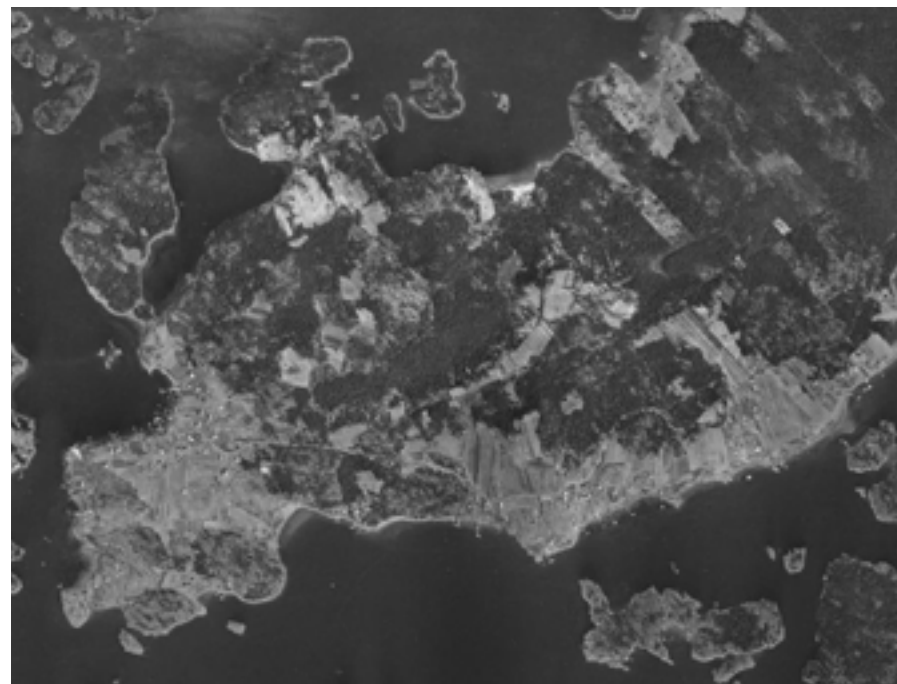
Med hjälp av gamla kartor och flygbilder går det att undersöka hur markanvändningen utvecklats på öarna från och med 1800-talets slut till i dag. Ett allmänt fenomen är att antalet öppna åkrar och ängar har minskat och trädbevuxna områden samt antalet byggnader och infrastruktur har ökat.

Landskapshistoria

Utdrag ur Sockenkartan från år 1845

Flygbild 1960

Karta 1969

Karta 1991

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, tjänsnten Gamla kartor, Kimitoöns karttjänst

Böle

Kartanalys

1. RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009):

Bybebyggelsen i Kimitoöns yttre skärgård

Fasta fornlämningar:

Väktars strömmen: skeppsvrak

Möjliga fornlämningar:

Skogsgårdarna: odaterade stenkonstruktioner, blockhavsgårar.

2. Delgeneralplan

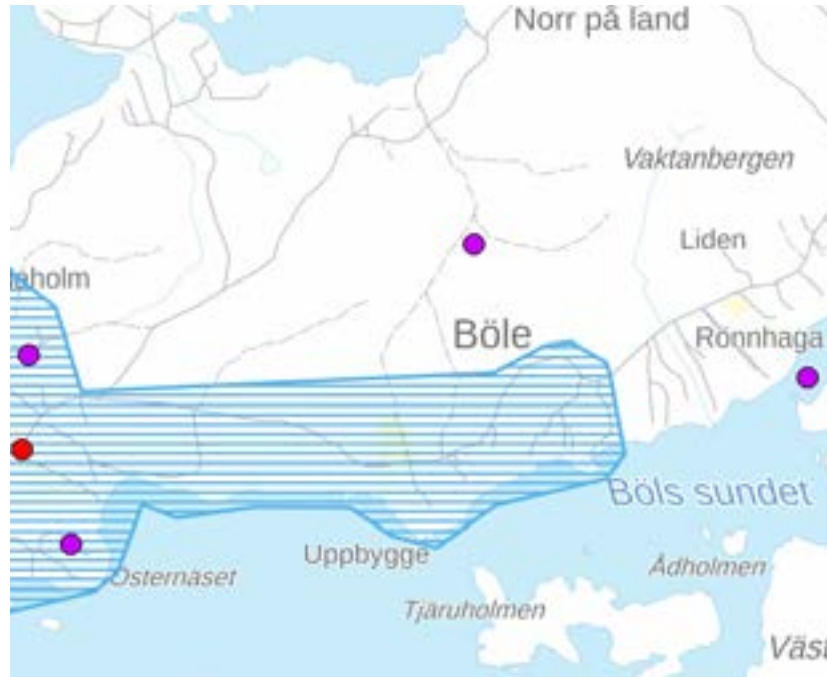
AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

SR-1: RByggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, nationellt/regionalt betydelsefull byggnad som ska skyddas

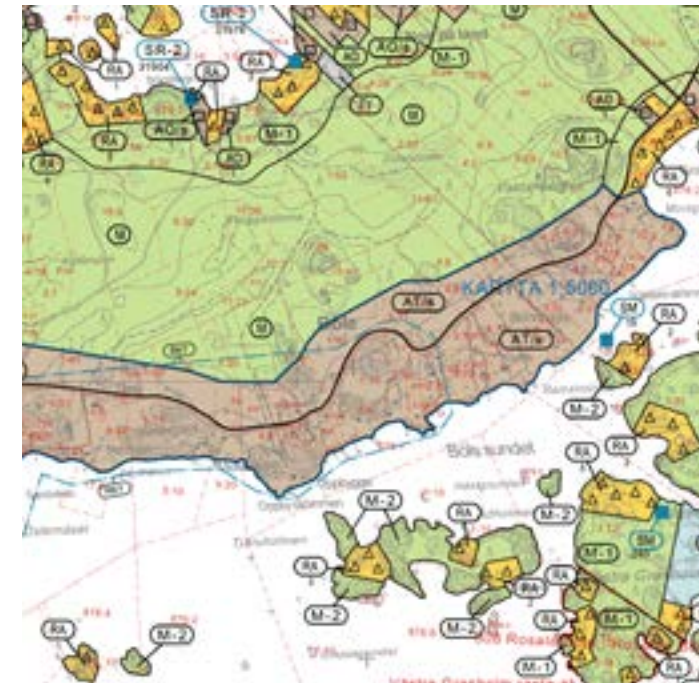
SR-2: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, byggnad som ska skyddas med anledning av historiska, landskapsmässiga, lokala eller andra betydelsefulla värden.

3. Byggnadsinventering och värdeområden

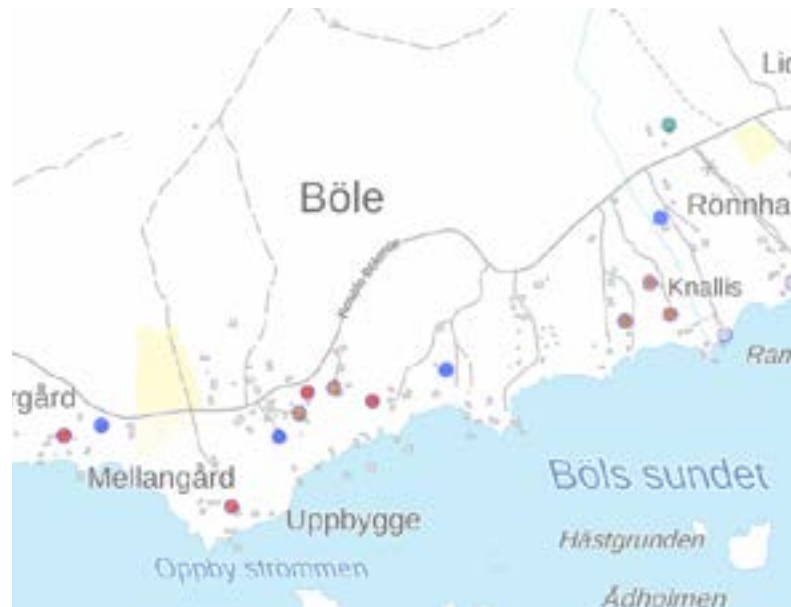
Regionalt och lokalt värdefulla områden samt landskapsmässigt / historiskt värdefulla objekt, bland annat hemman och gamla torp och backstugor som typiskt avstyckats från hemmanen i början av 1900-talet.

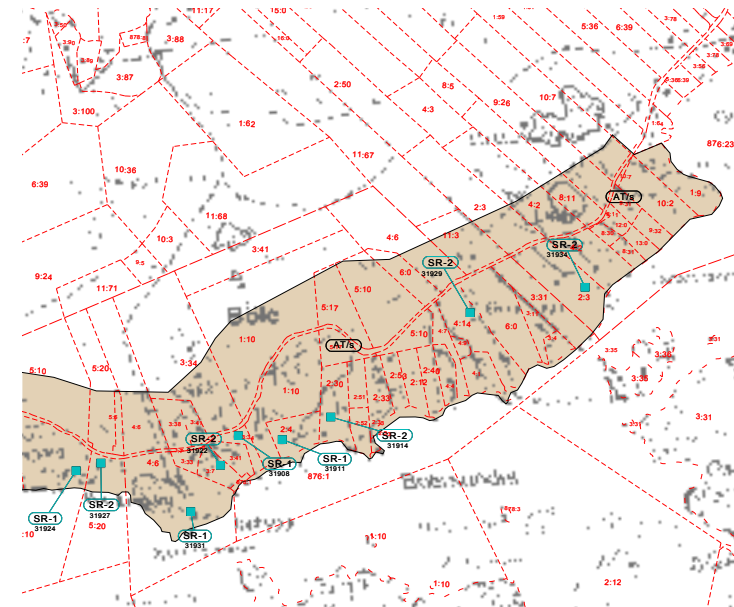
RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020

Byggnadsinventering och värdeområden

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020 - byggnadsskyddsobjekt

Källor:

Museiverket, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Kimitoöns kommun

Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP

Böle

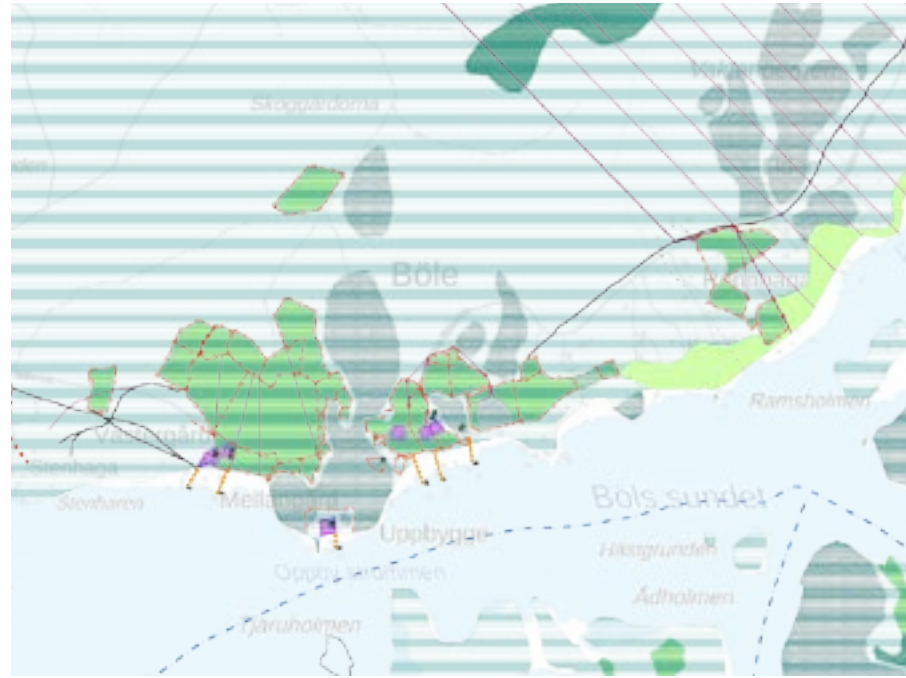
Kartanalys

4. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändningen under sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. Dessutom syns platserna för gamla byggnader, bryggor, tomtgränser och leder utmärkta med orange färg samt klippor med grått raster.

5. Gamla kartor och flygbilder

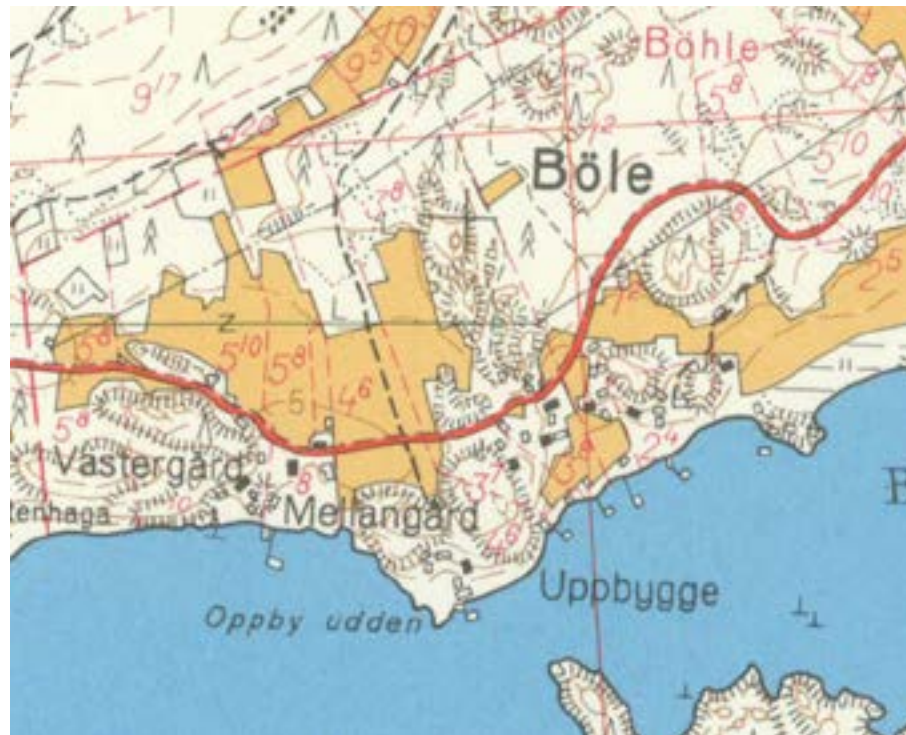
Med hjälp av gamla kartor och flygbilder går det att undersöka hur markanvändningen utvecklats på öarna från och med slutet av 1800-talet fram till i dag. Ett allmänt fenomen är att mängden öppna åkrar och ängar har minskat medan mängden trädbevuxna områden, byggnader och infrastruktur har ökat.

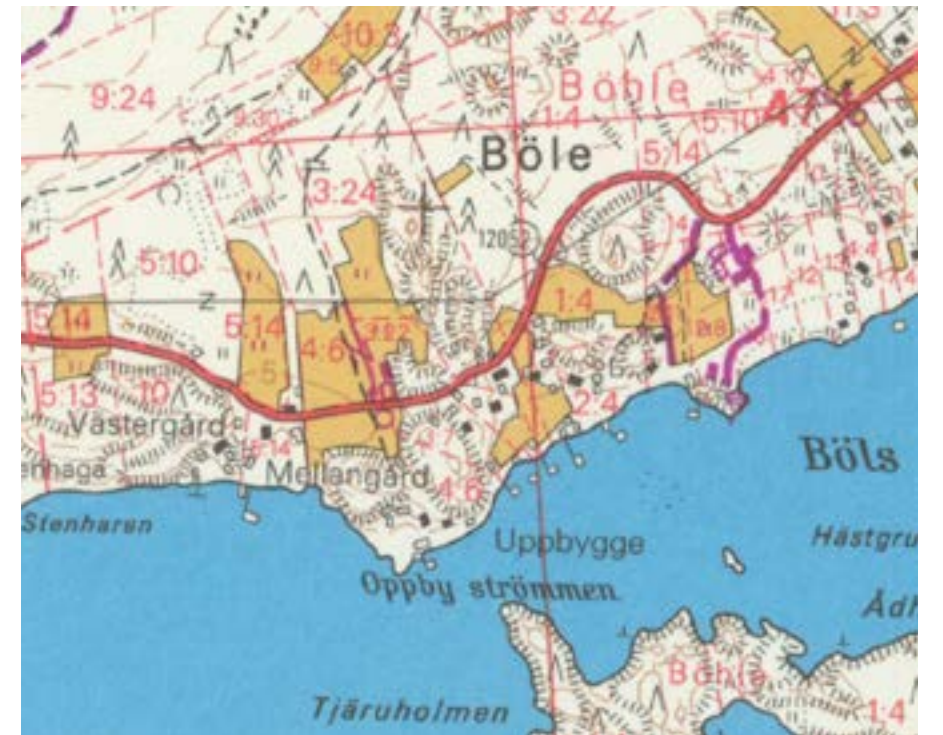
Landskapshistoria

Topografisk karta 1955

Karta 1969

Karta 1991

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristytrelsens kartarkiv/Riksarkivet, tjänsten Gamla kartor

Rosala, Böle

Landskapsanalys, Rosala

- Rosala bycentrum ligger på stranden till viken som öppnar sig västerut, i skydd av kullar bestående av kala klippor på sydsidan
- Båthusen, bryggorna och havsutsikten skapar en hamnstämning
- Bebyggelseområdena ligger öster om byvägen på kanten till åsen
- Huvuddelen av åkrarna ligger i skyddade dalar söder om bycentrumet, en del av de gamla åkrarna har vuxit igen och på andra har hus byggts
- Vikingaby i utkanten av bycentrumet är ett populärt besöksmål för turister
- En mobilmast är rest på ett synligt ställe på ett centralt åkerfält i byn

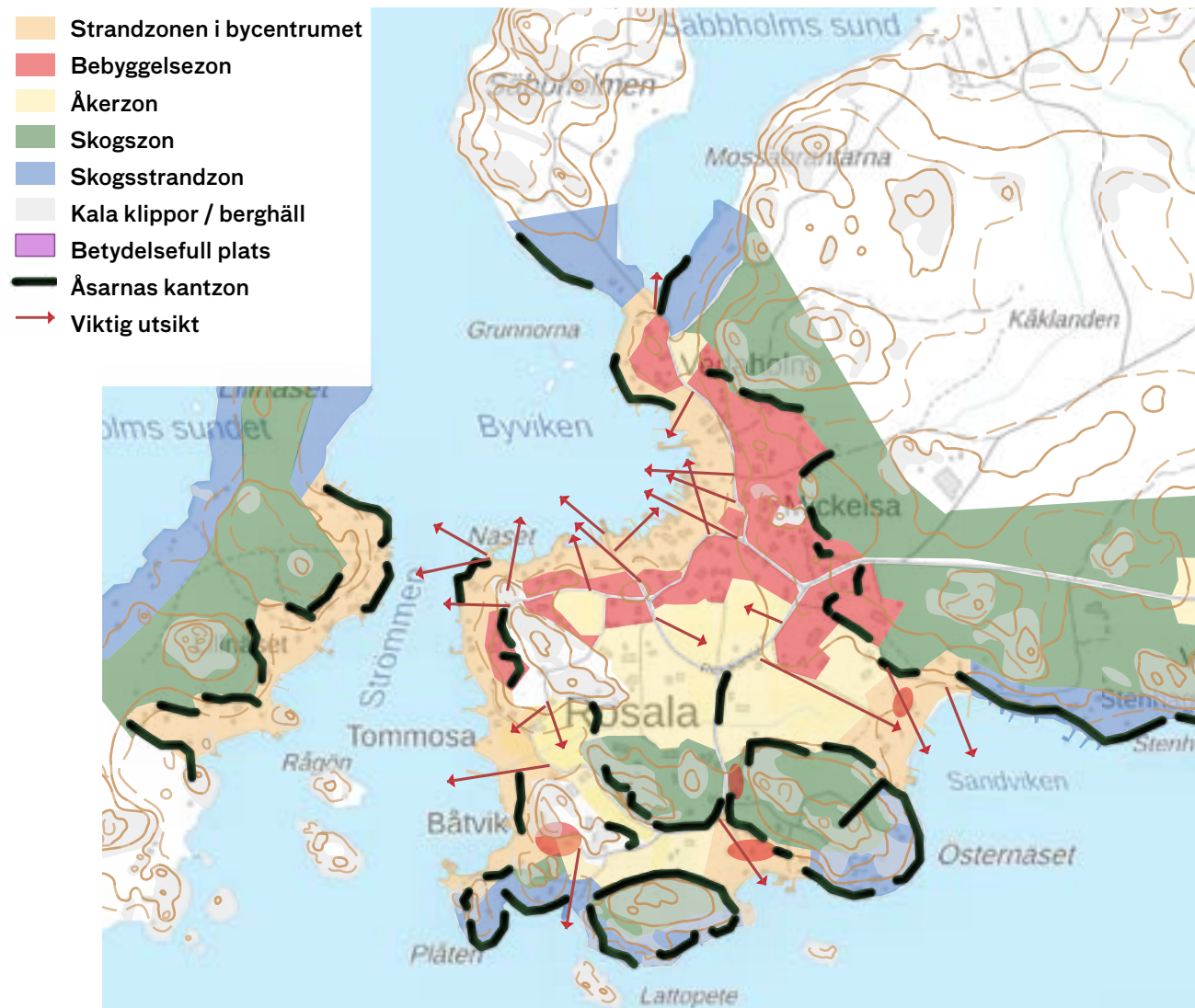

Bild 32. Ett gårdsområde som vetter mot ett åkerlandskap i Rosala. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 33. Vy mot hamnen. Foto: Kaisa Linnasalo.

Landskapsanalys, Böle

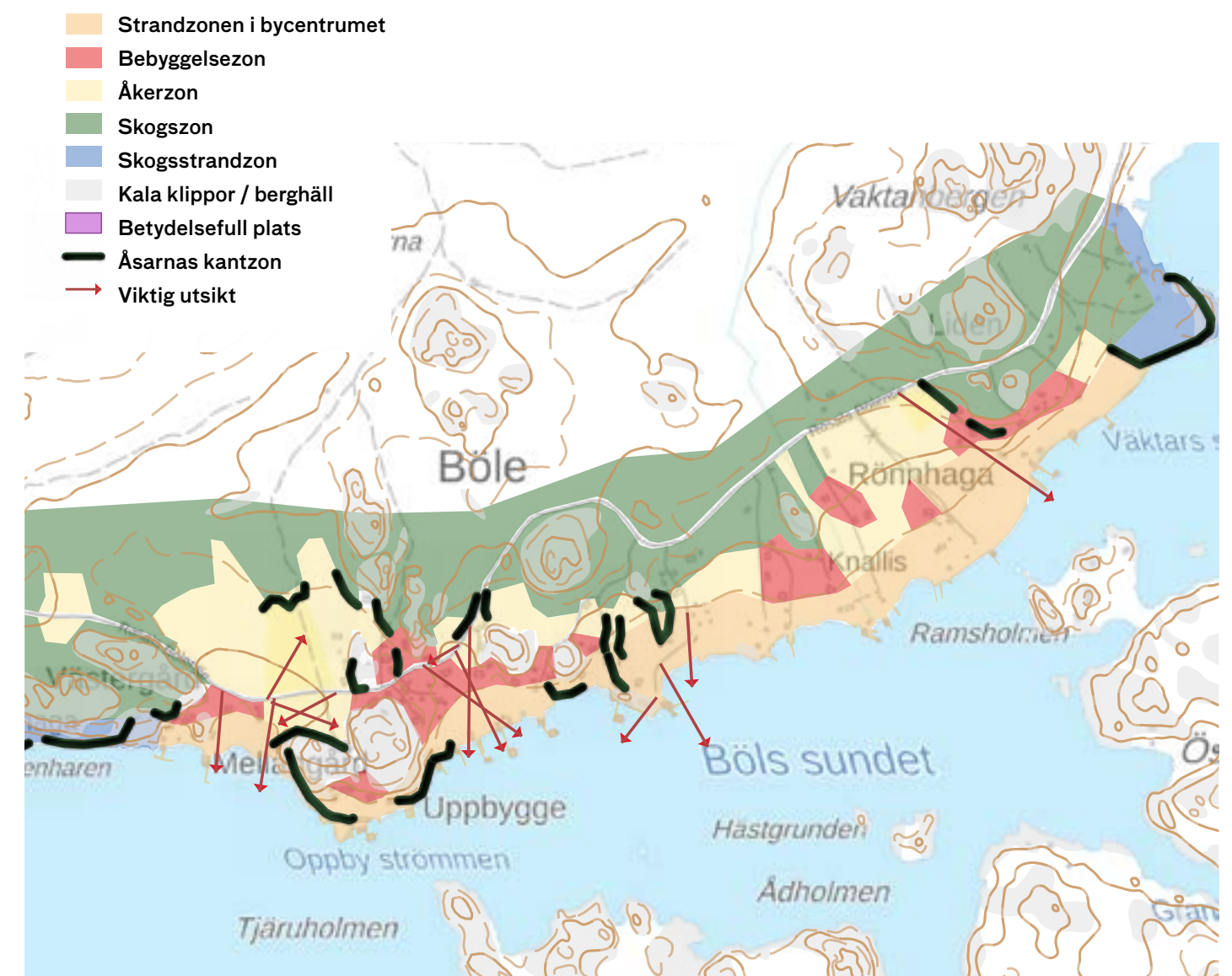
- Bebyggelsen i Böle breder ut sig som ett band längs Rosalavikens södra strand.
- Största delen av bebyggelsen och de bevarade åkrarna ligger söder om Bölevägen från vilken man ställvis har havsutsikt.
- Böle ger ett lummigt helhetsintryck och en del av de tidigare åkrarna har använts som halvöppna betesmarker.
- Gamla åkrar har också beskogats och landskapet hotas av igenväxning.

Bild 34. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bild 35. Böle byväg Foto: Kaisa Linnasalo

Rosala, Böle

Analys av den byggda miljön

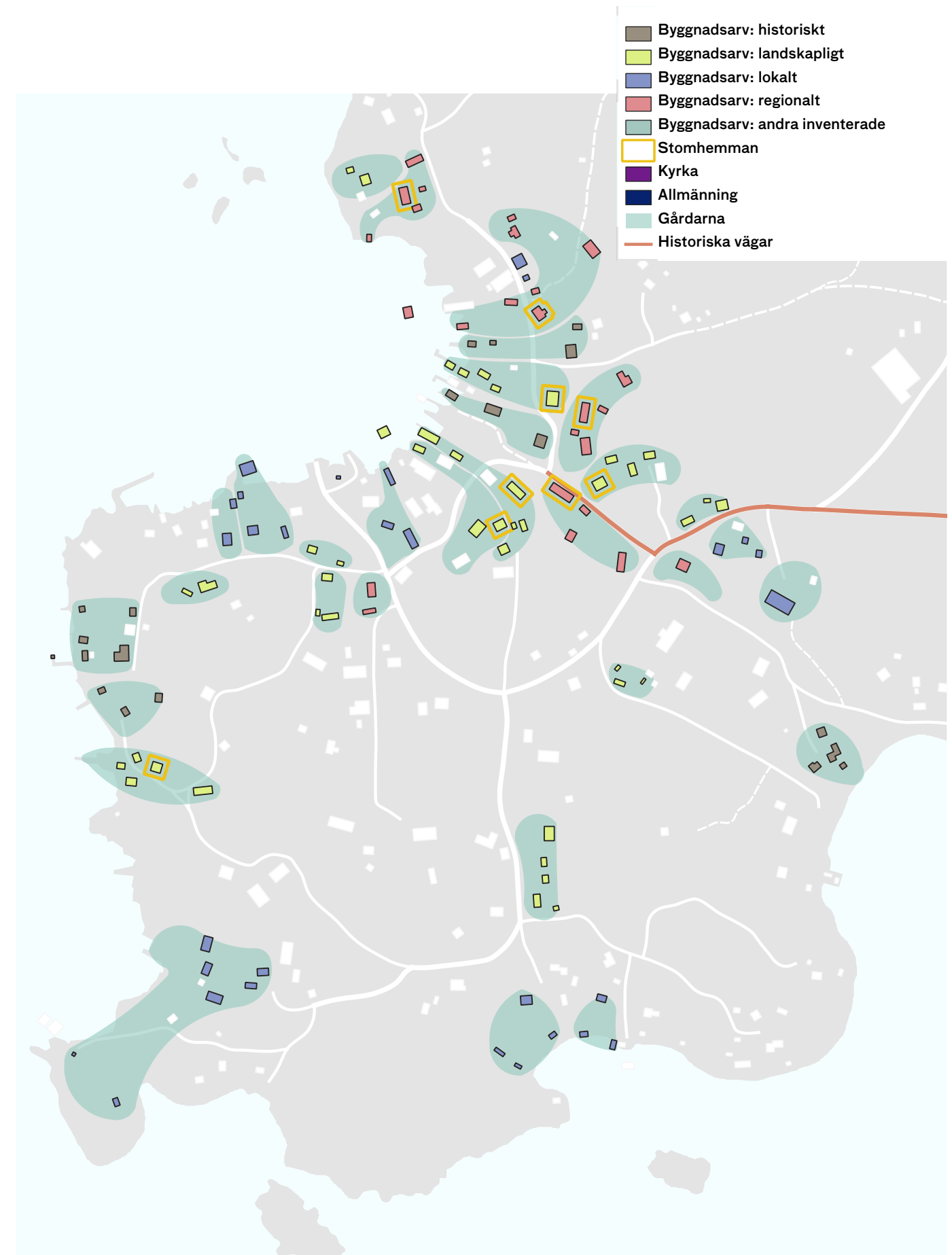
- De historiska gårdsområdena ligger till största delen längs Rosala byväg, Fiskarvägen och Bölevägen. Dessutom finns det gårdsområden som avstyckats från stomlägenheterna på ett mer vidsträckt område.
- Stomlägenheternas huvudbyggnader ligger längs byvägen, men ekonomibyggnaderna utvidgar gårdsområdena över byvägen ända till stranden.
- Huvudbyggnaderna i Rosala är ofta gula eller röda. Enstaka vita huvudbyggnader. I Böle är de gula eller ljusa.

Bild 36. Vy vid Fiskarvägen. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Elina Ovaska.

Bild 37. Byns hamn. Foto: Tuuli Toivonen.

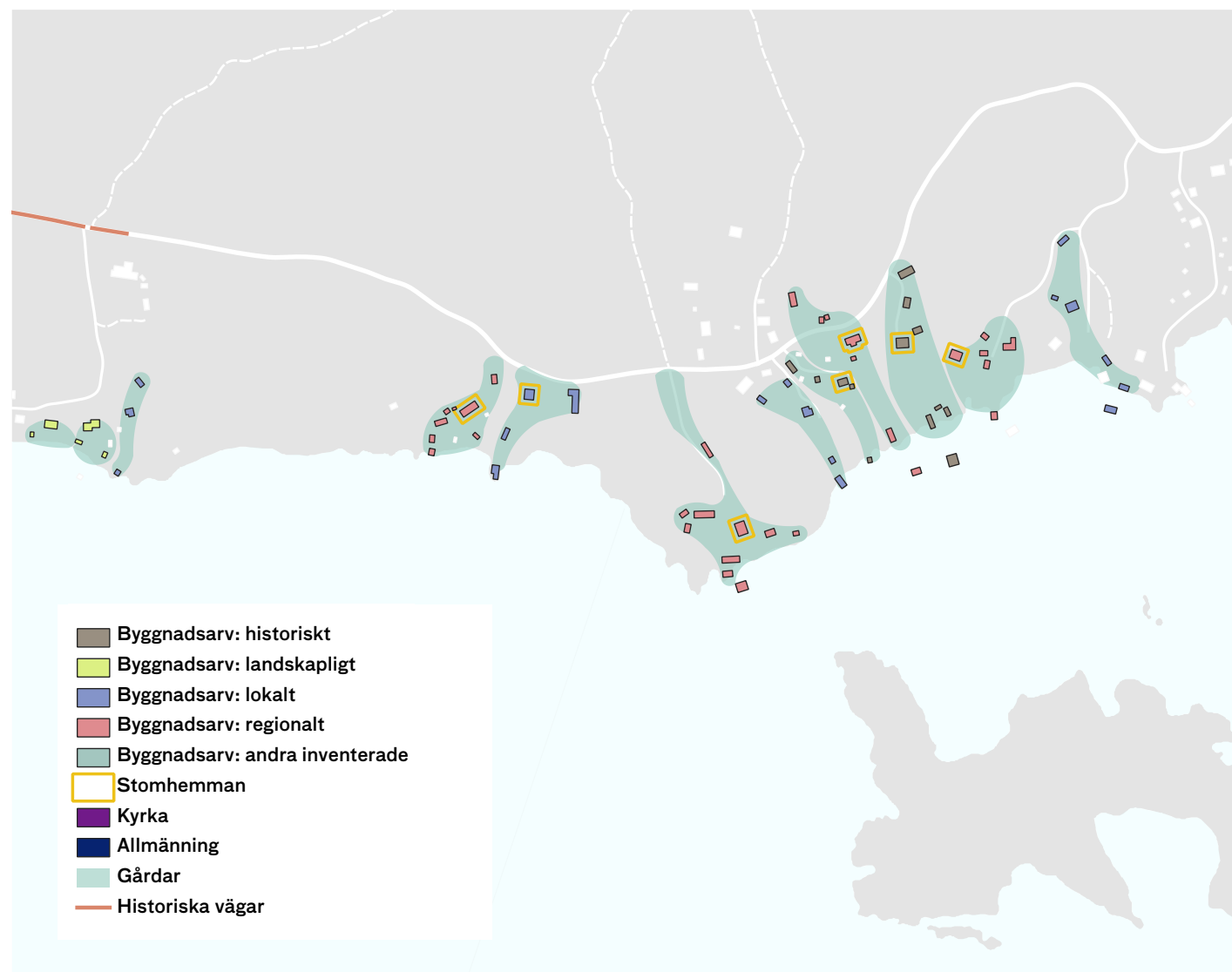

Bild 38. Böle strand. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bild 39. Allmogehus i väglandskapet. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Hitis

Hitis är en nationellt värdefull kulturmiljö som charmar med sitt idylliska bylandskap och havsnära läge. Bycentrumet breder ut sig till öns sydöstra strand där de röda, gula och vita huyudbyggnaderna kantar byvägen som avgränsas från tomterna med trästaket. Gårdsområdena sträcker sig ofta ända till stranden. Från byvägen öppnar sig utsikten över havet och båthusen längs stranden ger ön dess bedårande stämning. På den östra delen av ön är kyrktornet och klockstapeln landmärken medan Hitis i norr inramas av öppna åkrar och en skogbevuxen ås.

Hitis

Kartanalys

1. RKY 2009-område och arkeologiska objekt

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009): Hitis kyrkby

Nationellt betydelsefulla arkeologiska objekt (VARK 2023): Högholmen, lämningar av ett medeltida försvarsverk på toppen av en obebyggd klippö utanför byn, fast fornlämning. Kyrksundet, fornlämningsområde på öns sydvästra del, nationellt unikt objekt. Förhistorisk handelsplats. Föremålen som hittats på platsen är mångsidiga och delvis sällsynta. Också den historiska kapellplatsen med gravgård är arkeologiskt och forskningshistoriskt betydelsefull.

Övriga fasta fornlämningar (röda):

Hitis Kalvholmen 1: gravrösen från järnåldern

Kalvholmen: skeppsvrak i Bredviken

Mossarna 1 och 2: ryssugnar

Möjliga fornlämningar (violett):

Galgberget, handelsplats från historisk tid. Ett ställe i terrängen som anses vara en gammal halshuggningsplats, i låg, jämn klippterräng nära Hitis föreningshus och bibliotek.

Gräsvik ören: stensättning från historisk tid, enligt Ortsbor har här funnits en optisk telegraf

Hitis Norrsundet 1 och 2: odaterade stenrösen

2. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

YK/s: Område med kyrkor och andra församlingsbyggnader.

srk: Kyrklig byggnad som skyddas med stöd i kyrkolagen

SR-1: RByggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, nationellt/regionalt betydelsefull byggnad som ska skyddas

SR-2: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, byggnad som ska skyddas med anledning av historiska, landskapsmässiga, lokala eller andra betydelsefulla värden.

RKY 2009-område och arkeologiska objekt

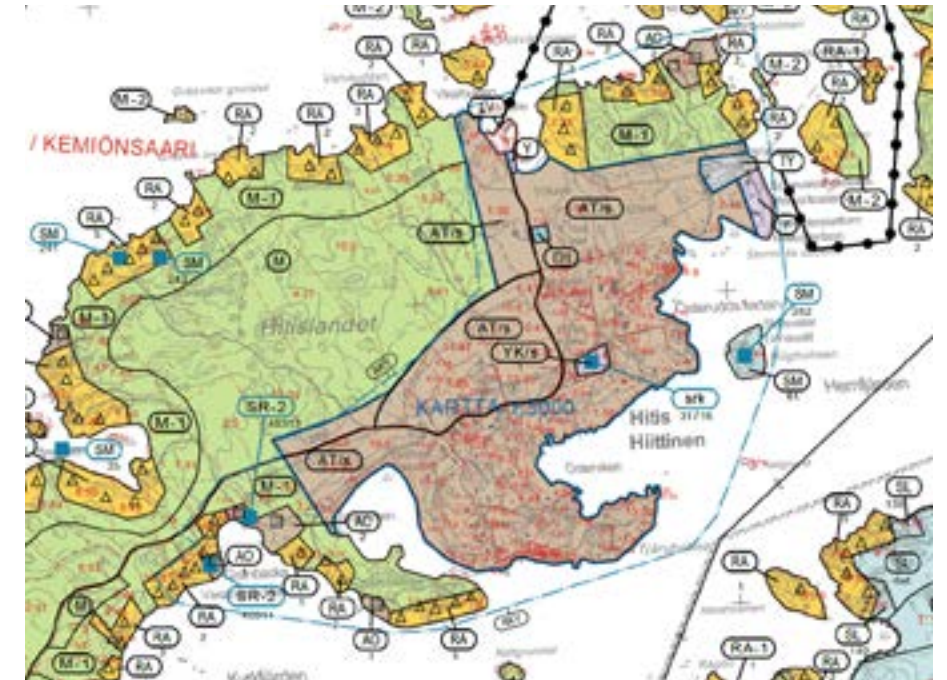

Traditionslandskap

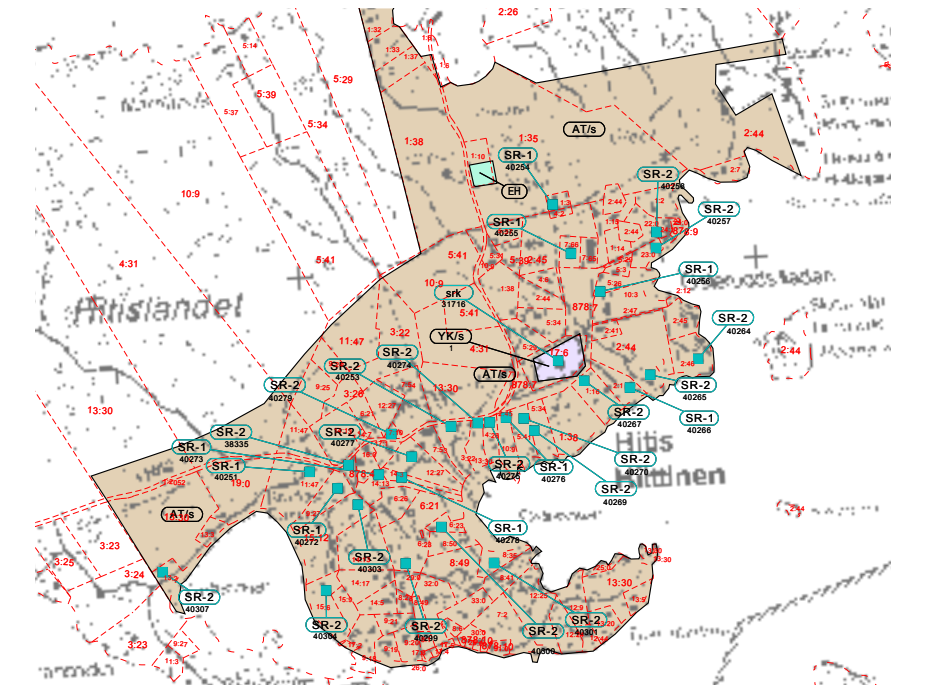
Källor:

Museiverket, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial,

Kimitoöns kommun, Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020 - byggnadsskyddsobjekt

Hitis

Kartanalys

3. Traditionslandskap

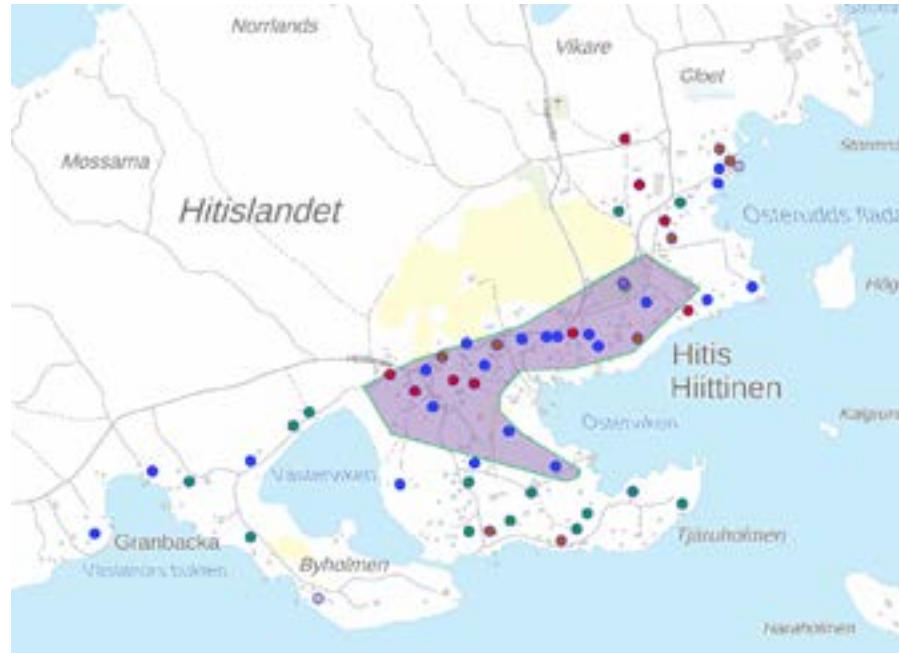
Hitis kyrkäng och betesmarkerna norr om byvägen (M+) är regionalt värdefulla.

4. Byggnadsinventering och värdeområden

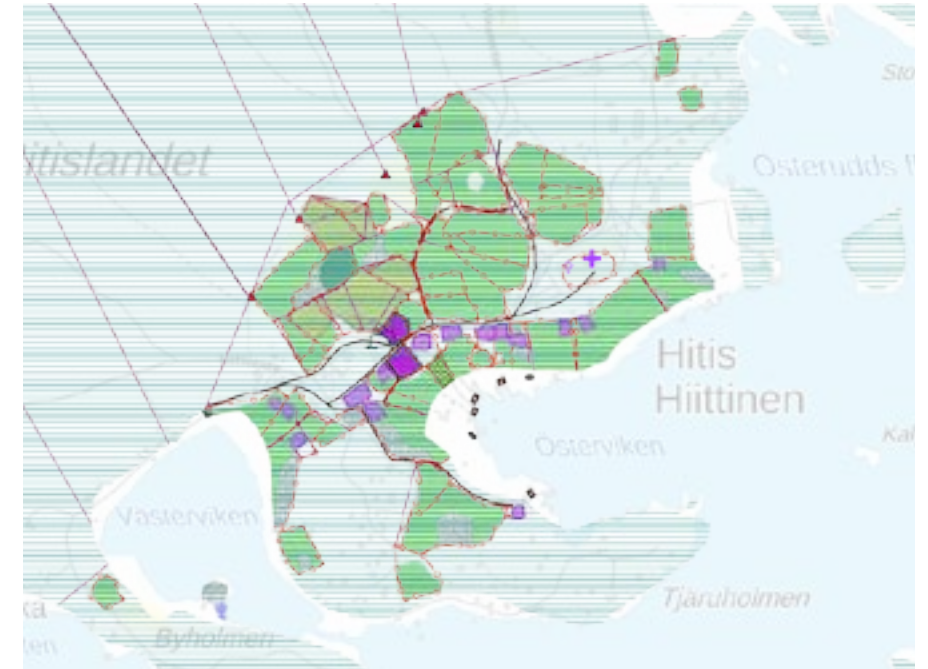
Regionalt och lokalt värdefulla objekt, bland annat hemman och gamla byggnader som avstyckats från stomlägenheterna, brandstation, före detta skola och föreningshus, samt landskapsmässigt/historiskt värdefulla objekt såsom prästgården från 1950-talet. En historisk bytomt som värdeområde (violett).

5. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändningen vid sekelskiftet 1700–1800. (Åbo museicentral) På kartan finns åkrar åkerområden utmärkt med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. Dessutom syns platserna för gamla byggnader, tomtgränser och leder med orange färg samt klippor med grått raster. Myren är utmärkt med mörkgrönt.

Byggnadsinventering och värdeområden

Landskapshistoria

Karta 1845

Senatens karta 1870

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, Åbo museicentral/Lounaistieto, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, Kimitoöns karttjänst.

Hitis

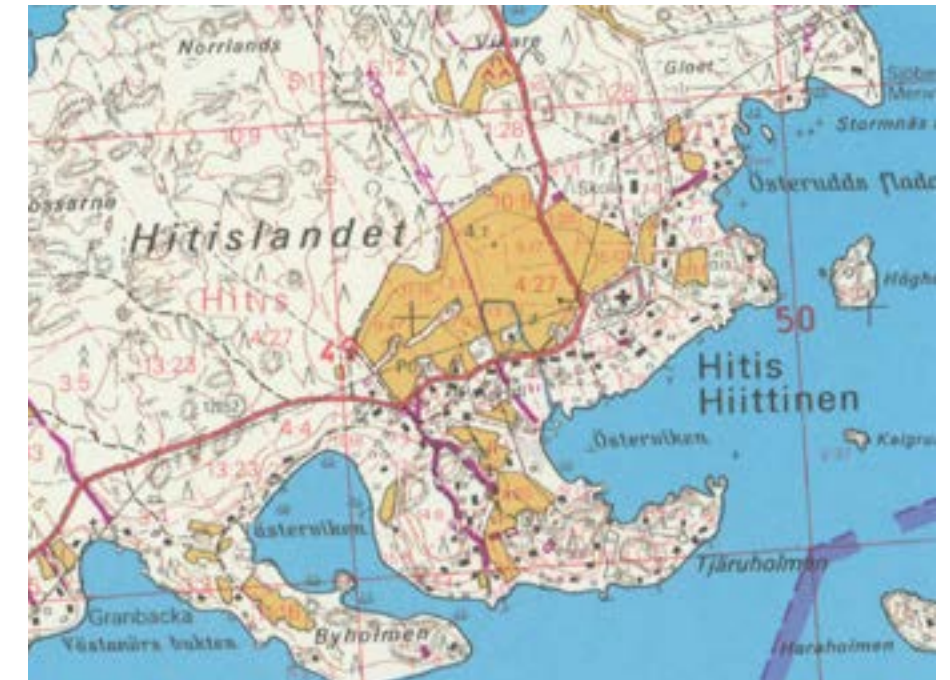
Kartanalys

6. Gamla kartor och flygbilder

Med hjälp av gamla kartor och flygbilder kan man undersöka utvecklingen av markanvändningen på öarna från slutet av 1800-talet till i dag. Ett allmänt fenomen är att mängden öppna åkrar och ängar har minskat medan mängden skogbevuxna områden, bebyggda områden och infrastrukturer har ökat.

Karta 1969

Karta 1991

Bild 41. Hitis kyrkogård och klockstapel, foto: Kaisa Linnasalo.

Flygbild 1963

Flygbild 2023

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, tjänsten Gamla kartor

Hitis

Landskapsanalys

- Hitis bycentrum ligger på öns sydöstra strand
- Ovanför strandzonen finns byns bebyggelsezon med gårdarnas huvudbyggnader.
- Gårdsområdena är för det mesta avgränsade från byvägen med staket av vertikala spjälor och på vissa ställen av häckar.
- På vissa ställen längs byvägen har man havsutsikt mellan byggnaderna.
- I öster reser sig kyrktornet och klockstapeln som landmärken. De som anländer till byn västerifrån möts å sin sida av FBK:s hus med torn.
- På norra sidan av bebyggelsezonen öppnar sig ett åkerfält som delvis består av betesmark.
- Betesmarken inhägnas av en stengårdsgård längs Hitisvägen i västra ändan av bycentrumet.
- I norr avgränsas bycentrumet mot öns mitt av en flack skogbevuxen ås.
- Runt stenmuren kring kyrkogården finns ett ängsområde där man också reser byns midsommarstång. På kanten av ängen växer mångformiga enar, allt från låga och breda till upprättstående.
- Gårdarna är mångsidiga: parkliknande, halvöppna gårdar som skuggas av stora träd och traditionellt öppna gårdar med gräsmattor. På gårdarna växer prydnadsbuskar, äppelträd, bärbuskar och det finns blomsterplanteringar.

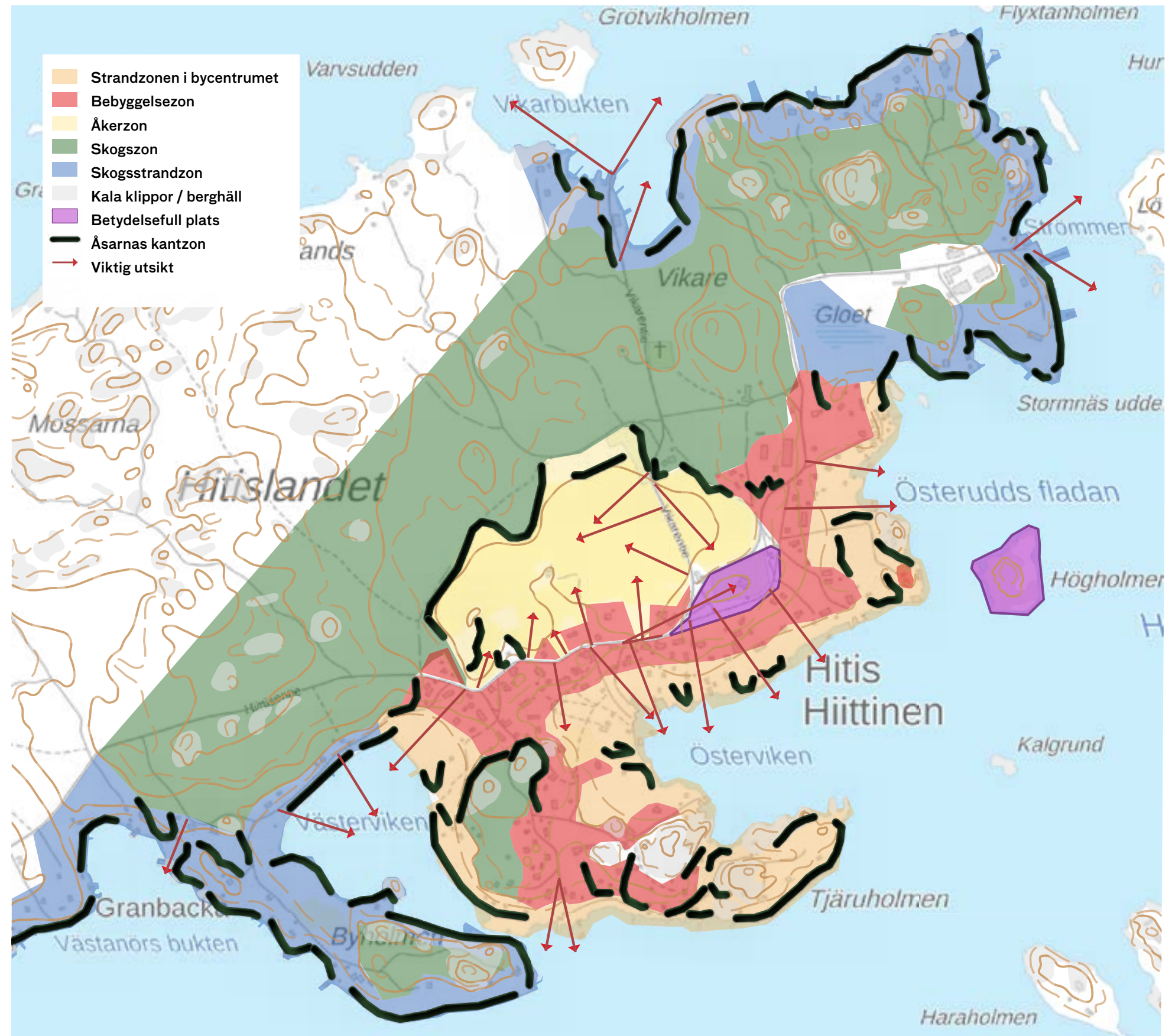

Bild 42. Kor vårdar landskapet i Hitis. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 44. En lummig, halvöppen miljö och gräsmattor är typiska drag på gårdarna. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 43. Gamla stengärdsgårdar hör till det kulturhistoriska landskapet. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 45. Ett traditionellt trästaket som avgränsar gården skapar en historisk stämning. En av stomlägenheterna i byn. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen

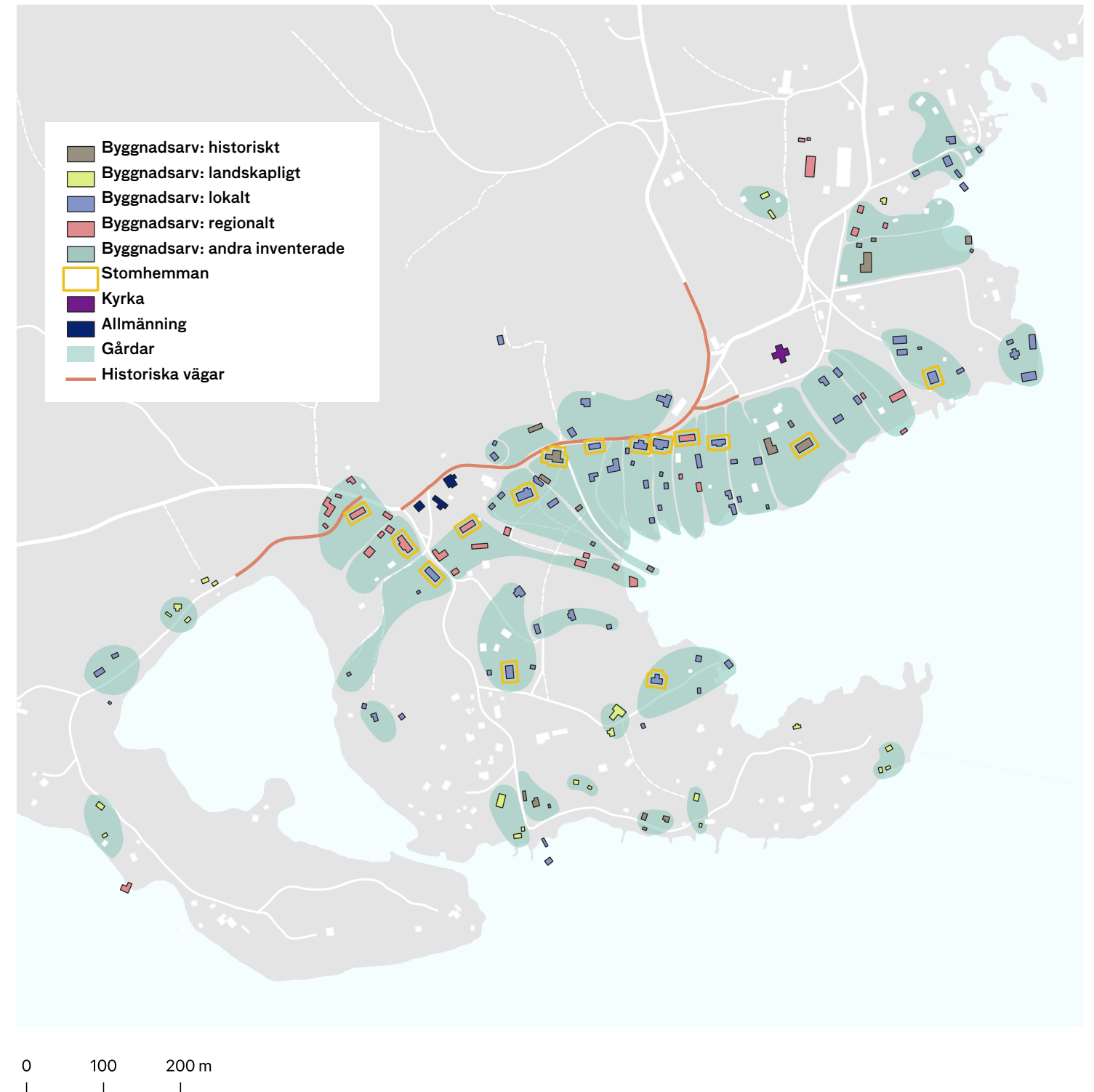
Hitis

Analys av den byggda miljön

- De historiska stomlägenheternas gårdsområden ligger till största delen längs Hitisvägen. Dessutom finns avstyckade gårdsområden på ett större område.
- Stomlägenheternas huvudbyggnader finns längs den historiska Hitisvägen (byvägen), men ekonomibyggnaderna utvidgar gårdsområdet över byvägen ända till stranden.
- Stomlägenheternas huvudbyggnader ligger alla tätt söder om byvägen, på strandsidan.
- Huvudbyggnaderna är ofta röda, gula eller vita.

Bild 46. Gårdsområdena ligger nära byvägen. Foto: Tuuli Toivonen

Biskopsö

Biskopsö är en liten och idyllisk skärgårdsby på östra stranden av ön med samma namn. Här ligger de historiska gårdsområdena glest och ofta nära stranden. Vita, gula och röda huvudbyggnader framhäver den traditionella skärgårdsstämningen och den före detta folkskolan används i dag för inkvartering. Vårdbiotoper och fornlämnningar i olika åldrar vittnar om byns långa historia. Ön berikas också av naturskyddsområden, såsom glosjöar och flador.

Biskopsö

Kartanalys

1. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

SR-1: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, nationellt/regionalt betydelsefull byggnad som ska skyddas

SR-2: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, byggnad som ska skyddas med anledning av historiska, landskapsmässiga, lokala eller andra betydelsefulla värden.

2. Arkeologiska objekt

Fasta fornlämningar (röda):

Biskopsö Södergård, en ödelagd historisk bytomt

Nässkata 1 lämningar av byggnader från historisk tid

Hitis, Biskopsö: fyndplats, stenåldern

Hemlands skogen 1, 2 odaterade stenrösen

Högbergen: odaterad stenkonstruktion

På västra sidan av ön finns det kummel, stensättningar och ryg-
gugnar

Möjliga fornlämningar (violett):

Södergård 1 ja 3: odaterade stenrösen

Stormossträsket: odaterad stensättning

Övriga kulturarvsobjekt (bruna):

Biskopsö: historisk byplats

Uppgård 1 och 2: stengärdsgård

Biskopsö 1: vattenfylld gammal gruvgröp, kalkgruva

3. Naturskyddsområden

Statsägda naturskyddsområden:

Biskopsö naturskyddsområde

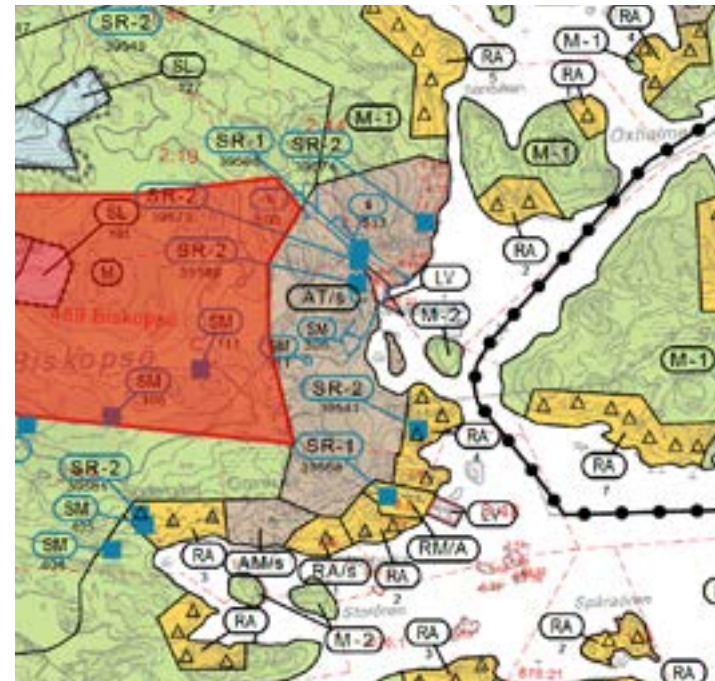
Skyddsområden på privatägd mark:

Dansskog skyddsområde, sträcker sig ända till utkanten av bycentrumet, flera andra på öns västra och södra delar.

Natura 2000: Biskopsös glosjöar. Biskopsös västra del med sina flador och glon representerar på ett mångsidigt sätt landhöjningens successionsstadier i den inre skärgården längs Östersjöns brackvattenkust.

4. Traditionslandskap

Biskopsös Uppgårds äng (P) lokalt värdefull, före detta åker, torräng och äng. Oxholmen (P), lokalt värdefull ö nordväst om byn. På nordvästra delen av Biskospö flera (P+) lokalt värdefulla objekt såsom Biskopsö Nykärr.

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020

Arkeologiska objekt

Naturskyddsområden

Traditionslandskap

Byggnadsinventering och värdeområden

Källor:

Kimitoöns kommun, Museiverket, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Finlands miljöcentral, Egentliga Finlands NTM-central/Lounaistieto, Åbo museicentral/Lounaistieto

Biskopsö

Kartanalys

5. Byggnadsinventering och värdeområden

Regionalt och lokalt värdefulla samt landskapsmässigt/historiskt värdefulla objekt: bland annat hemman byggda under 1800–1900-talen, parceller, torp och backstugor med uthus. Den före detta skolan nära den nuvarande förbindelsebåtbryggan är regionalt värdefull. Den gamla bytomten är ett värdeområde.

6. Landskapets historia

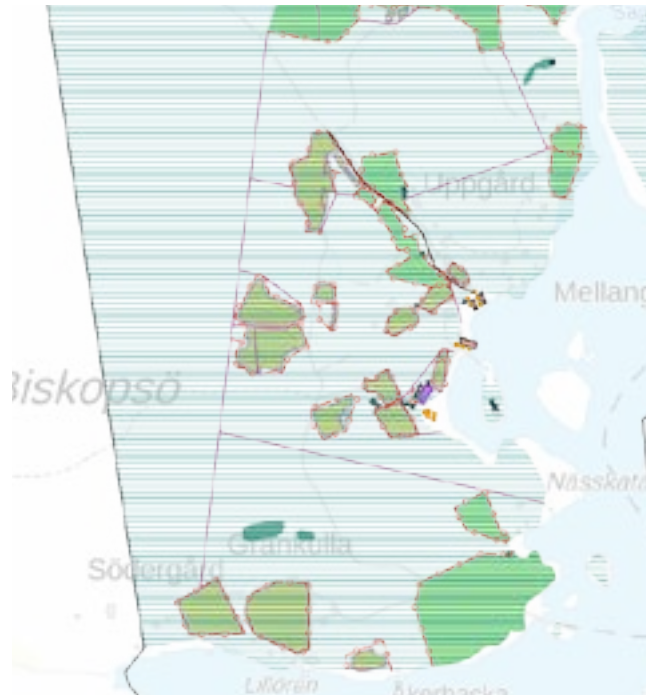
Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändningssituationen vid sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. På kartan syns dessutom platserna för gamla byggnader, tomtgränser och leder med orange färg samt klippor med grått raster. Myren är utmärkt med mörkgrönt

7. Gamla kartor och flygbilder

Med hjälp av gamla kartor och flygbilder kan man undersöka utvecklingen av markanvändningen på öarna från slutet av 1800-talet till i dag. Ett allmänt fenomen är att mängden öppna åkrar och ängar har minskat medan mängden skogbevuxna områden, bebyggda områden och infrastrukturer har ökat.

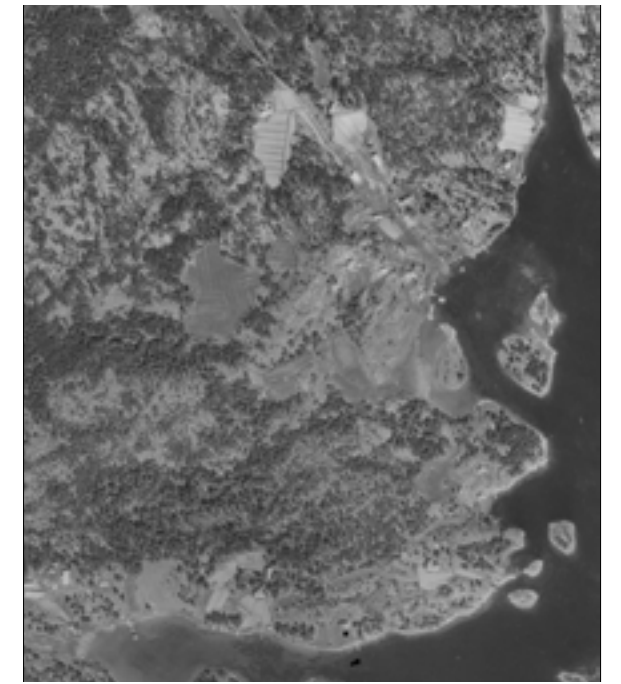
Bild 48. Den före detta skolan. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Landskapshistoria

Karta 1845

Flygbild 1963

Karta 1968

Karta 1991

Flygbild 2024

Källor:

Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, Åbo museicentral/Lounaistieto, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet

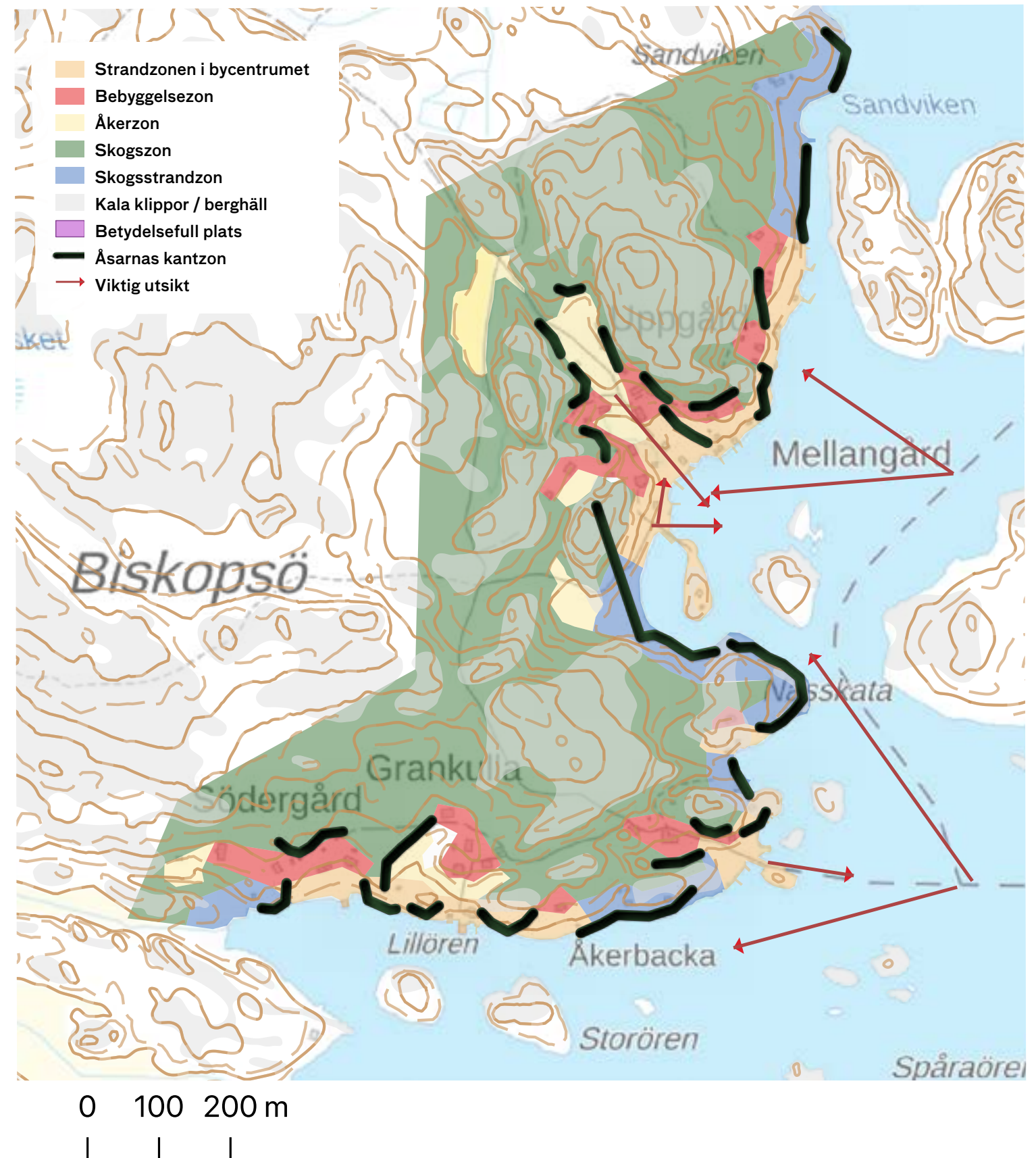
Biskopsö

Landskapsanalys

- Litet, organiskt etablerat gammalt bycentrum på den relativt stora öns östra strand.
- Söderut från det ursprungliga bycentrumet finns förbindelsebåtens brygga och den före detta folkskolan som numera används för inkvartering.
- Också på södra Stickelvikens strand finns det bebyggelse; de första husen flyttades hit från det egentliga bycentrumet i samband med storskiftet.
- Åker- och ängsområdena har varit små och smala och i dag finns det allt färre av dem.
- Frodiga trädgårdar i huvudbyn, stora gamla träd, planteringar
- Havsutsikt från husen.

Bild 49. Lummiga gårdsområden och stängsel som vittnar om betesmarker. Bildkälla: Åbo musei-central/Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

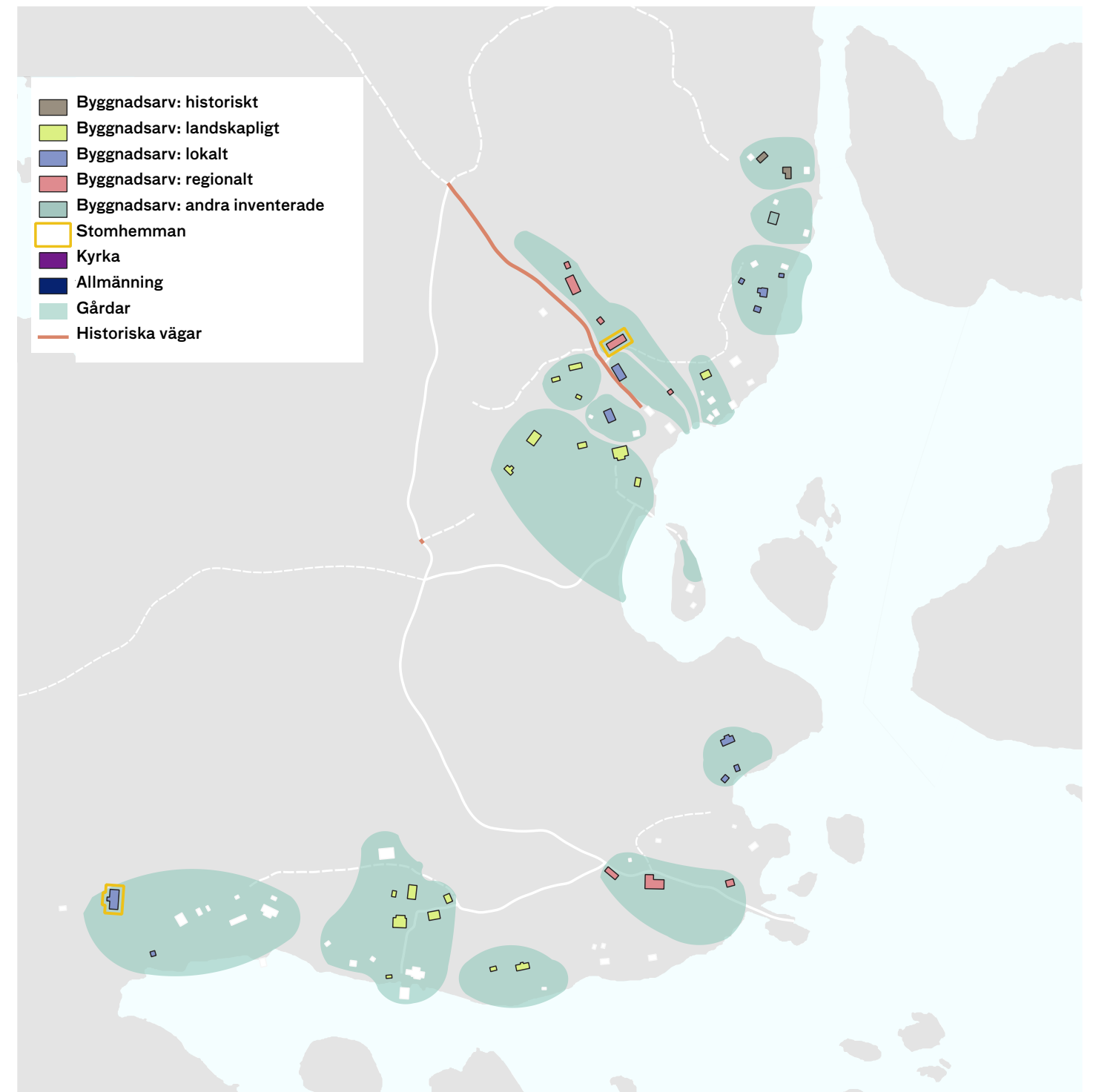
Biskopsö

Analys av den byggda miljön

- De 13 historiska gårdssområdena ligger till största delen nära stranden.
- Bycentrumet är ganska glest bebyggt och gårdssområdena ställvis mycket stora.
- Huvudbyggnaderna är ofta vita men en del är gula eller röda.

Bild 50. Huvudbyggnader i sluttningar, öppna ängar och låga äppelträd i förgrunden möjliggör havsutsikt. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

Bolax

Bolax är en regionalt värdefull historisk by på östra stranden av ön där röda och gula huvudbyggnader ligger glest nära stranden. Ängar, traditionella blomsterplanteringar och gårdsgårdar runt de gamla betesmarkerna ger byn en tidlös stämning. På en kulle på norra sidan finns en jungfrudans och mitt på ön en kanonplats.

Bolax

Kartanalys

1. Delgeneralplan

AT/s-område: Bycentrumområde där miljön ska bevaras

SR-1: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, nationellt/regionalt betydelsefull byggnad som ska skyddas

SR-2: Byggnads- och kulturhistoriskt värdefullt objekt, byggnad som ska skyddas med anledning av historiska, landskapsmässiga, lokala eller andra betydelsefulla värden.

SM: Fornminnesområde

2. Arkeologiska objekt

Nationellt betydelsefulla arkeologiska objekt VARK, fasta fornlämningar:

Bolax Näset, jungfrudans (diameter 9 meter) lagd med små stenar på ön Bolax södra sida, ligger delvis på öppna klippor och delvis på markbotten. Jungfrudansen har sju till åtta inre ringar och dess öppning ligger mot öns mittdel i sydlig riktning. Typisk jungfrudans i gott skick. Kult- och berättelseplats från historisk tid.

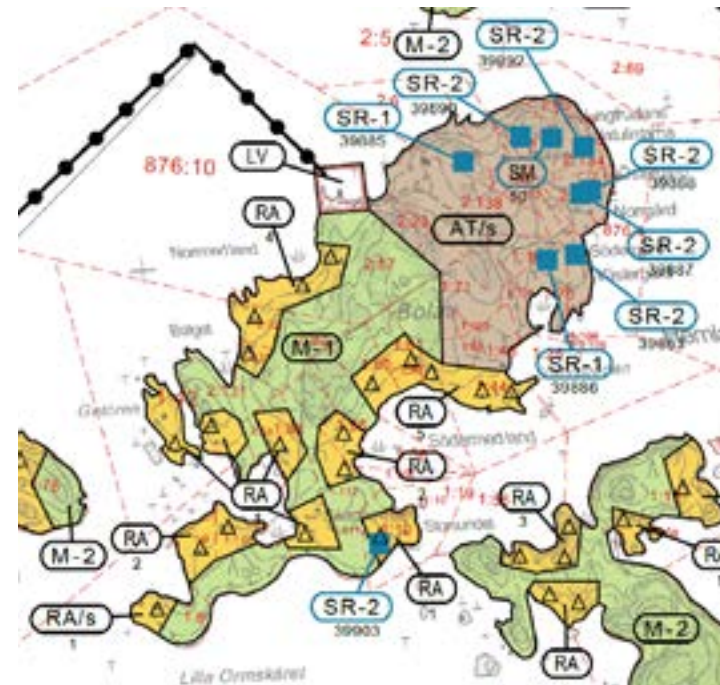
3. Traditionslandskap

Bolax (P+) lokalt värdefulla gamla betesmarker och före detta åkermark.

4. Byggnadsinventering och värdeområden

Regionalt och lokalt värdefulla samt landskapsmässigt/historiskt värdefulla objekt, bland annat två hemman, och gårdar, sytningshus och torp som avstyckats från dem, samt två sommarvillor från 1950-talet. Den historiska bytomten är ett regionalt värdefullt värdeområde.

Dessutom finns det mitt på ön en kanon från ca 1940-talet som ingår i Museiverkets fornlämningsregister i kategorin annat kulturarvsobjekt.

Stranddelgeneralplanen för Dragsfjärds östra skärgård 2020

Arkeologiska objekt

Traditionslandskap

Byggnadsinventering och värdeområden

Källor:

Kimitoöns kommun, Museiverket, Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Egentliga Finlands NTM-central/Lounaistieto, Åbo museicentral/Lounaistieto, Åbo museicentral/Museets informationsportal TKM/MIP

Bolax

Kartanalys

5. Landskapets historia

Landskapshistoriekartan är en tolkning av markanvändnings-situationen vid sekelskiftet 1700–1800 (Åbo museicentral). På kartan finns åkerområden utmärkta med gult, ängar med ljusgrönt och tomter med ljusrött. På kartan syns dessutom platserna för gamla byggnader, tomtgränser och leder med orange färg samt klippor med grått raster. Myren är utmärkt med mörkgrönt

6. Gamla kartor och flygbilder

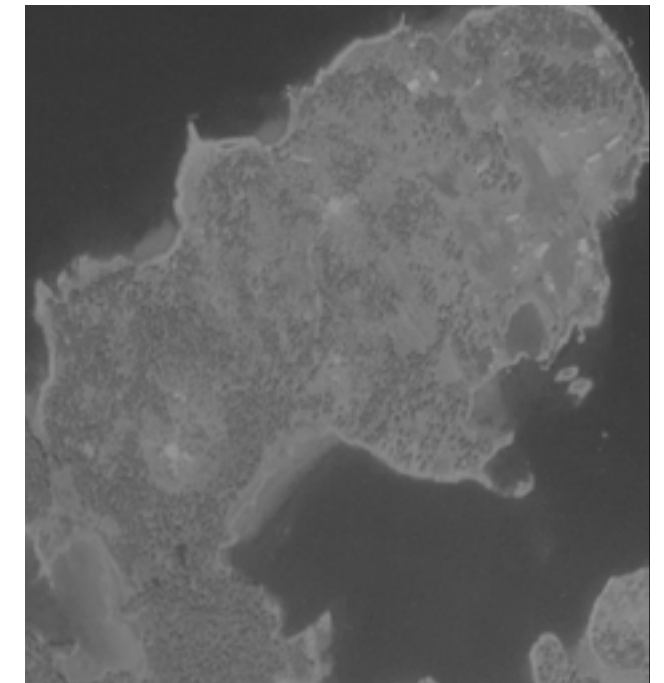
Med hjälp av gamla kartor och flygbilder kan man undersöka utvecklingen av markanvändningen på öarna från slutet av 1800-talet till i dag. Ett allmänt fenomen är att mängden öppna åkrar och ängar har minskat medan mängden skogbevuxna områden, bebyggda områden och infrastrukturer har ökat.

Landskapshistoria

Karta 1845

Flygbild 1950

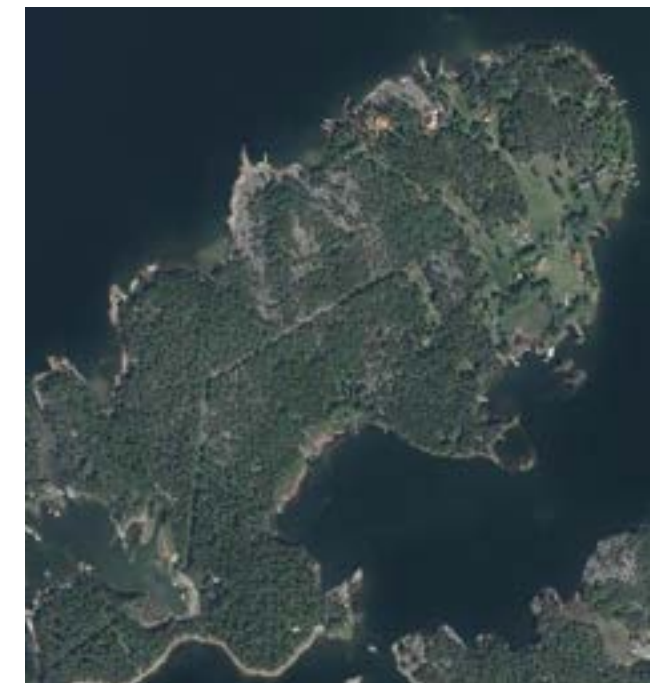
Bild 52. Ett av hemmanen i byn. Bildkälla: Åbo museicentral/
Museets Informationsportal TMK/MIP, fotografi: Elina Ovaska.

Karta 1966

Karta 1990

Flygbild 2024

Källor:

Paikkatietoikkuna, LMV Öppna datamaterial, Åbo museicentral/Lounaistieto,
Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet

Bolax

Landskapsanalys

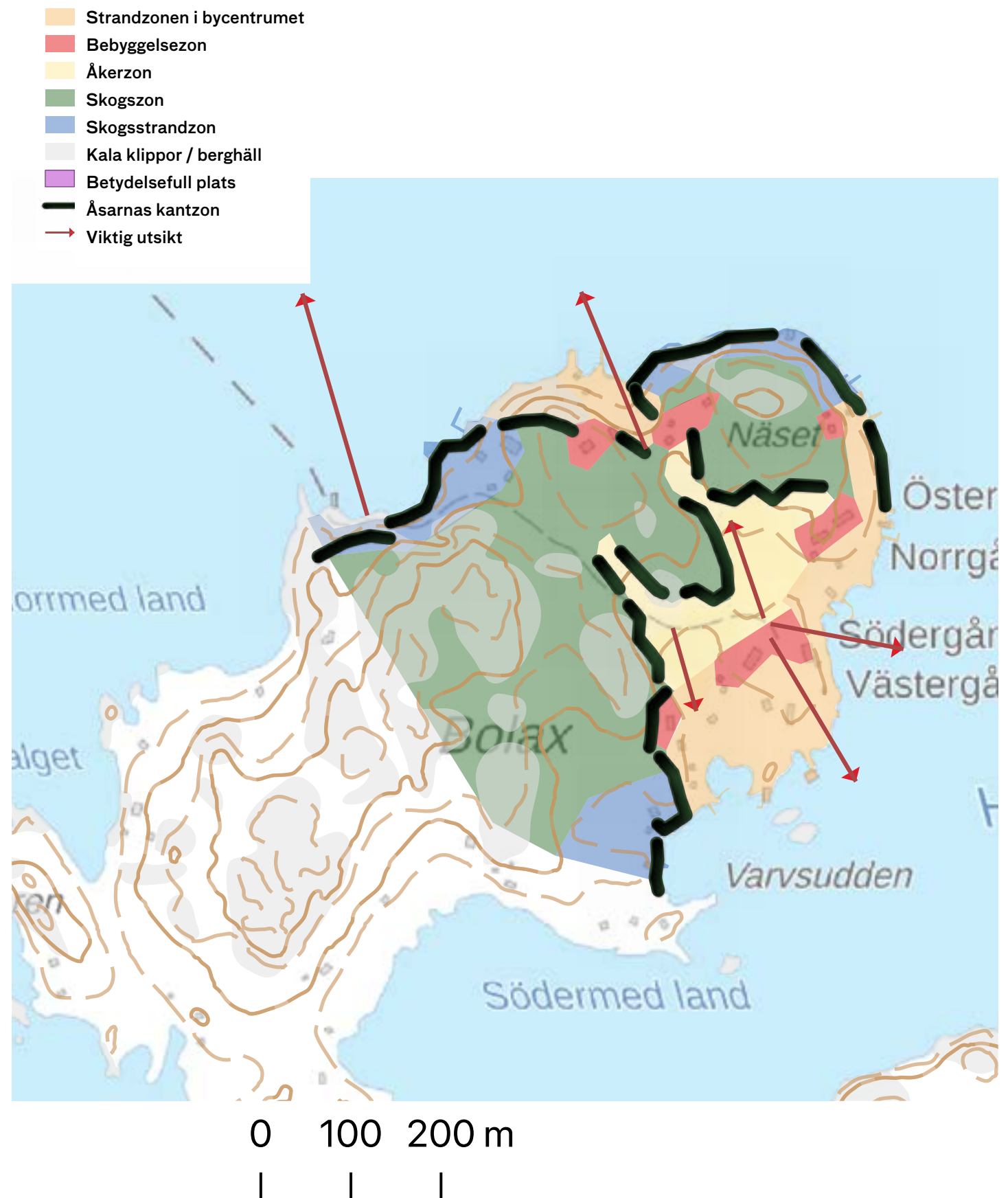
- Nära den historiska bytomten på öns östra strand finns fortfarande byns äldsta gårdar.
- På norra sidan av bycentrumet, på en kulle, ligger en representativ jungfrudans och i skogen mitt på ön en kanon från 1940-talet.
- På gårdarna finns ängar och gräsmattor samt traditionella busk- och blomsterplanteringar.
- Särskilt på den norra sidan är gårdsområdena trädbevuxna och anknutna till skogsområden.
- Man kan fortfarande beskåda gamla åker- och betesmarker.

Bild 53. Huvudbyggnaden skymtar bortom den halvöppna strandzonen. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Elina Ovaska.

Bild 54. Bildkälla: Åbo museicentral/Museets informationsportal TMK/MIP, fotograf: Elina Ovaska.

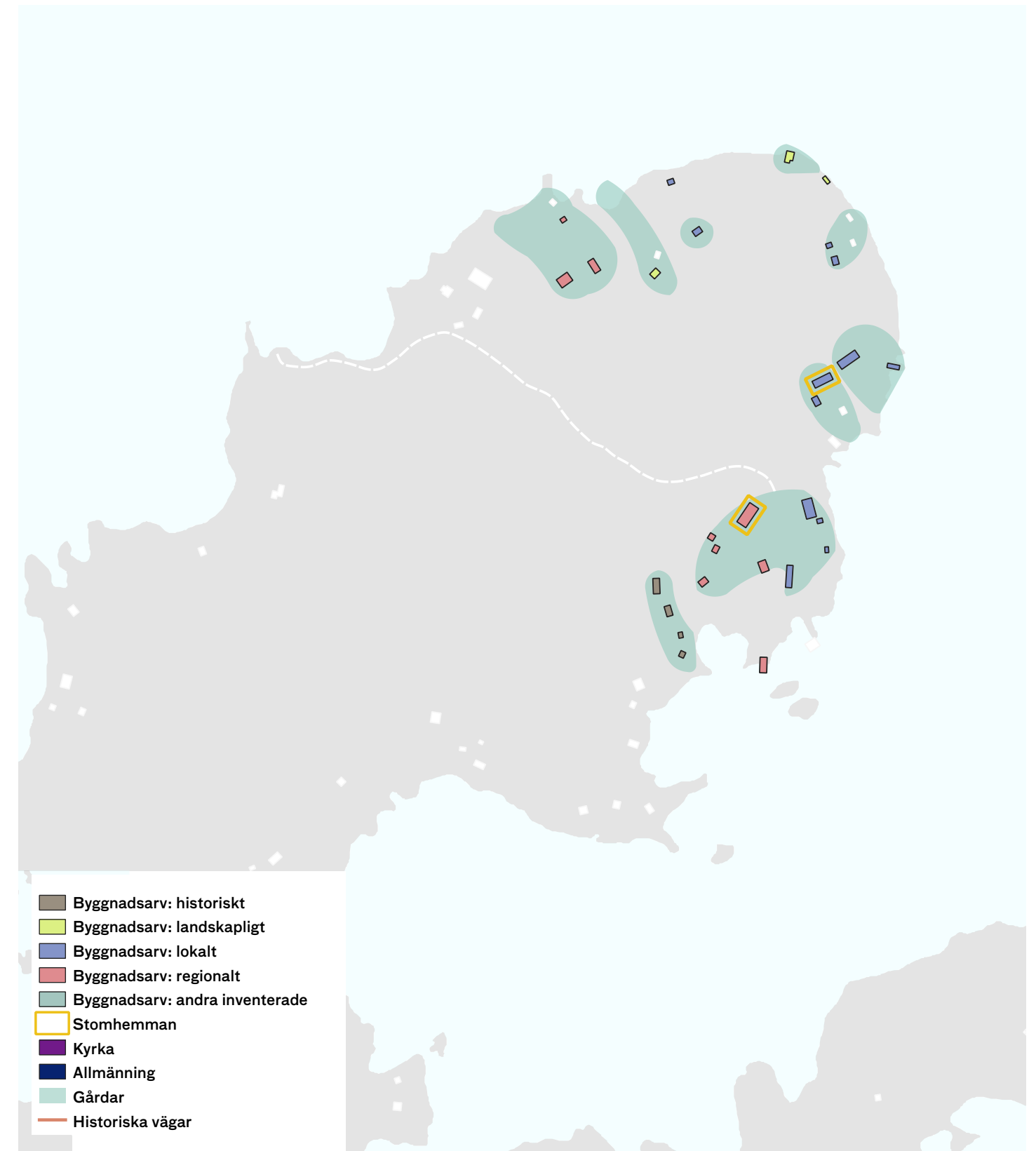
Bolax

Analys av den byggda miljön

- De historiska gårdsområdena ligger till största delen nära stranden.
- Bycentrumet är ganska glest bebyggt och gårdsområdena ställvis mycket stora.
- Huvudbyggnaderna är ofta röda eller gula och ligger längre bort från stranden.
- Längs den nya byvägen finns endast ett historiskt gårdsområde.

Bild 55. Huvudbyggnad med mansardtak och blomsteräng framför. Bildkälla: Åbo museicentral/
Museets Informationsportal TMK/MIP, fotograf: Laura Ruohonen.

3. Allmänna planeringsanvisningar för byområdena på öarna

3. Allmänna planeringsanvisningar för byområdena på öarna

3.1. Inledning till planeringsanvisningarna

Analyser av landskapet och den byggda miljön har använts som grund för utarbetandet av de allmänna planeringsanvisningarna.

Planeringsanvisningarna är indelade i tre delar:

1. Principer för kompletteringsbyggande i kulturhistoriskt värdefulla bycentrum. Anvisningar för byggnadernas storlek, proportioner, byggnadssätt, färgsättning och dimensionering.
2. Nybyggande på övriga områden utanför bycentrumen. Anvisningar för placeringen av byggnader i förhållande till bycentrumen och för olika byggnadssätt.
3. Anvisningar för landskapsvård och gårdsbearbetning. Anvisningar för avgränsning av gårdsområden, beaktande av utsikter, befintlig och ny växtlighet.

Målet med planeringsanvisningarna är att lyfta fram metoder med vilka man kan trygga de värdefulla drag som analyserats fram för öarnas AT/s-områden. På områden där planer som styr byggandet saknas följs kommunens byggnadsordning i planeringen. Anvisningarna ska ses som ett stöd för planeringen.

Faktorer att beakta i planeringen av byområdena

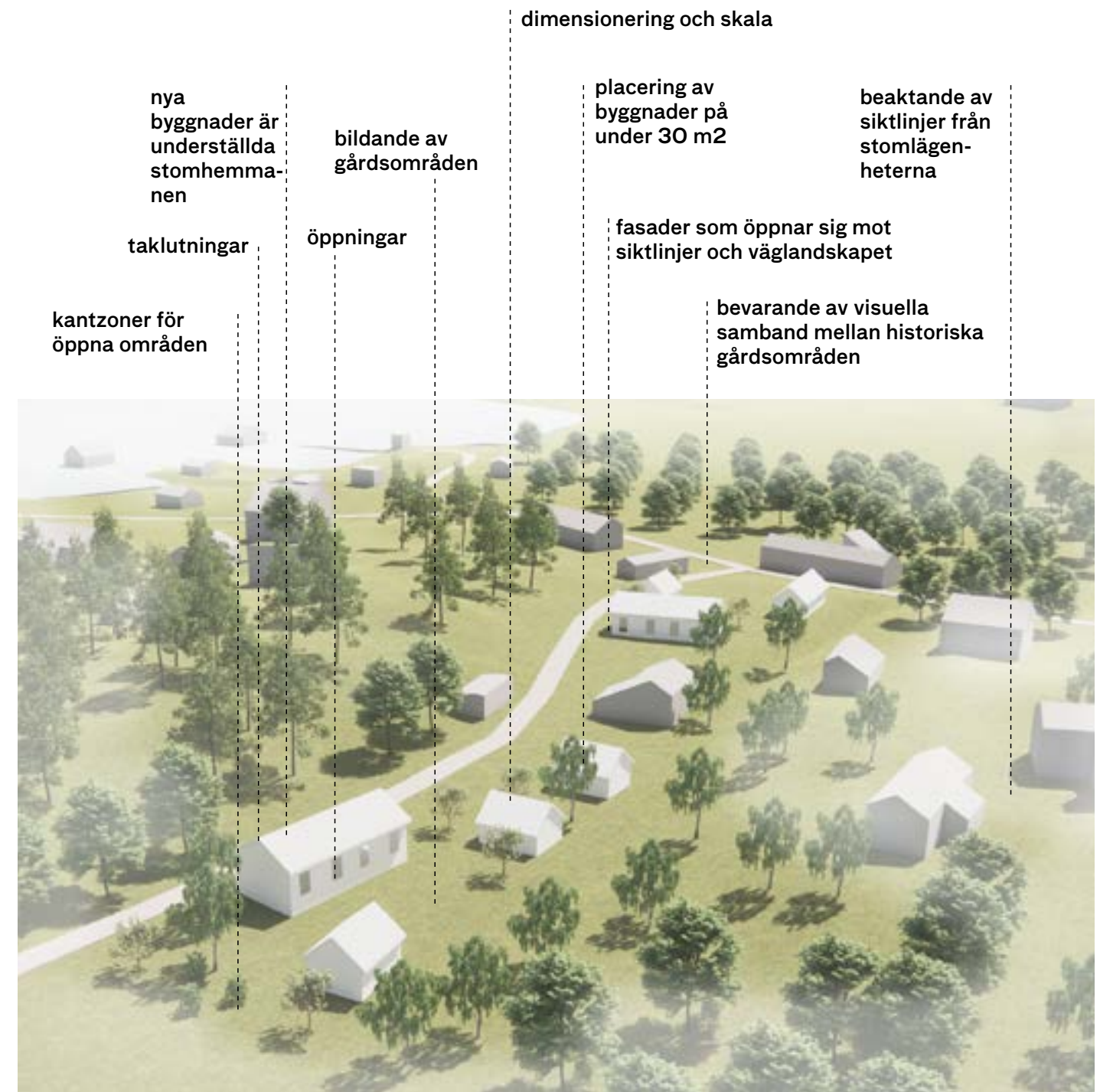

Bild 56. Teman som anvisningarna tar ställning till.

3.2. Principer för kompletteringsbyggande i anslutning till bycentrumen

Allmänna principer

Kompletteringsbyggande rekommenderas i första hand på de gamla byggnadsplatserna, till exempel i stället för byggnader som redan rivits. Om byggrätterna på gårdsområdet tillåter byggande på en ny byggnadsplats ska följande aspekter beaktas i samband med bygglov:

- Det visuella sambandet mellan gårdsområdena och till havet bevaras, vilket innebär att en ny byggnad inte kommer i siktlinjen.
- Förhållandet till vägen/andra byggnader: avstånden beaktas, koordinatsystem eller arrangemang av byggnaderna
- Skalan för nya byggnader ska vara underställd stomlägenheter/värdefulla gamla byggnader.
- På gårdarna ska så mycket som möjligt av trädbeståndet bevaras, med tonvikt på de gamla träden. Gårdsområdena har en parkliknande och halvöppen karaktär.

De gamla byggnadernas dominerande roll i landskapet och i landskapsvyn ska bevaras. Nya byggnader ska placeras längre bort från gamla byggnader i förhållande till vägen, så att de gamla byggnadernas hierarkiska roll framhävs.

När det byggs på strandområdena ska en tillräckligt bred skyddszon lämnas mellan byggnaderna och strandlinjen. På byområdena avvägs skyddszonens bredd från fall till fall så att inte de större byggnaderna dominerar utsikten utifrån havet. Endast småskaliga bastubyggnader och båthus får byggas nära vattenlinjen.

I byggandet följs skalor, byggnadssätt och färgsättning för gamla båthus. De nya byggnaderna ska emellertid planeras så att de är underställda de gamla (mindre till storleken, avståndet från stranden osv.)

Mängden byggrätter och tomtstorleken

Antal tomtspecifika byggrätter i bycentrumen ska granskas från fall till fall. Det är svårt att slå fast entydiga regler för byggrätter som tillåts på tomterna eftersom tomterna och fastigheterna skiljer sig från varandra med beaktande av terrängen, läget och andra egenskaper. Också byggnadsordningen som är under arbete ska ta ställning till byggnadsrätter enligt tomt.

Den nuvarande byggnadsordningen definierar tomtstorleken till 3 000 m². I framtiden kommer också mindre tomter att vara möjliga och tillräddliga om byarna behöver bebyggas tätare. Den nya bygglagen och byggnadsordningen som ska uppdateras kommer att ta ställning till tomtstorlekarna. Utifrån analysen som gjordes i samband med detta arbete skulle en lämplig tomtstorlek för området kunna vara 1000 - 2000 m².

Avståndet från tomtgränsen och vägen

En byggnad ska ligga minst 4 meter från tomtgränsen om det finns en annan fastighet på andra sidan tomtgränsen. Avståndet från vägrenen ska vara minst 2 meter. Mellan vägen och byggnaden ska man lämna ett område för planteringar.

Om det är viktigt med tanke på trafiksäkerheten och inte innebär märkbart besvär för någon fastighet kan dessutom följande föreskrivas för privata vägar:

- 1) ett siktområde där en privat väg ansluts till landsvägen eller en annan privat väg;
- 2) ett skyddsområde som sträcker sig högst 12 meter från mittlinjen av körbanan.

(<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180560> § 5)

Byggnaders storlek och proportioner

Byggandet ska anpassas till omgivningen, bland annat med hjälp av en skala:

- Det rekommenderade maximala våningsantalet är två våningar och det rekommenderas att den andra våningen placeras under takåsen.
- Rekommenderade yttermått för bostadsbyggnader: den längre sidan av fasaden högst 15 meter och den kortare högst 10 meter – byggareal högst 150 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 8 meter.
- Rekommenderade yttermått för lador och lagerbyggnader ämnade för näringsidkande: den längre sidan av fasaden högst 28 meter och den kortare högst 10 meter – byggareal högst 280 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 8 meter. Takform sadeltak. Som fasadbeklädnad kan också sten användas varmed fasadens färgvärld är grå.
- Rekommenderade yttermått för ekonomibyggnader/gårdsbyggnader: den längre sidan av fasaden högst 10 meter och den kortare högst 5 meter. Högsta byggareal är 50 m². Från fall till fall kan lite större ekonomibyggnader övervägas, men det rekommenderas att de inte ska överstiga 70 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 5 m.

Takformer

Huvudbyggnaden kan ha sadel- eller mansardtak. Ekonomibyggnaderna bara sadeltak. Lutningen på sadeltaket rekommenderas vara ungefär 25–40 grader. Mansardtak kan ha en lutning på ungefär 70 och 30 grader. Det rekommenderas att taken har takskägg.

Det rekommenderas att taken har takskägg för att skydda träfasaden men också av utseendeskäl.

Byggmaterial, byggnadsmodeller, färgsättning, öppningar

De huvudsakliga bostadsbyggnaderna kan vara röda, gula eller vita. I undantagsfall kan en naturlig brun färg eller grånat trä användas för stockkonstruktioner om det förekommer byggnader i den färgen på de närmaste gårdsområdena. För ekonomibyggnaderna rekommenderas grånat trä eller röd färg.

Som takmaterial rekommenderas plåt eller tegel och färgsättningen ska vara enhetlig. Som färger för taken rekommenderas rött, mörkgrått eller grönt. Om grått används, så helst obehandlad zink.

Den huvudsakliga bostadsbyggnaden kan framhävas från ekonomibyggnaderna i sin färgsättning. Trä rekommenderas som fasadbeklädnad. Ytterpanelens riktning rekommenderas vara lodrät eller vågrät. Knutbrädor kan användas i hörnen. Dessa kan ha samma färg som fönstrens foderbrädor. Vit färg rekommenderas för knut- och foderbrädorna.

Spröjsade fönster rekommenderas. Man kan använda moderna lösningar om de inte är synliga i väglandskapet, ligger i viktiga siktlinjer eller invid öppnare landskap. Det rekommenderas att låga mindre fönster (fi. haukkaikkuna) används på andra våningen längs husets långsidor, under åsen.

Principer för kompletteringsbyggande och kontrollis- ta för att bestämma byggrätter

1. Byggnadens läge och placering

- Nybyggande i första hand på gamla byggplatser eller som en del av ett gårdsområde.
- En tillräckligt bred skyddszon på strandområdena. Mer småskaliga byggnader närmare stranden, såsom bastu-byggnader och båthus.
- Rekommenderat avstånd för byggnaderna från tomtgränsen minst 4 meter och från vägen minst 2 meter.

2. Tomtens särdrag

- Byggnadsrätten anges i proportion till tomtens areal (ca 10–15 %) med beaktande av terrängformerna, bergigheten och möjligheterna att ta ordna avloppsvattenhantering.

3. Siktlinjer och kulturhistoriska värden

- Nybyggande ska inte försvaga de kulturhistoriska värdena, som representeras av gamla byggnader, stengårdsgårdar och traditionella utsikter (ut över havet, öppna landskap och mellan gårdsområden) i landskapet.
- Siktlinjerna beaktas från fall till fall. Havsutsikt ökar fastighetens värde medan en lite större byggnadsrätt och en frodigare växtlighet (som inte täcker utsikten) kan övervägas för tomter som saknar utsikt.
- Till metoderna att beakta siktlinjerna hör bland annat terrasserad placering av byggnaderna och placering i enlighet med en gårdsområdesmodell, att placera mindre och låga tillbyggnader och ekonomibyggnader i siktlinjerna samt beakta topografin och byggnadernas höjder
- Terrängen sänker sig vanligtvis mot stranden så de lägre byggnaderna skymmer nödvändigtvis inte utsikten för byggnaderna som ligger högre upp och bakom dem.

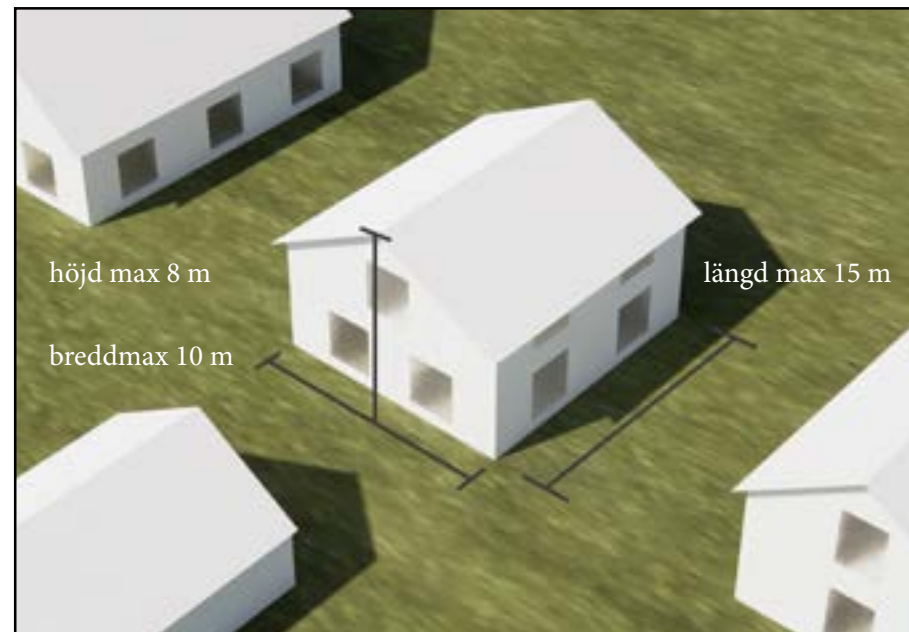

Bild 57. Rekommenderade storlekar och proportioner för bostadsbyggnader. Den längre sidan av fasaden högst 15 meter och den kortare högst 10 meter – byggareal högst 150 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 8 meter

Bild 58. Hur ett gårdsområde bildas och de öppna områdenas kantzoner. I kantzonen rekommenderas terrassering med planteringar som utnyttjar lokal naturenlig växtlighet.

Bild 59. Det rekommenderade maximala våningsantalet är två våningar och den andra våningen rekommenderas placeras under takåsen. Lutningen på ett sadeltak rekommenderas vara ungefär 25–40 grader.

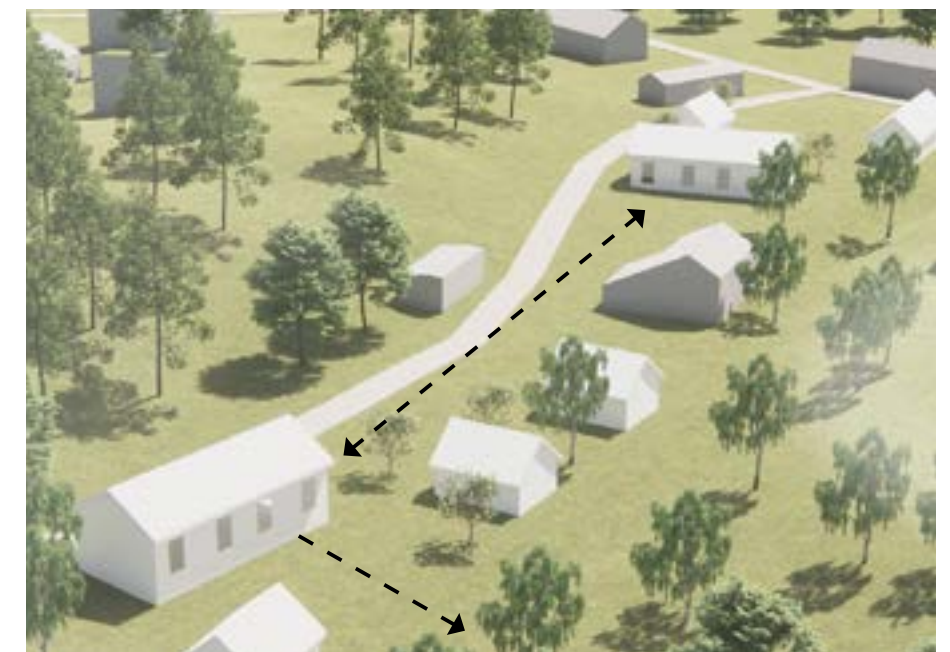

Bild 60. Beaktande av historiska gårdsområden. Beaktande av siktlinjerna. Nya byggnader ska placeras så att de inte skymmer utsikten över öppna områden eller havsutsikten för de gamla byggnaderna. Det rekommenderas också att de visuella sambanden mellan gårdsområdena

4. Byggnadernas skala och planering

- Bostadsbyggnader: maximal storlek 150 m².
- Ekonomibyggnader: maximal storlek 50–70 m².
- Förrådsbyggnader och lador: den längre sidan av fasaden max. 28 m, den kortare max. 10 m, byggareal max. 280 m².
- Vid planeringen följs typiska takformer för området (sadel- eller mansardtak, åsens lutning 25–40°) och enhetliga färgsättningar.

5. Byggnadsmaterial och färgsättning

- Huvudbyggnader: rekommenderade färger rött, gult och vitt.
- Ekonomibyggnader; också grånat trä godkänns.
- Takmaterial plåt eller tegel, enhetlig färgsättning (rött, mörkgrått eller grönt).

6. Fönster och öppningar

- Spröjsade fönster och låga fönster under takåsen (fi. haukkaikkuna) rekommenderas
- Moderna lösningar får användas om de inte stör landskapet eller viktiga siktlinjer.

Bild 61. Exempel på kompletteringsbyggande där man använt gamla material. Foto: Tuuli Toivonen

Bild 62. Exempel på kompletteringsbyggande. Bildkälla: <https://xnvillan.se/inspiration/hus-vi-byggt/villa-gelinder/>.

Bild 63. Exempel på ladbyggnad. Sadel- och grånat träfasadbeklädnad. Bildkälla <https://www.swedishwood.com/inspiration/swedish-wood-award/swedishwoodaward2020/atelje-i-sodersvik/>.

3.3. Nybyggande på andra AT/s-områden utanför bycentrumen

Vid byggande utanför bycentrumen är det möjligt att förändra landskapet i högre grad, medan bevarande av traditionella och kulturhistoriskt värdefulla drag betonas i bycentrumen. Vid nybyggande utanför bycentrumen betonas att man ska utnyttja infrastrukturen och bilda nya gårdsområden medan tonvikten i bycentrumen ligger på att komplettera det befintliga byggbeståndet och bevara landskapskopplingen.

Allmänna principer

Nya byggnader kan placeras som öar i anslutning till det befintliga infrastrukturnätverket.

På de mest betydelsefulla öppna områdena, såsom gamla åkrar, som tillåter havsutsikt från allmänna områden, ska inga nya byggnader över huvud taget byggas.

Det rekommenderas att den trädbevuxna kantzonen vid öppna områden, åsar och stränder bibehålls enhetlig. Om nya byggnader reses på kantzonerna ska ett öppet område med träd och en växtlighetszon i flera nivåer bevaras och vid behov ersättas med ett nytt.

Nya byggnader som är lämpliga för området innebär småhusbyggande, sammanbyggda småhus och radhus.

En tillräckligt bred skyddszon ska lämnas mellan de kulturhistoriskt värdefulla byområdena och de nya byggnaderna. Ett byområde anses börja vid ett historiskt gårdsområde.

Byggnadssättet på nya områden ska följa traditionerna när det gäller byggnadernas dimensionering, skala, färgsättning och byggnadssätt. Också avståndet samt förhållandet till vägen och övriga byggnader ska beaktas. (se anvisningar om kompletteringsbyggande på gårdsområden)

I nybyggandet strävar man efter att skapa gårdsområden. I placeringen av byggnaderna ska en känsla av gårdsområde eftersträvas

vilket man uppnår genom att placera byggnaderna nära tomtens gränser så att tomtens mittparti förblir öppen.

Byggnadernas storlek och proportioner

Byggandet ska anpassa till omgivningen, bland annat med hjälp av en skala:

- Rekommenderade yttermått för bostadsbyggnader: den längre sidan av fasaden max. 15 meter och den kortare sidan max. 10 meter – byggareal max. 150 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 8 meter.
- Rekommenderade yttermått för lador och lagerbyggnader ämnade för näringsidkande: Den längre sidan av fasaden max. 28 meter och den kortare sidan max. 10 meter – byggareal max. 280 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 8 meter. Takform sadeltak. Som beklädnad av fasaden kan också sten eller profilerad metall/stål användas, varmed fasadens färgvärld är grå.
- Rekommenderade yttermått för ekonomi- och gårdsbyggnaderna är följande: den längre sidan av fasaden maximalt 10 meter och den kortare 5 meter. Måtten kan efter avvägning vara lite större så länge byggarealen inte överskrider 50–70 m². Höjd till takåsen från första våningens golvyta maximalt ungefär 5 meter.
- På tomter för enfamiljshus framhävs huvudbyggnaden och ekonomibyggnaderna underställs denna.

Takformer

Huvudbyggnaden kan ha sadel- eller mansardtak, ekonomibyggnaderna bara sadeltak. Lutningen på sadeltaket rekommenderas vara ungefär 25–40 grader. Mansardtak kan ha en lutning på ungefär 70 och 30 grader. Takskägg rekommenderas för taken. För taken rekommenderas takskägg för att skydda träfasaden men också av utseendeskäl.

På byggnadernas långsida kan finnas små låga fönster (fi. haukkaikkuna) eller taklyktor på övre våningen.

Spröjsade fönster rekommenderas men behärskade moderna lösningar tillåts om byggnaden inte ligger i de viktigaste siktlinjerna.

Byggnadsmaterial, byggnadsmodeller och färgsättning

Gällande fasadens färgsättning kan huvudbyggnaden framhävas från ekonomibyggnaderna och då ska ekonomibyggnadernas fasader ha en och samma färg sinsemellan. Också för takmaterial och färg ska samma färg ges företräde.

Byggnaderna kan vara röda, gula, vita, grånta trä eller gröna. Som takmaterial rekommenderas plåt eller tegel och enhetlig färgsättning. Färger: röd, mörkgrå och grön. Om grått används så helst obehandlad zink.

Trä rekommenderas som fasadbeklädnad. Beklädnadsbrädorna ska enhetligt ställas lodrätt eller vågrätt, inga hybridlösningar. Knutbrädor kan användas i hörnen. Dessa kan ha samma färg som fönstrens foderbrädor. Vit färg rekommenderas för knut- och foderbrädorna.

Skillnader mellan anvisningarna i anslutning till bycentrumen och utanför AT/s-områdena

1. Placering och landskapskoppling:

- Utanför bycentrumen: Nya byggnader kan placeras som öar i anslutning till infrastrukturen.
- På historiskt öppna platser, såsom gamla åkrar, rekommenderas att man inte alls bygger, men trädbevuxna kantzoner kan omfatta byggnader om växtligheten bevaras.
- I bycentrumen: Byggnader placeras på gamla byggplatser eller i anslutning till befintliga gårdsområden. Då betonas bevarande av siktlinjer och beaktas byggnadernas förhållande till varandra samt avståndet mellan byggnaderna.

2. Skyddszoner:

- Utanför bycentrumen: En tillräckligt stor skyddszon lämnas mellan kulturhistoriskt värdefulla byområden och nybyggnationer. Skyddszonens bredd bestäms från fall till fall och påverkas bland annat av hur öppet landskapet är.
- I bycentrumen: Landskapskoppling samt bevarande av kantzoner och utsikter betonas.

Bild 64. Bildande av gårdsområden. Gamla gårdsområden kan framhävas och nya bildas genom att placera nya byggnader och ekonomibyggnader enligt det gamla byggnadssättet

Bild 65. I terrasskonstruktioner kan man exempelvis använda kryssräcken och se till att terrassernas ligger på gårdssidan. Gräsmattor rekommenderas som vistelseområden utomhus.

3. Byggnadstyper och användningsändamål:

- Utanför bycentrumen: Byggande av småhus, radhus och sammanbyggda småhus möjliggörs.
- I bycentrumen: Begränsas till traditionella gårdsområdeslösningar där skalan är underställd de gamla byggnaderna.

4. Byggnadernas storlek och material:

- Storlek, takform och material är i huvudsak desamma men utanför bycentrumen tillåts en större variation, såsom sten- och metallfasader.

5. Detaljer:

- Utanför bycentrumen: Moderna lösningar för öppningar och taklyktor får användas.
- I bycentrumen: Traditionella lösningar betonas, såsom spröjsade fönster.

*Bild 66. Beckholmen i Uleåborg. Färgvärlden och byggnadssättet har tagit intryck av befintliga gamla byggnader.
Foto: Kaisa Baiardi*

*Bild 67. Referensbild för lagerbyggnad eller lada. Sadeltak och profilerad plåtfasad. Det rekommenderas att fasaderna målas.
Källa: <https://www.rossfarm.com.au/dairy/>.*

3.4. Anvisningar för landskapsvård och gårdsbearbetning

Gårdsområden

- På gårdarna ska så mycket som möjligt av trädbeståndet bevaras, med tonvikt på de gamla träden.
- Gårdsområdena har en parkliknande och halvöppen karaktär.
- Gamla gårdsområden är traditionellt öppna men vid kompletteringsbyggande och nybyggande är det bäst att placera byggnaderna i landskapet på halvöppna gårdar.
- När man bygger i öppet landskap ska man plantera träd och buskar längs tomtgränsen och på gården. På det sättet skapas en halvöppen miljö med varierande utsikt till gårdarna och från gårdarna ut över det öppna landskapet.
- Tomtens kant ska inte täckas helt av höga buskar eller häckar eller av ett högt staket.
- På gränsen mellan tomten och byvägen kan man bygga ett traditionellt trästaket, till exempel med stående spjälor eller ett glest plank med liggande brädor. I de mest typiska fallen används omålat, vackert grånat trä eller rödmålat trä.
- Alternativt kan man plantera en låg häck som kan klippas vid behov (t.ex. buskrosor, aronia, karagan, spirea).
- Utsikten över havet, över öppna fält eller mellan gamla gårdsområden kan efter övervägande öppnas.
- Tomterna ska inte inhägnas om det exempelvis inte är nödvändigt på grund av husdjur.

Växtlighet på gårdarna

- Skötsel bara på områden enligt användningsbehov. Gårdsområdets kant- och strandområden kan bestå av gräsmatta som övergår i gräsmark, äng eller torräng. Dessa sköts mer sällan än en gräsmatta.
- Frön av naturblommor kan med fördel tillsättas för att öka artrikedomen.
- I skogsbrynen ges också skogens bottenvegetation företräde.
- Trädbeståndet och buskarna kan variera i täthet från enstaka grupper till att bli en del av skogsbrynet.
- De mest typiska träden i skärgården är tall, björk och rönn.

- Lönnen är allmän i anslutning till bebyggelse och klibbalen växer i strandzonen.
- Ekar och askar hör också till arterna på området och de kan beskådas på gamla gårdsområden.
- I bycentrumen i skärgården representeras de storvuxna buskarna av syren, hagtorn och medelstora buskrosor såsom midsommarrosen.
- Olika varianter av en är typiska på betesmarkerna och längs byvägarna.
- Frukträd, särskilt äppelträd, bärbuskar och grönsaksland passar i skärgårdens trädgårdar.
- På flera gårdar ser man också blomrabatter och då rekommenderas gamla perennarter.
- Specialväxter såsom lärkträd, färgade lövträdsarter, tujor och silverpil bör användas diskret, bara vid sidan av de traditionella gårdsväxterna.
- Inga skadliga invasiva arter ska användas, såsom vresros och jättebalsamin. Befintliga bestånd av sådana ska förstöras.

Landskapsvård

- Utsikten över havet från bycentrumen och byvägarna är viktig.
- Strandzonen är ställvis igenvuxen eller håller på att växa igen.
- Trädbestånden längs stranden kan avlägsnas efter övervägande. Då kan det räcka med att avlägsna ett enskilt träd eller gallra buskarna för att öppna den halvöppna utsikten.
- När det gäller de strandängar som vuxit igen rejält ska röjning, slåtter eller betesdrift övervägas.
- Kala, bristfälliga kantzoner mellan öppet landskap och nya byggnader ska korrigeras genom plantering av ny naturlig växtlighet. Lokala arter ges företräde.
- Kalhyggen ska undvikas längs byvägarna, på skogskantzoner eller på skogbevuxna strandzoner.

Idéer och metoder för att underlätta landskapsvård i kulturhistoriskt värdefulla miljöer

1. 1. Samarbete mellan kommunen och lokala myndigheter

- Landskapsvårdande åtgärder planeras så att de blir en del av planläggningen och de lokala utvecklingsprojekten.

2. Utnyttjande av finansiering

- Man ansöker om EU-finansiering och stöd från NTM-centralerna, och deltar i projekt som fokuserar på landskapsvård.

3. Frivilligverksamhet (talko) och gemenskap

- Talkon ordnas och samarbete mellan lokala invånare, föreningar och markägare främjas.
- Lokala företag uppmuntras att delta med hjälp av exempelvis sponsoring, samarbetsprojekt eller gröna affärsverksamhetsmodeller.

4. Åkerarrende och landskapsåkrar

- Arrendering av åkrar i landskapsgestaltande syfte uppmuntras och landskapsåkrar anläggs för exempelvis blomsterodling eller för att öka den biologiska mångfalden.

5. Betesdrift främjas

- Får, kor och hästar utnyttjas för landskapsbetning för att upprätthålla vårdbiotoperna. Samarbete idkas med ägare till betande djur så att rotationsbete uppnås.

6. Utbildning och handledning

- Till exempel på kommunens webbplats kan man erbjuda information och vägledning om betydelsen av landskapsvård samt praktiska metoder.
- Kulturlandskapets betydelse betonas bland annat på byfester och andra evenemang vilket ökar samhällets engagemang i landskapsvården.

Bild 68. Högsåra. Typiskt för historiska gårdsområden är man kan se från det ena gårdsområdet till det andra. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 70. Högsåra. Den traditionella staketmodellen, färgsättningen och den parkliknande miljön skapar en charmig stämning. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 69. Högsåra. Ädla lövträd och traditionella trädgårdsväxter hör till gamla gårdsområden. På bilden en ståtlig lönn. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 71. Högsåra. Stora träd och buskar mjukar upp den annars öppna gården. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 72. Ett viktigt öppet åkerfält. Hitis. Foto: Tuuli Toivonen.

Bild 73. Viktig utsikt ut mot havet. Högsåra. Foto: Tuuli Toivonen.

Växtarter lämpliga för kulturlandskapet

Träd

Tall
Björk
Rönn
Lönn
Klibbal
Gråal
Ek
Ask
En (inhemska varianter)
Fruktträd (särskilt äppelträd)

Buskar

Syren
Hagtorn
Buskrosor (medelstora)
Bärbuskar (t.ex. vinbär)

Blomsterplanteringar

Gamla perennarter (rekommenderas)
Naturlblommor (för att öka mångfalden)

Landskapsväxtlighet

Gräsmark, ängar och torrängar (på kantområdena)
Skogens bottenvegetation (i skogsbrynen)

Specialväxter som ska undvikas

Lärkträd
Färgade lövträdsarter
Tujor
Silverpil
Terijokipil

Förbjudna växter

Skadliga invasiva arter såsom vresros och jättebalsamin (förekomsten ska förstöras)

4. Uppdatering av Högsåra utvecklingsplan

Högsåra

4.1. Landskap - kompletterande analys

Landskapsanalysen av Högsåra utgår från landskapets zoner, på samma sätt som analyserna för de andra öarna. Den här undersökningen har emellertid kompletterats med en grundligare granskning av de öppna områdena. Öppna områden är centrala för att bevara landskapets mångfald och de kulturhistoriska värdena, vilket framhäver betydelsen av att de bevaras. Hamnarna i Högsåra, inklusive gästhamnarna och den historiska Kejsarhamnen, är en viktig del av verksamheten på området och den kulturhistoriska helheten. De stöder områdets attraktionskraft och tillgänglighet.

Betydelsefulla öppna landskap (gula):

- De känsligaste områdena, vars utsikter och öppenhet i landskapet är synnerligen viktiga att bevara.

Småskaliga öppna områden (orange):

- Öppna områden som ska bevaras i andra hand
- Kompletteringsbyggande kan vara möjligt efter avvägning.

Halvöppna landskap och betesmarker (gröna):

- De kvarvarande betesmarkerna är fåtaliga och det rekommenderas att de bevaras.

Igenvuxna områden:

- Möjligt att öppna upp utsikten eller utföra kompletteringsbyggande efter avvägning.

Viktiga utsikter:

- Det rekommenderas att utsikterna bevaras för att trygga landskapsvärdena.

Landskapsytans viktiga gräns:

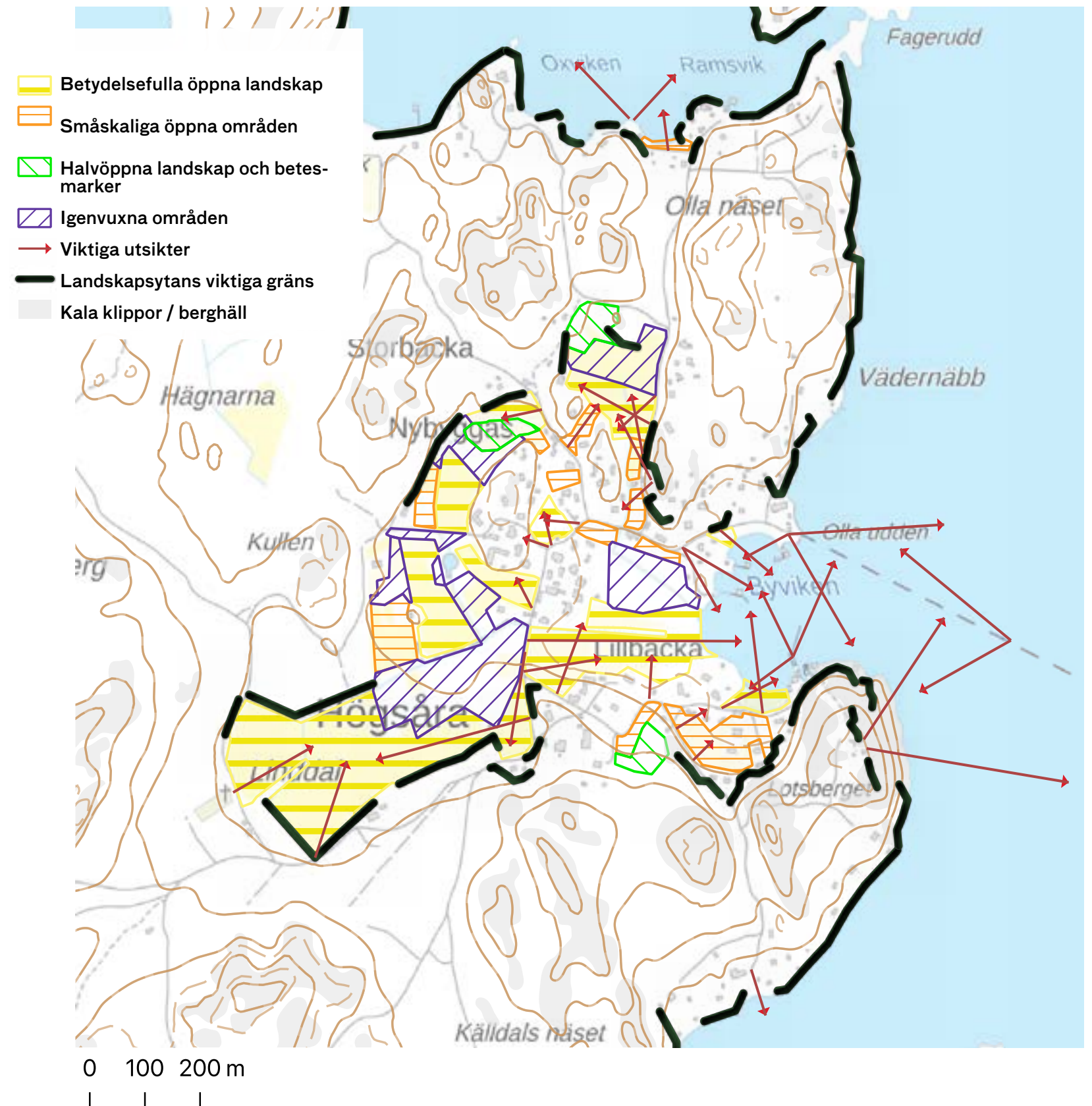
- Enhetligheten i landskapet ska bevaras. Trädbeståndet kan vid behov ersättas med nytt.

Områden med kala klippor:

- Kala klippor ska inte bebyggas.

Strandzoner:

- I strandzonerna rekommenderas att skalan och färgsättningen på byggandet anpassas till det traditionella strandbyggandets karaktär.

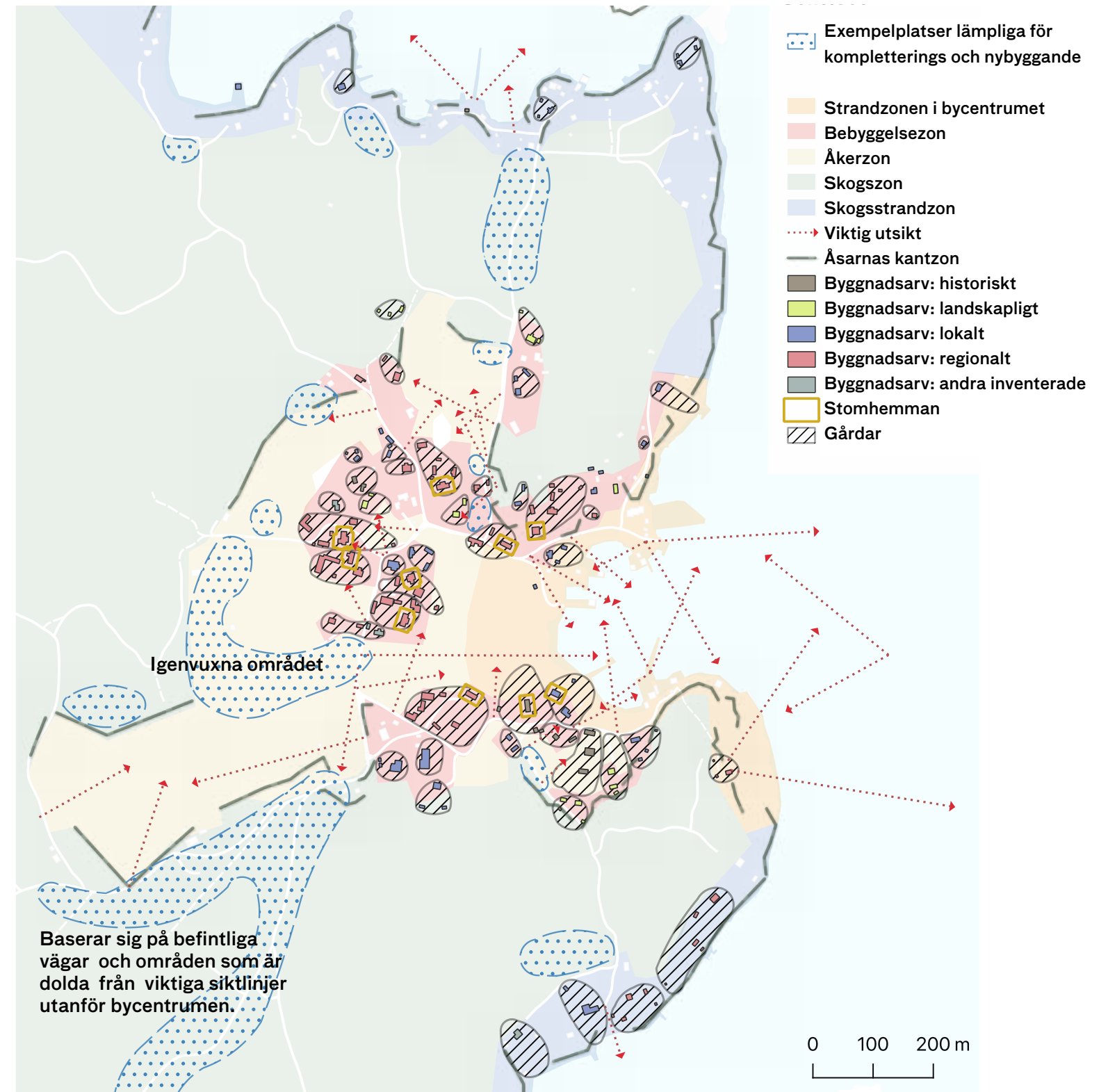

4.2. Utvecklingsplanen

Exempelplatser för kompletterings- och nybyggande

- Platserna för kompletteringsbyggande anvisas så att de historiska bycentrumhelheterna förblir enhetliga.
- En skyddszon lämnas mellan mer omfattande nya byggnader och bycentrumen.
- Platserna för kompletteringsbyggande utgår från befintliga vägar eller igenvuxna områden.
- De möjliga platserna för kompletteringsbyggande som är utmärκτη i den allmänna planen tar inte ställning till fastighetsgränser eller byggnationsvolymen. En mer detaljerad planering av kompletteringsbyggande måste utredas från fall till fall.

Möjliga områden och platser lämpliga för nybyggande utgår från områdesanalysen och responsen på arbetet. Platserna ska fungera som exempel och utesluter inte andra möjliga platser på området. Andra platser kan också utredas med stöd i planeringsanvisningarna. I den mer detaljerade planeringen av byområdena, såsom i planläggningen, definieras områden för kompletterings- och nybyggande närmare.

4.3. Hamnområdena på Högsåra

Färjbryggan och Cafébryggan

Hamnområdet i Byvikens norra del är en viktig ankomstväg till Högsåra. Hamnområdet som helhet är brokigt både med tanke på stil och färgsättning och det avviker från Högsåra bys utseende. Området är stilmässigt hamnbyggnader med containrar. Söder om färjbryggan finns tre traditionella båthus/sjöbodar. Övriga byggnader och konstruktioner på området är nyare. Den före detta farledsstationens byggnader är från 1990-talet med fasader i vitt och rött. Den färggranna kulissväggen, de många små byggnaderna och konstruktionerna på Cafébryggans vågbrytare avbryter utsikten ut mot havet. Runt Cafébryggan finns också täckande och avgränsande trästaket.

Bild 74. Cafébryggan. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 75. Före detta farledsstationen. Foto: Kaisa Linnasalo.

Lillbacka brygga

Lillbacka brygga vid Byvikens södra strand ligger med tanke på landskapet på en viktig plats mellan Lotsberget och byns södra del. Även om byggnadsdelarna är varierande och ställvis avviker från det traditionella, så är färgerna och skalan harmoniska och lämpliga för traditionellt strandbyggande. På bryggorna finns en del konstruktioner och skyddstak. De slutna räckena är så pass låga att de inte skymmer utsikten helt. Väster om Lillbacka bryggan finns en simstrand.

Bild 76. Lillbacka brygga. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 77. Bastun Rumpan Ren. Foto: Kaisa Linnasalo.

Kejsarhamnen

Kejsarhamnens gästhamn ligger i norra delen av Högsåra på en kulturhistorisk plats. I området finns Jungfrusunds museum som berättar om Högsåras historia, lotsverksamheten och de kejserliga besöken. På stranden som är skogbevuxen och naturnära finns flera byggnader och konstruktioner som betjänar hamnen. I viken har byggts en simstrand.

Bild 78. Kejsarhamnen. Foto: Kaisa Linnasalo.

Bild 79. Kejsarhamnens simstrand. Foto: Kaisa Linnasalo.

4.4. Anvisningar och rekommendationer för hamnen och gästhamnsområdena

Allmänna principer

I byggandet av hamnområdena ska man ta hänsyn till att en stor del av gästhamnsturismen lockas till ön av den traditionella skärgårdsidyllen och skärgårdshavets speciella natur och den byggda miljön.

För livskraften är det viktigt att utveckla och underhålla den byggda miljön, men samtidigt är det också viktigt att bevara skärgårdens identitet. Byggnader och konstruktioner som centralt hör till hamnområden och som är viktiga för dem är båthus, bryggor, strandbastur, eventuella vattenförsörjnings-, septiktank- och avfallshanteringssystem samt terrasser, kiosker och belysning. Allt byggande ska i första hand anpassas så att det passar in i kulturlandskapet och naturmiljön.

Båthus

Användningsändamålet för båthus är förvaring av båt och båtutrustning och därför placeras de helt eller delvis på vattnet. Båthusen har en viktig, framträdande och långtgående inverkan på hamnens igenkännelighet och identitet tack vare deras direkta placering vid vattnet och traditionella ekonomiska betydelse. I byggandet tillämpas samma skala, byggnadssätt och färgsättning som hos de gamla och befintliga båthusen.

Byggnadernas placering, material, storlek och skala:

- Båthus kan placeras förutom vid stranden även längs bryggan eller vid dess ände.
- Vanligtvis behöver ett båthus rymma en båt som används för fiske eller annan näringsverksamhet eller några små båtar som används för att röra sig och/eller för näringsverksamhet. Byggnadens yta eller höjd ska inte överskrida den dimensionering som användningsändamålet kräver.
- Takformen ska vara sadeltak. Lutningen rekommenderas vara ungefär 25-40 grader. Takskägg rekommenderas för att skydda träfasaden men också av utseendeskäl. Som takmaterial används omålat plåttak eller målat i skärgårdens traditionella färger.
- Som byggnadsmaterial används trä. Som färg används för skärgården typiskt rödmyllerött eller naturligt grånande trä.

Bild 80. Lillbacka Brygga och Rumpan Bar, Högsåra. Foto: Kimitoöns kommun

Vågbrytare, bryggkonstruktioner och konstruktioner på bryggorna

Att beakta vid utvidgning av gästhamnarna:

De bästa utvidgningsmöjligheterna finns i Kejsarhamnen. Kejsarhamnens läge i öppnare strandvatten tillåter många slags utvidgningsalternativ för gästhamnen och på stranden i omedelbar närhet av hamnen finns möjlighet att utveckla verksamhet som är kopplad till gästhamnen.

Lillbacka bryggans läge i viken mellan berget och sandstranden erbjuder mindre naturligt utrymme för utvidgning. Det är nödvändigtvis inte möjligt att i stor utsträckning öka storleken på nuvarande gästhamnsbryggan i fråga om platser, eftersom det skulle innebära att också service- och underhållssystemen behöver utvidgas.

Mellan Högsårafärjan och Farmors Cafés hamn finns endast ringa utvidgningsmöjligheter. Det omfattande området kring den statligt ägda färjhamnen är i sig inte lätt att utnyttja för hamntjänster eller underhållssystem.

Gästhamnsbryggor:

- Nya bryggor ska sitta i befintliga bryggors skala och höjd och bryggdäckets konstruktion ska vara av endera trä eller betong.
- Särskilt vid Lillbacka bryggan rekommenderas att man också i fortsättningen använder bojfortöjning vid gästhamnsbryggan.

Privata under 10 meter långa bryggor:

- Privata bryggor har samma betydelse för öns helhetsidentitet som båthusen. De berättar om öns vitalitet och aktivitet.
- Privata under 10 meter långa bryggor ska ha träkonstruktion och de ska vara låga.

Konstruktioner på bryggorna:

- Konstruktioner på bryggorna ska i första hand begränsas till faktorer som upprätthåller säkerheten, såsom räcken.
- Räckena ska förverkligas så att de inte begränsar viktiga vyer på ett betydande sätt. Höjden på räckena ska inte överskrida de dimensioner som anges i föreskrifter. Räckenas färgsättning är rödmylleröd eller naturlig träfärg.
- Vid behov kan i området för färjtrafik installeras kollisionsskyddsräcken.
- Staket eller andra sikthinder får inte byggas.

- På bryggor placeras inga byggnader, utan alla nödvändiga servicebyggnader och/eller -konstruktioner ska placeras på strandområdet.

Bastur

Strandbastur, liksom bryggor och båthus, är en väsentlig del av skärgårdens historia och nuvarande trivsel och identitet. Bastur har också en viktig betydelse för öns livskraft särskilt under sommarperioden.

Byggnadernas placering, material, storlek och skala:

- Bastubyggnader placeras på land i närheten av stranden på en sådan plats, där hanteringen av grävatten inte skapar problem.
- I placeringen av en bastu ska man också ta hänsyn till att det behövs ett privat område för att svalka sig och att det eventuella skyddet inte skapar en instängd miljö i gästhamnsområdet.
- Småskaliga badbryggor och stegar är tillåtna.
- Strandbastur ska inte dimensioneras onödigt stora.
- Som takform används sadeltak och lutningen rekommenderas vara ungefär 25-40 grader. Takskägg rekommenderas för att skydda träfasaden, men också av utseendeskäl. Som takmaterial
- rekommenderas mörkgrå plåt.
- Som byggnadsmaterial används trä och som färg rödmylleröd eller naturligt grånande trä.

Butiker, kiosker, restauranger, förråd

Olika butiker, kiosker, restauranger och förrådsbyggnader är viktiga för att upprätthålla skärgårdens livskraft. De viktigaste och mest kända av Högsåras attraktiva särdrag är Farmors Café som har varit verksamt sedan 1990-talet och Rumpen Bar som senare öppnats i samband med Lillbacka bryggan.

Affärslokaler:

- Det är viktigt att skalan på affärslokalerna hålls liknande i förhållande till övrigt strandbyggande.
- När det gäller lokalernas utseende följs samma principer som för övrigt byggande kring hamnen.
- Som takform används sadeltak och lutningen rekommenderas vara ungefär 25-40 grader. Takskägg rekommenderas för att skydda träfasaden, men också av utseendeskäl. Som takmaterial rekommenderas mörkgrå plåt.

- Som byggnadsmaterial används trä och som färg används för skärgården typiskt rödmyllerött eller naturligt grånande trä.

Förrådsutrymmen:

- För förrådsutrymmen ska de anvisningar som gäller ekonomibyggnader i punkt 3.3 i planeringsanvisningarna följas när det gäller dimensionering, material, storlek och takform.

Vattenförsörjnings-, septiktank- och avfallshanterings-system:

Vattenförsörjningens omfattning i gästhamnarna är beroende av öns vattenledningssystem. I närheten av Kejsarhamnens gästhamnsbrygga finns en flytande sugtömningsanläggning som upprätthålls av Håll Skärgården Ren rf. Det ökade behovet av avfallshantering måste beaktas när man överväger utvidgning av hamnen. Det rekommenderas att man för avfallshanteringen bygger ett skyddstak eller en liten byggnad med lätt konstruktion som utseendemässigt följer principerna för en liten ekonomibyggnad.

Belysning och ljud

- Belysningen ska anpassas till miljön så att den inte stör andra objekt som inte är avsedda att belysas.
- På bryggorna kan vid behov användas ungefär en meter höga utomhusarmaturer med skärmar som riktar ljuset nedåt.
- Motsvarande belysning kan också användas i gästhamnens omedelbara närhet.
- Byggnadernas fasader ska inte belysas.
- På terrasser kan användas stämningsbelysning.
- Belysningen får inte störa grannskapet eller naturen och den får inte ge upphov till ljusförorening.

- Restauranger och andra hamnfunktioner ska i fråga om ljudmiljön ta hänsyn till att ljud färdas längre över vatten.
- I restaurangverksamheterna ska beaktas att de inte orsaka kontinuerliga olägenheter t.ex. buller i grannskapet. I bostäder och andra vistelseutrymmen får ekvivalentnivån för ljudnattetid (kl. 22-7) vara max. 30 dB. (<https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2015/545> Bilaga 2)

5. Källor

Källor

Historiska kartor

Sockenkartverk 1840–1865, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/Riksarkivet, digitalt material. Kartblad från år 1845: 1033 09+1034 07, 1033 11+10, 1033 13+14, 1034 10+1033 12, 1034 13+1033 15, 2012 01+04+2011 03, 2012 13+01+2011 15 (också i Kimitoöns karttjänst <https://kimitoon.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi#> 14.9.2024)

Senatens kartor 1870–1907, Lantmäteristyrelsens kartarkiv/ Riksarkivet, digitalt material. Kartblad: IV 17 [Hitis], 1880–1881, IV 18 [Hitis], 1880 (också i Kimitoöns karttjänst <https://kimitoon.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi#> 4.9.2024)

Topografisk karta 1955, Lantmäteristyrelsen. Kartutdrag från webbplatsen Gamla kartor <https://vanhatkartat.fi/#12.41/59.8502/22.42858> (hämtad 3.12.2024)

Lantmåteriverket: Grundkartor 1966, 1968, 1969, 1990, 1991, 1995 <https://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/> (hämtad 22.8 och 19.9.2024) (Kartutdraget över Högsåra är en kombination av åren 1989 och 2004 från webbplatsen Gamla kartor <https://vanhatkartat.fi/#9.5/65.0088/25.4691>) (Kartutdraget över Högsåra är en kombination från 1968 hämtad från Kimitoöns karttjänst <https://kimitoon.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi#> 4.9.2024)

Lantmåteriverket: Historiska flygbilder. Paikkatietoikkuna <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Kartor och geodata

Terrängdatabas (hämtad 3.9.2024)
Lantmåteriverkets ortoflygbild 2022, 2023 (hämtad 9.9.2024)
Bakgrundskartraster (hämtad 16.9.2024)
Cetopo
OpenStreetMap
Google Maps ja Google Street View

Paikkatieto – kartutdrag

Egentliga Finlands NTB-central. Traditionslandskap 25.8.2008 <https://karttapalvelu.lounaistieto.fi/25.9.2024>

Egentliga Finlands förbund 2023. Egentliga Finlands kombinationslandskapsplan 2023. https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2023/10/VS_maakuntakaavayhdistelma_2023.pdf

Finlands miljöcentral. Statsägda naturskyddsområden, Naturskyddsområden på privat mark, Natura2000 Särskilda bevarandeområden. 29.11.2016 <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> 19.11.2024

Kimitoöns kommun. Delgeneralplaner
Stranddelgeneralplan för Dragsfjärds västra skärgård 2020, 5.28.2018
Stranddelgeneralplan för Dragsfjärds östra skärgård, 1.4.2003

Museiverket 2024. Fornlämningsregistret. Fasta fornlämningar, möjliga fornlämningar, övriga kulturarvsobjekt <https://kartta.museoverkko.fi/> 20.11.2024

Museiverket 22.12.2009. Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009) <https://kartta.museoverkko.fi/> 20.11.2024

Åbo museicentral. 4.6.2014. Inventerade fastigheter på Kimitoön. Inventerade områden på Kimitoön. Inventerade värdeområden på Kimitoön. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> 28.8.202

Åbo museicentral: Egentliga Finlands landskapsmuseums landskapshistoriekartor 4.6.2014. (huvudsakligen utarbetad utifrån storskifteskartorna från slutet av 1700-talet) <https://karttapalvelu.lounaistieto.fi/> 10.9.2024

Webbplatser

Egentliga Finlands NTM-central. Förslag för värdefulla landskapsområden i Egentliga Finland och Satakunta (refererad 26.9.2024) <https://www.ely-keskus.fi/ehdotus-varsinais-suomen-ja-satakunnan-arvokkaiksi-maisema-alueiksi>

Egentliga Finlands förbund 14.11.2022. Egentliga Finlands kombinationslandskapsplan planbeteckningar och planbestämmelser. https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2022/02/VS_kaavamerkinnaat-ja-maaraykset_kaavayhdistelma2022.pdf

Egentliga Finlands förbund 2022. Egentliga Finlands landskapsplaner, sammanfattning av tabellbilagor (Förteckningar över fornlämningsobjekt och fornlämningsområden i Egentliga Finland, Förteckningar över betydelsefulla helheter, grupper och områden i den byggda miljön i Egentliga Finland) https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2022/03/Varsinais-Suomen-maakuntakaavojen_liitetaulukkooste.pdf

Egentliga Finlands förbund 2023. Egentliga Finlands kombinationslandskapsplan 2023. https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2023/10/VS_maakuntakaavayhdistelma_2023.pdf

Finlands miljöcentral 2022, uppdaterad 2024. Nationellt värdefulla landskapsområden (refererad 26.9.2024) <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet>

Finlands miljöcentral 2023, uppdaterad 2024. Skärgårdshavet, Natura 2000-skyddsområde. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/saaristomeri-0> (refererad 4.12.2024)

Finlands miljöcentral 2023. Biskopsös glosjöar, Natura 2000-skyddsområde. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/saaristomeri-0> (refererad 4.12.2024)

Högsåra. <https://hogsara.eu/>

Järvitalo, Anni & Matleena Muhonen 2008. Varsinais-Suomen Kulttuurimaisemaselvitys: Loimaan seutu, Vakka-Suomi, Turunmaa, Turun seudun kehyskunnat. 30.09.2008. <https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2023/04/Varsinais-Suomen-kulttuurimaisemaselvitys-2008.pdf>

Museiverket 2009. Byggda kulturmiljöer av riksintresse RKY, https://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Museiverket 2023. Nationellt betydelsefulla arkeologiska objekt VARK. Egentliga Finland, objektsförteckning. Museiverket 6.2.2023. https://stmuseovirastoprod.blob.core.windows.net/museovirasto/Kulttuuriymparisto/vark/VARK-2023-Varsinaissuomi-kohdeluettelo-kuuleminen_fi_sve.pdf

Museiverket 2024. Nationellt betydelsefulla arkeologiska objekt VARK. <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/valtakunnallisesti-merkittavat-arkeologiset-kohteet-vark>

Åbo museicentral/Museets informationsportal (TMK/MIP) 2024. Byggnadsinventeringar och Arkeologiska objekt

Publikationer

Forss, Sonja 2024. Perinnebiotooppien valtakunnallisen inventoinnin päivitys: Yhteenveto Suomen perinnebiotooppien tilasta 2023. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 28 | 2024. <https://helda.helsinki.fi/items/f3f65550-8ad2-4036-9fff-94bbd404cdc4>

Hokos, Warma, Voloi ... : taloja ja kyliä saaristosta, Karjalasta ja Inkeristä = gårdar och byar från skärgården, Karelen och Ingermanland. 1997. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosasto, Arkkitehtuurin historia 1997.

Kemppainen, Ritva & Leena Lehtomaa 2008. Varsinais-Suomen perinnebiotooppien hoito-ohjelma. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15 /2008. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163469>

Lehtomaa, Leena 2000. Varsinais-Suomen perinnemaisemat - Egentliga Finlands vårdbiotoper. Alueelliset ympäristöjulkaisut 160, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Turku.

Maisema-alueyöryhmä 1993. Maisemanhoito. Maisema-alueyöryhmän mietintö I. Ympäristöministeriö Mietintö 66/1992.

Maisema-alueyöryhmä 1993. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueyöryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö Mietintö 66/1992.

Nikander & al 1982. Kimitobygdens historia. Del 2. Faksimiletr. ur Kimitobygdens historia del I: 1 och del II: 1. Alkuper. julk.: Åbo : Åbo tidnings och tr., 1944. Sagalunds hembygdsmuseum, Kommunalförbund 1982

Suistoranta, Kari & Henrik Asplund 1997. Kemiön suurpitäjän historia I.

Övriga källor:

Lindeberg, Åke & Sebastian Lönnqvist 2001. Högsåra Utvecklingsplan 20.4.2001.

Laukkanen, Esa 2012. Kemiönsaaren Dragsfjärdin arkeologinen inventointi vuosina 2011 ja 2012. Moniste.

Matikainen, Tuija 1997. Byggnadsinventering / Dragsfjärd / Delar av Rosala och Stubbnäs. Maj 1997. Moniste.

Tuhkanen, Tuija 1994. Dragsfjärd Högsåra by. Byggnadsinventering. Sommaren 1994. Moniste.

Tuhkanen, Tuija 1995. Byggnadsinventering. Dragsfjärd, Hitis by. September 1995. Moniste.

Tuhkanen, Tuija 1995. Dragsfjärd Holma. Byggnadsinventering. 10.11.1995. Moniste.

Tuhkanen, Tuija 1996. Byggnadsinventering / Dragsfjärd / Stubbnäs, Böhle och del av Rosala. Maj-Juni 1996. Moniste.

Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosasto, Arkkitehtuurin historia 1994. Högsåra Rosala Holma. Saariston rakennusperintöä - mittauspiirustuksia ja luonnoksia. Näyttely. Moniste.

Lundén
Architecture
Company